LAUPEH · AIDEN'S STUDY CORNER · KSSM 2026

SEJARAH TINGKATAN 1

Subjektif & esei

80 soalan berstruktur · 40 esei

8 bab · Daripada fakta kepada jawapan

Soalan Mudah, Sederhana dan Cabaran. Rangka bantuan, contoh jawapan dan panduan markah untuk latihan kendiri.

Cuba → Semak → Perbaiki

Tulis jawapan sendiri sebelum membuka skema. Cari isi yang betul dan huraian yang menjawab soalan. Baiki jawapan yang belum lengkap dengan merujuk buku teks.

Nama: _____

Kelas: _____ Tarikh: _____

Kandungan dirujuk kepada buku teks KPM/DBP Sejarah Tingkatan 1, KSSM, cetakan pertama 2016, ISBN 978-983-49-1119-5, serta DSKP KPM 2016. Untuk murid Tingkatan 1 sesi 2026.

Latihan asli berbantu AI, bukan terbitan atau pengesahan rasmi KPM. Agihan markah ialah panduan latihan dan tidak mewakili format atau skema rasmi peperiksaan. Semakan guru bebas belum dibuat.

Kandungan

Nombor dalam jadual ialah halaman PDF ini. Rujukan pada soalan ialah halaman bercetak buku teks KPM.

Bab / tajuk	Bertulis	Skema bertulis
1. Mengenali Sejarah	3	14
2. Zaman Air Batu	26	37
3. Zaman Prasejarah	49	60
4. Mengenali Tamadun	72	83
5. Tamadun Awal Dunia	95	106
6. Peningkatan Tamadun Yunani dan Rom	118	129
7. Peningkatan Tamadun India dan China	141	152
8. Tamadun Islam dan Sumbangannya	164	175

Panduan markah latihan

Setiap bab bertulis: 10 soalan × 6 markah dan 5 esei × 8 markah, jumlah 100. F ialah fakta/isi; H ialah huraian berkaitan. H memerlukan F bernombor sama. Jangan gandakan markah untuk idea berulang.

Soalan pendapat mengandungi contoh cadangan murid, bukan dakwaan peristiwa sejarah. Jawapan munasabah lain dalam skop soalan boleh dipertimbangkan oleh guru.

Buku ini ialah latihan tambahan. Gunakan bersama buku teks KPM dan panduan guru.

SEJARAH TINGKATAN 1 · BAB 01

Mengenali Sejarah

Subjektif berstruktur & esei

10 soalan berstruktur · 5 esei · 100 markah latihan

Nama: _____

Kelas: _____ Tarikh: _____

Markah semakan kendiri: _____ / 100

Cuba dahulu. Semak kemudian.

Jawab semua soalan dengan kata-kata sendiri. Soalan bertanda Mudah disediakan untuk membina keyakinan sebelum mencuba Sederhana dan Cabaran. Gunakan kertas tambahan jika perlu.

Subjektif: bahagian (a) 2 markah dan bahagian (b) 4 markah. Esei: 8 markah setiap satu. Agihan ini untuk latihan, bukan format peperiksaan rasmi KPM.

Cara membina jawapan

Nyatakan: beri fakta yang diminta. Jelaskan atau huraikan: beri fakta serta penerangan yang berkaitan. Bandingkan: nyatakan persamaan atau perbezaan mengikut aspek yang diminta.

F = fakta atau isi. H = huraian yang menyokong fakta bernombor sama. Jangan beri dua markah untuk idea yang diulang. Gunakan contoh jawapan sebagai panduan, bukan untuk dihafal bulat-bulat.

Rujukan: buku teks KPM/DBP Sejarah Tingkatan 1, 2016, hlm. 2–23; DSKP KSSM KPM 2016. Untuk murid Tingkatan 1 sesi 2026.

Soalan dan panduan jawapan asli. Bukan soalan rasmi, skema rasmi atau ramalan peperiksaan. Semakan guru bebas belum dibuat.

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B1S01 · Istilah sejarah mempunyai asal usul dalam beberapa bahasa.

B1S01 · Mudah · Buku teks hlm. 4–4 · SP 1.1.1

(a) Nyatakan maksud perkataan syajaratun dan historia. [2 markah]

(b) Jelaskan dua tugas sejarawan dalam menghasilkan pengetahuan sejarah. [4 markah]

B1S02 · Herodotus dan Ibn Khaldun memberikan penekanan yang berlainan dalam pengertian sejarah.

B1S02 · Mudah · Buku teks hlm. 5–5 · SP 1.1.2

(a) Namakan karya terkenal Herodotus dan karya terkenal Ibn Khaldun. [2 markah]

(b) Jelaskan pengertian sejarah menurut kedua-dua tokoh tersebut. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B1S03 · Contoh situasi: Aiden menyusun rekod keluarga yang bertarikh 2020, 1998, 2013 dan 2005. Tahun ini ialah contoh latihan, bukan peristiwa sejarah negara.

B1S03 · Mudah · Buku teks hlm. 6–7 · SP 1.1.3

(a) Satu dekad dan satu abad masing-masing bersamaan berapa tahun? [2 markah]

(b) Susun keempat-empat tahun tersebut mengikut kronologi dari paling awal hingga paling akhir. [4 markah]

B1S04 · Dalam pengelasan buku teks, diari asal dan ensiklopedia mewakili dua jenis sumber yang berlainan.

B1S04 · Mudah · Buku teks hlm. 8–9 · SP 1.1.4

(a) Kelaskan diari asal dan ensiklopedia sebagai sumber primer atau sumber sekunder. [2 markah]

(b) Bandingkan sumber primer dan sumber sekunder dari segi keadaan bahan dan kegunaannya dalam penyelidikan. Berikan empat pernyataan. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B1S05 · Contoh situasi: seorang murid menjalankan kajian sejarah institusi menggunakan kaedah bertulis.

B1S05 · Sederhana · Buku teks hlm. 10–11 · SP 1.1.5

(a) Nyatakan dua contoh bahan yang sesuai dikaji melalui kaedah bertulis. [2 markah]

(b) Jelaskan dua langkah yang perlu dilakukan selepas sumber bertulis dikenal pasti. [4 markah]

B1S06 · Contoh situasi: seorang murid menemu bual orang sumber yang menyaksikan sendiri suatu peristiwa.

B1S06 · Sederhana · Buku teks hlm. 12–12 · SP 1.1.5

(a) Nyatakan dua perkara yang perlu ditentukan pada tahap persediaan kaedah lisan. [2 markah]

(b) Jelaskan dua tindakan semasa memproses rakaman temu bual supaya dapatan dapat dikaji dengan teliti. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B1S07 · Ahli arkeologi menjalankan kerja di tapak penemuan dan di makmal.

B1S07 · Sederhana · Buku teks hlm. 13–15 · SP 1.1.5

(a) Nyatakan dua contoh tinggalan yang boleh ditemukan melalui ekskavasi. [2 markah]

(b) Jelaskan kegunaan grid di tapak ekskavasi dan pengkatalogan di makmal. [4 markah]

B1S08 · Dua sejarawan boleh menghasilkan tafsiran yang berbeza tentang peristiwa yang sama.

B1S08 · Sederhana · Buku teks hlm. 16–16 · SP 1.1.6

(a) Apakah maksud tafsiran dalam sejarah? Nyatakan dua unsur dalam pengertiannya. [2 markah]

(b) Jelaskan dua sebab perbezaan tafsiran sejarah boleh berlaku. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B1S09 · Contoh situasi: Aiden mempunyai sebuah diari asal dan sebuah buku kajian yang diterbitkan kemudian tentang peristiwa yang sama. Kedua-duanya memberikan penjelasan yang tidak sepenuhnya sama.

B1S09 · Cabaran · Buku teks hlm. 8–16 · SP 1.1.4, 1.1.6

(a) Kelaskan kedua-dua bahan tersebut mengikut jenis sumber sejarah. [2 markah]

(b) Jelaskan dua tindakan penyelidikan yang wajar sebelum Aiden membuat tafsiran sendiri. [4 markah]

B1S10 · Contoh situasi: kelab sejarah ingin membantu murid menghargai tinggalan sejarah di kawasan mereka.

B1S10 · Cabaran · Buku teks hlm. 13–19 · SP 1.1.7, K1.1.10

(a) Nyatakan dua kepentingan mempelajari sejarah. [2 markah]

(b) Cadangkan dua tindakan kelab untuk memelihara warisan sejarah. Jelaskan manfaat setiap tindakan. [4 markah]

Bahagian B · Esei

B1E01 · Huraikan pengertian sejarah menurut Herodotus, E.H. Carr, Ibn Khaldun dan Muhd Yusof Ibrahim. Bagi setiap tokoh, berikan satu isi utama dan satu perincian.

B1E01 · Mudah · Buku teks hlm. 5–5 · SP 1.1.2

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Perenggan 1: Herodotus dan E.H. Carr.
2. Perenggan 2: Ibn Khaldun dan Muhd Yusof Ibrahim.
3. Pastikan setiap tokoh dipadankan dengan pandangannya sendiri.

Bahagian B · Esei

B1E02 · Jelaskan empat kepentingan mempelajari sejarah. Sertakan satu huraian bagi setiap kepentingan.

B1E02 · Mudah · Buku teks hlm. 18–19 · SP 1.1.7, K1.1.11

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Pilih empat kepentingan yang berbeza.
2. Tulis satu fakta, kemudian terangkan manfaatnya.
3. Gunakan contoh yang berkaitan dengan isi, bukan slogan umum.

Bahagian B · Esei

B1E03 · Huraikan empat langkah awal kaedah bertulis: mengenal pasti sumber, mendapatkan dan mengesahkan sumber, mengumpulkan serta menyimpan sumber, dan menggunakan peralatan yang sesuai. Jelaskan pelaksanaan atau tujuan setiap langkah.

B1E03 · Sederhana · Buku teks hlm. 10–10 · SP 1.1.5

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Ikut urutan empat langkah yang diberi.
2. Huraikan tindakan khusus bagi setiap langkah.
3. Bezakan mencari sumber, memperoleh sumber dan menyimpan sumber.

Bahagian B · Esei

B1E04 · Huraikan empat peringkat kerja di makmal arkeologi, daripada pemunggahan dan pengisihan hingga penganalisisan. Jelaskan tujuan atau pelaksanaan setiap peringkat.

B1E04 · Sederhana · Buku teks hlm. 14–15 · SP 1.1.5

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Susun empat peringkat: pengisihan, pembersihan, pengkatalogan, penganalisisan.
2. Bagi setiap peringkat, berikan tindakan khusus.
3. Jawapan perlu mengenai kerja makmal, bukan langkah ekskavasi di tapak.

Bahagian B · Esei

B1E05 · Mengapakah dua sejarawan boleh menghasilkan tafsiran berbeza tentang peristiwa yang sama? Jelaskan empat faktor dengan huraian yang berkaitan.

B1E05 · Cabaran · Buku teks hlm. 16–16 · SP 1.1.6

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Kenal pasti empat faktor dalam bab ini.
2. Huraikan bagaimana setiap faktor boleh mengubah penekanan kajian.
3. Perbezaan tafsiran tetap perlu dinilai melalui bukti yang berkaitan.

Panduan jawapan & semakan kendiri

Bandingkan jawapan anda dengan isi penting. Setiap kriteria membawa 1 markah. H hanya diberi jika F yang berkaitan dipenuhi. Jumlah bagi setiap bahagian tidak boleh melebihi markah soalan.

Ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop KPM boleh diterima jika menepati soalan. Senarai ini menunjukkan satu laluan jawapan. Dapatkan pertimbangan guru untuk isi alternatif yang munasabah.

Bahagian A · Subjektif

B1S01 · Istilah sejarah mempunyai asal usul dalam beberapa bahasa.

B1S01 · Mudah · Buku teks hlm. 4–4 · SP 1.1.1

(a) Nyatakan maksud perkataan syajaratun dan historia. [2 markah]

Panduan: Padankan setiap perkataan dengan maksudnya.

Contoh jawapan: Syajaratun bermaksud pokok, manakala historia bermaksud penyelidikan.

F1 Syajaratun bermaksud pokok. [1 markah]

F2 Historia bermaksud penyelidikan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Jelaskan dua tugas sejarawan dalam menghasilkan pengetahuan sejarah. [4 markah]

Panduan: Nyatakan tugas, kemudian terangkan perkara yang dilakukan.

Contoh jawapan: Sejarawan menyelidiki peristiwa masa lalu dengan meneliti rekod dan bukti yang berkaitan. Mereka juga menyampaikan dapatan kajian melalui penulisan seperti buku, monograf atau makalah.

F1 Sejarawan menyelidiki peristiwa masa lalu. [1 markah]

H1 Huraian F1: meneliti rekod atau bukti tentang peristiwa tersebut. [1 markah]

F2 Sejarawan menyampaikan dapatan penyelidikan. [1 markah]

H2 Huraian F2: menghasilkan penulisan seperti buku, monograf atau makalah. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B1S02 · Herodotus dan Ibn Khaldun memberikan penekanan yang berlainan dalam pengertian sejarah.

B1S02 · Mudah · Buku teks hlm. 5–5 · SP 1.1.2

(a) Namakan karya terkenal Herodotus dan karya terkenal Ibn Khaldun. [2 markah]

Panduan: Berikan satu judul bagi setiap tokoh.

Contoh jawapan: Karya Herodotus ialah Histories atau Sejarah Perang Parsi. Karya Ibn Khaldun ialah Muqaddimah.

F1 Herodotus: Histories / Sejarah Perang Parsi / The Persian War. [1 markah]

F2 Ibn Khaldun: Muqaddimah. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Jelaskan pengertian sejarah menurut kedua-dua tokoh tersebut. [4 markah]

Panduan: Berikan fokus utama dan satu perincian bagi setiap tokoh.

Contoh jawapan: Bagi Herodotus, sejarah menceritakan tindakan manusia yang penting dan mengagumkan serta sebab sesuatu peristiwa berlaku. Bagi Ibn Khaldun, sejarah membincangkan masyarakat manusia dan peradaban dunia, termasuk perubahan sifat masyarakat itu.

F1 Herodotus menumpukan penceritaan tindakan manusia yang penting dan mengagumkan. [1 markah]

H1 Huraian F1: beliau turut menerangkan sebab sesuatu peristiwa berlaku. [1 markah]

F2 Ibn Khaldun menumpukan masyarakat manusia dan peradaban dunia. [1 markah]

H2 Huraian F2: beliau membincangkan perubahan sifat masyarakat tersebut. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B1S03 · Contoh situasi: Aiden menyusun rekod keluarga yang bertarikh 2020, 1998, 2013 dan 2005. Tahun ini ialah contoh latihan, bukan peristiwa sejarah negara.

B1S03 · Mudah · Buku teks hlm. 6–7 · SP 1.1.3

(a) Satu dekad dan satu abad masing-masing bersamaan berapa tahun? [2 markah]

Panduan: Bezakan kumpulan sepuluh tahun dengan seratus tahun.

Contoh jawapan: Satu dekad bersamaan 10 tahun dan satu abad bersamaan 100 tahun.

F1 Satu dekad bersamaan 10 tahun. [1 markah]

F2 Satu abad bersamaan 100 tahun. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Susun keempat-empat tahun tersebut mengikut kronologi dari paling awal hingga paling akhir. [4 markah]

Panduan: Isi empat kedudukan mengikut urutan masa.

Contoh jawapan: Urutan kronologi ialah 1998, 2005, 2013, kemudian 2020.

F1 Kedudukan pertama: 1998. [1 markah]

F2 Kedudukan kedua: 2005. [1 markah]

F3 Kedudukan ketiga: 2013. [1 markah]

F4 Kedudukan keempat: 2020. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B1S04 · Dalam pengelasan buku teks, diari asal dan ensiklopedia mewakili dua jenis sumber yang berlainan.

B1S04 · Mudah · Buku teks hlm. 8–9 · SP 1.1.4

(a) Kelaskan diari asal dan ensiklopedia sebagai sumber primer atau sumber sekunder. [2 markah]

Panduan: Berikan jenis sumber bagi setiap bahan.

Contoh jawapan: Diari asal ialah sumber primer. Ensiklopedia ialah sumber sekunder.

F1 Diari asal ialah sumber primer. [1 markah]

F2 Ensiklopedia ialah sumber sekunder. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Bandingkan sumber primer dan sumber sekunder dari segi keadaan bahan dan kegunaannya dalam penyelidikan. Berikan empat pernyataan. [4 markah]

Panduan: Satu pernyataan bagi setiap jenis sumber dalam setiap aspek.

Contoh jawapan: Sumber primer bersifat asli dan belum diolah atau ditafsir, manakala sumber sekunder telah diolah serta diterbitkan. Sumber primer membekalkan maklumat dan bukti tentang peristiwa lalu. Sumber sekunder membantu penyelidik membandingkan dapatan dengan kajian yang telah diterbitkan.

F1 Keadaan sumber primer: bersifat asli / belum diolah atau ditafsir. [1 markah]

F2 Keadaan sumber sekunder: telah diolah dan diterbitkan. [1 markah]

F3 Kegunaan sumber primer: mencari maklumat dan bukti tentang peristiwa lalu. [1 markah]

F4 Kegunaan sumber sekunder: membandingkan dapatan dengan penyelidikan yang telah diterbitkan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B1S05 · Contoh situasi: seorang murid menjalankan kajian sejarah institusi menggunakan kaedah bertulis.

B1S05 · Sederhana · Buku teks hlm. 10–11 · SP 1.1.5

(a) Nyatakan dua contoh bahan yang sesuai dikaji melalui kaedah bertulis. [2 markah]

Panduan: Pilih bahan yang mengandungi tulisan atau catatan.

Contoh jawapan: Dua bahan yang sesuai ialah catatan harian dan fail kerajaan.

F1 Satu jawapan yang tepat daripada: catatan harian/diari, fail kerajaan, catatan pengembaraan, batu bersurat atau manuskrip. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan berbeza daripada senarai F1. Jangan beri markah kedua untuk idea yang sama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Jelaskan dua langkah yang perlu dilakukan selepas sumber bertulis dikenal pasti. [4 markah]

Panduan: Pilih dua langkah dan jelaskan cara atau tujuannya.

Contoh jawapan: Penyelidik mendapatkan dan mengesahkan sumber dengan merujuk arkib, muzium atau perpustakaan. Seterusnya, sumber dikumpulkan dan disimpan dengan catatan yang teratur supaya dapat dirujuk semula.

F1 Mendapatkan dan mengesahkan sumber bertulis. [1 markah]

H1 Huraian F1: merujuk tempat simpanan seperti arkib, muzium atau perpustakaan untuk memperoleh sumber tersebut. [1 markah]

F2 Mengumpulkan dan menyimpan sumber yang diperoleh. [1 markah]

H2 Huraian F2: mencatat serta menyusun sumber supaya mudah dirujuk semula. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B1S06 · Contoh situasi: seorang murid menemu bual orang sumber yang menyaksikan sendiri suatu peristiwa.

B1S06 · Sederhana · Buku teks hlm. 12–12 · SP 1.1.5

(a) Nyatakan dua perkara yang perlu ditentukan pada tahap persediaan kaedah lisan. [2 markah]

Panduan: Fikirkan siapa yang ditemu bual dan perkara yang ingin diketahui.

Contoh jawapan: Murid perlu menentukan orang sumber dan skop perkara yang akan ditemu bual.

F1 Satu jawapan yang tepat daripada: tokoh/orang sumber, skop/perkara temu bual atau soalan berpendekatan sejarah. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan berbeza daripada senarai F1. Jangan beri markah kedua untuk idea yang sama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Jelaskan dua tindakan semasa memproses rakaman temu bual supaya dapatan dapat dikaji dengan teliti. [4 markah]

Panduan: Satu tindakan membantu membaca maklumat; satu lagi membantu menyemak fakta.

Contoh jawapan: Murid menyalin atau menyunting rakaman supaya kandungannya dapat diteliti semula secara teratur. Fakta temu bual juga dinilai dengan sumber bertulis melalui perbandingan keterangan orang sumber dengan maklumat dalam bahan tersebut.

F1 Menyalin atau menyunting rakaman temu bual. [1 markah]

H1 Huraian F1: kandungan rakaman disusun dalam bentuk yang dapat diteliti semula. [1 markah]

F2 Menilai fakta temu bual dengan sumber bertulis. [1 markah]

H2 Huraian F2: membandingkan keterangan orang sumber dengan maklumat daripada bahan bertulis. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B1S07 · Ahli arkeologi menjalankan kerja di tapak penemuan dan di makmal.

B1S07 · Sederhana · Buku teks hlm. 13–15 · SP 1.1.5

(a) Nyatakan dua contoh tinggalan yang boleh ditemukan melalui ekskavasi. [2 markah]

Panduan: Pilih tinggalan fizikal yang dinyatakan dalam bab ini.

Contoh jawapan: Dua contoh tinggalan ialah fosil dan tembikar.

F1 Satu jawapan yang tepat daripada: fosil, tembikar, bahan logam atau binaan daripada batu. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan berbeza daripada senarai F1. Jangan beri markah kedua untuk idea yang sama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Jelaskan kegunaan grid di tapak ekskavasi dan pengkatalogan di makmal. [4 markah]

Panduan: Hubungkan setiap langkah dengan maklumat yang direkodkan.

Contoh jawapan: Grid membahagikan tapak kepada petak bernombor rujukan supaya lokasi hasil penemuan dapat direkodkan dengan tepat. Di makmal, pengkatalogan memberikan nombor pengenalan kepada setiap artifak supaya artifak dapat dikenal pasti dalam rekod kajian.

F1 Grid membahagikan tapak kepada petak bernombor rujukan. [1 markah]

H1 Huraian F1: membantu merekod lokasi hasil penemuan dengan tepat. [1 markah]

F2 Pengkatalogan memberikan nombor pengenalan kepada setiap artifak. [1 markah]

H2 Huraian F2: nombor itu membolehkan artifak dikenal pasti dalam rekod kajian. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B1S08 · Dua sejarawan boleh menghasilkan tafsiran yang berbeza tentang peristiwa yang sama.

B1S08 · Sederhana · Buku teks hlm. 16–16 · SP 1.1.6

(a) Apakah maksud tafsiran dalam sejarah? Nyatakan dua unsur dalam pengertiannya. [2 markah]

Panduan: Apakah yang dilakukan terhadap fakta, dan apakah asasnya?

Contoh jawapan: Tafsiran ialah penerangan atau ulasan terhadap fakta sejarah berdasarkan sumber yang berkaitan.

F1 Menerangkan atau mengulas sesuatu fakta sejarah. [1 markah]

F2 Penerangan itu berasaskan sumber yang berkaitan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Jelaskan dua sebab perbezaan tafsiran sejarah boleh berlaku. [4 markah]

Panduan: Pilih dua sebab dan terangkan bagaimana setiap sebab mempengaruhi kajian.

Contoh jawapan: Pemilihan sumber yang pelbagai boleh menghasilkan tafsiran berlainan kerana setiap penyelidik meneliti bahan dan maklumat yang tidak semestinya sama. Tujuan penulisan yang berbeza pula menyebabkan sejarawan menonjolkan aspek peristiwa yang berlainan.

F1 Pemilihan sumber yang pelbagai. [1 markah]

H1 Huraian F1: sejarawan menggunakan bahan berlainan yang memberikan maklumat atau sudut penelitian berlainan. [1 markah]

F2 Tujuan penulisan yang berbeza. [1 markah]

H2 Huraian F2: tujuan berlainan menyebabkan aspek peristiwa yang ditonjolkan juga berbeza. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B1S09 · Contoh situasi: Aiden mempunyai sebuah diari asal dan sebuah buku kajian yang diterbitkan kemudian tentang peristiwa yang sama. Kedua-duanya memberikan penjelasan yang tidak sepenuhnya sama.

B1S09 · Cabaran · Buku teks hlm. 8–16 · SP 1.1.4, 1.1.6

(a) Kelaskan kedua-dua bahan tersebut mengikut jenis sumber sejarah. [2 markah]

Panduan: Masa penerbitan bukan satu-satunya alasan; teliti sifat kedua-dua bahan.

Contoh jawapan: Diari asal ialah sumber primer, manakala buku kajian yang telah diolah dan diterbitkan ialah sumber sekunder.

F1 Diari asal ialah sumber primer. [1 markah]

F2 Buku kajian yang telah diolah dan diterbitkan ialah sumber sekunder. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Jelaskan dua tindakan penyelidikan yang wajar sebelum Aiden membuat tafsiran sendiri. [4 markah]

Panduan: Cadangkan tindakan berasaskan bukti, bukan memilih sumber semata-mata kerana disukai.

Contoh jawapan: Cadangan jawapan: Aiden perlu menganalisis kedua-dua sumber dengan membandingkan persamaan dan perbezaan faktanya. Dia juga perlu mendapatkan sumber berkaitan yang lain supaya bukti tambahan dapat menyokong tafsiran yang lebih objektif.

F1 Menganalisis maklumat daripada kedua-dua sumber. [1 markah]

H1 Huraian F1: membandingkan persamaan dan perbezaan fakta yang disampaikan. [1 markah]

F2 Mendapatkan sumber berkaitan yang lain. [1 markah]

H2 Huraian F2: menggunakan bukti tambahan bagi menyokong penjelasan yang lebih objektif. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B1S10 · Contoh situasi: kelab sejarah ingin membantu murid menghargai tinggalan sejarah di kawasan mereka.

B1S10 · Cabaran · Buku teks hlm. 13–19 · SP 1.1.7, K1.1.10

(a) Nyatakan dua kepentingan mempelajari sejarah. [2 markah]

Panduan: Pilih dua manfaat yang berlainan dalam bab ini.

Contoh jawapan: Sejarah membantu kita mengenali asal usul dan mengambil iktibar daripada peristiwa lalu.

F1 Satu jawapan yang tepat daripada: mengenali asal usul, mengambil iktibar, memupuk patriotisme, mengukuhkan perpaduan, membangunkan negara dan bangsa atau mengaplikasikan Kemahiran Pemikiran Sejarah. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan berbeza daripada senarai F1. Jangan beri markah kedua untuk idea yang sama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Cadangkan dua tindakan kelab untuk memelihara warisan sejarah. Jelaskan manfaat setiap tindakan. [4 markah]

Panduan: Nyatakan tindakan yang boleh dilakukan murid dan manfaatnya kepada warisan.

Contoh jawapan: Cadangan jawapan: kelab boleh mengadakan pameran tentang kepentingan tapak warisan supaya murid sedar akan nilainya. Semasa lawatan, ahli kelab perlu mengelakkan perbuatan merosakkan atau mengambil tinggalan supaya warisan kekal untuk kajian dan generasi seterusnya.

F1 Mengadakan penerangan atau pameran tentang kepentingan tapak warisan. [1 markah]

H1 Huraian F1: membina kesedaran supaya murid menghargai dan melindungi tinggalan tersebut. [1 markah]

F2 Mengamalkan lawatan berhemah dengan tidak merosakkan atau mengambil tinggalan. [1 markah]

H2 Huraian F2: membantu mengekalkan warisan untuk kajian dan generasi seterusnya. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

Bahagian B · Panduan esei

B1E01 · Huraikan pengertian sejarah menurut Herodotus, E.H. Carr, Ibn Khaldun dan Muhd Yusof Ibrahim. Bagi setiap tokoh, berikan satu isi utama dan satu perincian.

B1E01 · Mudah · Buku teks hlm. 5–5 · SP 1.1.2

Contoh jawapan

Herodotus melihat sejarah sebagai penceritaan tentang tindakan manusia yang penting dan mengagumkan. Penelitiannya juga melibatkan sebab sesuatu peristiwa berlaku, bukan hanya tindakan itu sendiri. E.H. Carr pula menekankan hubungan yang berterusan antara sejarawan dengan fakta yang dikajinya. Hubungan ini menjadikan pemahaman masa kini sentiasa berhubung dengan peristiwa masa lampau.

Ibn Khaldun menumpukan sejarah kepada masyarakat manusia dan peradaban dunia. Dalam pengertian ini, perubahan sifat masyarakat turut menjadi perkara yang dibincangkan oleh sejarawan. Muhd Yusof Ibrahim pula merujuk sejarah kepada masa lalu itu sendiri. Beliau juga memasukkan catatan atau rekod tentang peristiwa yang telah berlaku sebagai sebahagian daripada pengertian sejarah. Keempat-empat pandangan membantu murid memahami keluasan bidang kajian sejarah.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Herodotus: sejarah menceritakan tindakan manusia yang penting dan mengagumkan. [1 markah]

H1 Huraian F1: turut meneliti sebab berlakunya peristiwa. [1 markah]

F2 E.H. Carr: sejarah melibatkan interaksi berterusan antara sejarawan dengan fakta. [1 markah]

H2 Huraian F2: menghubungkan pemahaman masa kini dengan peristiwa masa lampau. [1 markah]

F3 Ibn Khaldun: sejarah berkaitan masyarakat manusia dan peradaban dunia. [1 markah]

H3 Huraian F3: meliputi perubahan sifat masyarakat tersebut. [1 markah]

F4 Muhd Yusof Ibrahim: sejarah merujuk masa lalu. [1 markah]

H4 Huraian F4: turut merujuk catatan atau rekod peristiwa yang berlaku pada masa lalu. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B1E02 · Jelaskan empat kepentingan mempelajari sejarah. Sertakan satu huraian bagi setiap kepentingan.

B1E02 · Mudah · Buku teks hlm. 18–19 · SP 1.1.7, K1.1.11

Contoh jawapan

Mempelajari sejarah membantu kita mengenali asal usul keluarga dan negara. Dengan pengetahuan ini, kita lebih memahami adat istiadat, tradisi serta budaya yang diwarisi. Sejarah juga membolehkan kita mengambil iktibar daripada peristiwa lalu. Pengajaran tersebut menjadi panduan supaya kesilapan yang sama tidak diulangi ketika membuat keputusan pada masa kini.

Selain itu, sejarah dapat memupuk patriotisme. Apabila kita menghargai warisan negara dan memahami nilainya, rasa cinta akan negara dapat disemai dalam diri. Sejarah turut mengukuhkan perpaduan masyarakat. Pengetahuan tentang pengalaman masyarakat pada masa lalu membantu generasi kini meneruskan hubungan yang harmoni antara kaum. Oleh itu, pembelajaran sejarah mempunyai kegunaan dalam kehidupan, bukan sekadar mengingat nama tokoh atau tarikh sesuatu peristiwa.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Mengenali asal usul. [1 markah]

H1 Huraian F1: memahami asal usul keluarga atau negara serta adat dan budaya. [1 markah]

F2 Mengambil iktibar. [1 markah]

H2 Huraian F2: mengelakkan kesilapan masa lalu daripada berulang. [1 markah]

F3 Memupuk patriotisme. [1 markah]

H3 Huraian F3: menghargai warisan negara sehingga menimbulkan rasa cinta akan negara. [1 markah]

F4 Mengukuhkan perpaduan. [1 markah]

H4 Huraian F4: membantu meneruskan hubungan harmoni antara kaum. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B1E03 · Huraikan empat langkah awal kaedah bertulis: mengenal pasti sumber, mendapatkan dan mengesahkan sumber, mengumpulkan serta menyimpan sumber, dan menggunakan peralatan yang sesuai. Jelaskan pelaksanaan atau tujuan setiap langkah.

B1E03 · Sederhana · Buku teks hlm. 10–10 · SP 1.1.5

Contoh jawapan

Langkah pertama ialah mengenal pasti sumber yang berkaitan dengan peristiwa, tokoh atau institusi yang hendak dikaji. Penyelidik menentukan bahan dan lokasi sumber yang sesuai supaya pencariannya menepati fokus kajian. Seterusnya, sumber bertulis diperoleh dan disahkan. Penyelidik boleh mengunjungi arkib, muzium atau perpustakaan serta mendapatkan bantuan pakar apabila sumber memerlukan penelitian khusus.

Langkah ketiga ialah mengumpulkan dan menyimpan sumber yang telah diperoleh. Maklumat sumber perlu dicatat dan bahan disusun supaya penyelidik mudah membuat rujukan semula semasa menulis. Langkah keempat ialah menggunakan peralatan yang sesuai. Sebagai contoh, komputer membantu penyelidik menganalisis data, menyunting penulisan dan menyusun bibliografi. Pelaksanaan langkah-langkah ini menyediakan bahan yang teratur sebelum analisis sejarah dikembangkan.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Mengenal pasti sumber yang berkaitan dengan peristiwa, tokoh atau institusi. [1 markah]

H1 Huraian F1: menentukan bahan dan lokasi yang sesuai dengan fokus kajian. [1 markah]

F2 Mendapatkan dan mengesahkan sumber bertulis. [1 markah]

H2 Huraian F2: mengunjungi arkib, muzium atau perpustakaan, dengan bantuan pakar jika diperlukan. [1 markah]

F3 Mengumpulkan dan menyimpan sumber yang diperoleh. [1 markah]

H3 Huraian F3: mencatat serta menyusun bahan supaya mudah dirujuk semula. [1 markah]

F4 Menggunakan peralatan yang sesuai. [1 markah]

H4 Huraian F4: menggunakan komputer untuk menganalisis data, menyunting penulisan atau menyusun bibliografi. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B1E04 · Huraikan empat peringkat kerja di makmal arkeologi, daripada pemunggahan dan pengisihan hingga penganalisisan. Jelaskan tujuan atau pelaksanaan setiap peringkat.

B1E04 · Sederhana · Buku teks hlm. 14–15 · SP 1.1.5

Contoh jawapan

Kerja di makmal arkeologi bermula dengan pemunggahan dan pengisihan bahan yang dibawa dari tapak penemuan. Pengisihan boleh dibuat mengikut jenis artifak atau lapisan tanah tempat artifak itu ditemukan. Selepas itu, bahan menjalani pembersihan. Artifak dibersihkan sebelum kajian dilakukan terhadapnya, jadi pembersihan merupakan peringkat persediaan untuk penelitian bahan.

Peringkat seterusnya ialah pengkatalogan. Setiap artifak diberikan nombor pengenalan supaya bahan tersebut mempunyai pengenalan yang jelas dalam rekod kajian. Akhir sekali, ahli arkeologi menjalankan penganalisisan terhadap artifak. Penelitian ini bertujuan mendapatkan maklumat tentang artifak yang ditemukan. Keempat-empat peringkat merupakan kerja yang saling berkaitan di makmal dan melengkapkan usaha mendapatkan bukti sejarah melalui aktiviti ekskavasi di tapak penemuan.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Pemunggahan dan pengisihan bahan penemuan. [1 markah]

H1 Huraian F1: mengasingkan bahan mengikut jenis artifak atau lapisan tanah tempat ditemukan. [1 markah]

F2 Pembersihan bahan penemuan. [1 markah]

H2 Huraian F2: membersihkan artifak sebelum bahan tersebut dikaji. [1 markah]

F3 Pengkatalogan artifak. [1 markah]

H3 Huraian F3: memberikan nombor pengenalan bagi setiap artifak. [1 markah]

F4 Penganalisisan artifak. [1 markah]

H4 Huraian F4: meneliti artifak untuk memperoleh maklumat tentangnya. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B1E05 · Mengapakah dua sejarawan boleh menghasilkan tafsiran berbeza tentang peristiwa yang sama? Jelaskan empat faktor dengan huraian yang berkaitan.

B1E05 · Cabaran · Buku teks hlm. 16–16 · SP 1.1.6

Contoh jawapan

Perbezaan tafsiran boleh berpunca daripada pemilihan sumber yang pelbagai. Sejarawan yang menggunakan bahan berlainan mungkin memperoleh maklumat atau sudut penelitian yang berbeza tentang peristiwa yang sama. Perbezaan pandangan juga mempengaruhi tafsiran. Ketika menilai sesuatu peristiwa, seseorang sejarawan mungkin memberikan penekanan yang berlainan daripada sejarawan lain.

Selain itu, ideologi yang berbeza boleh mempengaruhi tafsiran sejarah. Pegangan pemikiran seseorang sejarawan boleh mempengaruhi cara beliau menerangkan peristiwa yang dikaji. Tujuan penulisan turut menjadi faktor. Kajian yang mempunyai matlamat berlainan mungkin menonjolkan aspek yang tidak sama walaupun peristiwanya sama. Namun begitu, perbezaan tersebut tidak membolehkan fakta direka sesuka hati. Tafsiran tetap perlu bersandarkan sumber yang berkaitan dan berusaha menghasilkan penerangan yang objektif.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Pemilihan sumber yang pelbagai. [1 markah]

H1 Huraian F1: bahan berlainan boleh memberikan maklumat atau sudut penelitian yang berlainan. [1 markah]

F2 Perbezaan pandangan. [1 markah]

H2 Huraian F2: sejarawan boleh memberikan penekanan yang berlainan ketika menilai peristiwa yang sama. [1 markah]

F3 Perbezaan ideologi. [1 markah]

H3 Huraian F3: pegangan pemikiran yang berbeza boleh mempengaruhi cara peristiwa diterangkan. [1 markah]

F4 Perbezaan tujuan penulisan. [1 markah]

H4 Huraian F4: matlamat kajian yang berlainan boleh menentukan aspek peristiwa yang ditonjolkan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

Sumber

Sejarah Tingkatan 1, KSSM, KPM/DBP, cetakan pertama 2016, ISBN 978-983-49-1119-5. Standard: DSKP KSSM Sejarah Tingkatan 1, KPM 2016. Halaman dalam rujukan soalan ialah nombor halaman bercetak buku teks.

Buku teks KPM · DSKP KPM

© 2026 LauPeh, setakat hak yang boleh dilindungi. Bahan asal untuk pembelajaran percuma.

SEJARAH TINGKATAN 1 · BAB 02

Zaman Air Batu

Subjektif berstruktur & esei

10 soalan berstruktur · 5 esei · 100 markah latihan

Nama: _____

Kelas: _____ Tarikh: _____

Markah semakan kendiri: _____ / 100

Cuba dahulu. Semak kemudian.

Jawab semua soalan dengan kata-kata sendiri. Soalan bertanda Mudah disediakan untuk membina keyakinan sebelum mencuba Sederhana dan Cabaran. Gunakan kertas tambahan jika perlu.

Subjektif: bahagian (a) 2 markah dan bahagian (b) 4 markah. Esei: 8 markah setiap satu. Agihan ini untuk latihan, bukan format peperiksaan rasmi KPM.

Cara membina jawapan

Nyatakan: beri fakta yang diminta. Jelaskan atau huraikan: beri fakta serta penerangan yang berkaitan. Bandingkan: nyatakan persamaan atau perbezaan mengikut aspek yang diminta.

F = fakta atau isi. H = huraian yang menyokong fakta bernombor sama. Jangan beri dua markah untuk idea yang diulang. Gunakan contoh jawapan sebagai panduan, bukan untuk dihafal bulat-bulat.

Rujukan: buku teks KPM/DBP Sejarah Tingkatan 1, 2016, hlm. 24–43; DSKP KSSM KPM 2016. Untuk murid Tingkatan 1 sesi 2026.

Soalan dan panduan jawapan asli. Bukan soalan rasmi, skema rasmi atau ramalan peperiksaan. Semakan guru bebas belum dibuat.

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B2S01 · Permukaan bumi mempunyai kawasan daratan dan perairan yang pelbagai.

B2S01 · Mudah · Buku teks hlm. 29–29 · SP 2.1.1

(a) Namakan dua lautan di dunia. [2 markah]

(b) Jelaskan perbezaan selat dengan teluk berdasarkan bentuk dan kedudukannya. [4 markah]

B2S02 · Bab ini memperkenalkan Zaman Air Batu dan empat tahap zaman dalam garis masanya.

B2S02 · Mudah · Buku teks hlm. 30–32 · SP 2.1.2, 2.1.3

(a) Nyatakan dua ciri suhu dalam pengertian Zaman Air Batu. [2 markah]

(b) Susun empat tahap zaman dalam bab ini daripada paling awal kepada paling akhir. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B2S03 · Jawab berdasarkan tempoh Zaman Pleistosen dan perkembangan Zaman Holosen yang dinyatakan dalam buku teks KPM.

B2S03 · Mudah · Buku teks hlm. 31–32 · SP 2.1.2, 2.1.3

(a) Nyatakan permulaan dan penghujung tempoh Zaman Pleistosen mengikut buku teks. [2 markah]

(b) Jelaskan dua kemajuan manusia pada Zaman Holosen dari segi sumber makanan dan penciptaan. [4 markah]

B2S04 · Ciri Zaman Air Batu Akhir dapat dilihat pada tumbuhan, manusia dan keadaan persekitaran.

B2S04 · Mudah · Buku teks hlm. 34–35 · SP 2.1.4

(a) Nyatakan dua jenis tumbuhan utama pada zaman tersebut. [2 markah]

(b) Nyatakan satu ciri bagi setiap aspek berikut: tempat tinggal manusia, cara hidup manusia, kegiatan mendapatkan makanan dan aras laut. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B2S05 · Zaman Miosen dan Pliosen mempunyai keadaan alam yang berlainan.

B2S05 · Sederhana · Buku teks hlm. 30–30 · SP 2.1.2

(a) Nyatakan dua ciri keadaan dunia pada Zaman Miosen. [2 markah]

(b) Jelaskan dua perkembangan pada Zaman Pliosen serta kesannya seperti yang dihuraikan dalam buku teks. [4 markah]

B2S06 · Keadaan sejuk dan paras laut rendah mempengaruhi kehidupan pada Zaman Air Batu Akhir.

B2S06 · Sederhana · Buku teks hlm. 34–35 · SP 2.1.4

(a) Nyatakan dua kawasan yang dipenuhi salji menurut penerangan ciri suhu dalam buku teks. [2 markah]

(b) Bandingkan keadaan sebelum dan selepas kecairan air batu melalui empat pernyataan: paras laut dahulu, hubungan daratan dahulu, paras laut selepas kecairan dan keadaan tanah rendah selepas kecairan. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B2S07 · Peningkatan suhu pada penghujung Zaman Air Batu membawa perubahan kepada bentuk fizikal dan hidupan.

B2S07 · Sederhana · Buku teks hlm. 36–37 · SP 2.1.5

(a) Nyatakan dua binatang yang pupus seperti disenaraikan dalam bahagian perubahan Zaman Air Batu Akhir. [2 markah]

(b) Jelaskan dua perubahan bentuk fizikal bumi akibat kecairan air batu. [4 markah]

B2S08 · Pentas Sunda ialah kawasan daratan luas yang menghubungkan kawasan Asia Tenggara sebelum perubahan paras laut.

B2S08 · Sederhana · Buku teks hlm. 38–39 · SP 2.1.6

(a) Namakan dua kepulauan yang terletak di atas Pentas Sunda menurut buku teks. [2 markah]

(b) Jelaskan dua kesan perubahan paras air terhadap rupa bentuk Asia Tenggara. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B2S09 · Contoh situasi: seorang murid berkata, "Oleh sebab Asia Tenggara kini mempunyai banyak pulau, daratannya tentu sentiasa terpisah sejak dahulu."

B2S09 · Cabaran · Buku teks hlm. 38–39 · SP 2.1.6

(a) Nyatakan dua bukti tentang keadaan Pentas Sunda yang menunjukkan pernyataan itu tidak tepat. [2 markah]

(b) Jelaskan dua perubahan yang perlu diambil kira apabila membandingkan Pentas Sunda dahulu dengan Asia Tenggara hari ini. [4 markah]

B2S10 · Contoh situasi masa kini: sebuah kelab sekolah ingin mengamalkan pengajaran tentang perubahan alam sekitar yang dipelajari dalam Bab 2.

B2S10 · Cabaran · Buku teks hlm. 34–43 · SP 2.1.5, K2.1.8, K2.1.10

(a) Nyatakan dua kegiatan manusia yang dikaitkan dengan peningkatan suhu dunia dalam buku teks. [2 markah]

(b) Cadangkan dua amalan yang boleh dilakukan murid untuk menjaga alam sekitar. Jelaskan kepentingan setiap amalan. [4 markah]

Bahagian B · Esei

B2E01 · Huraikan satu perkembangan bagi setiap tahap zaman yang dipelajari: Miosen, Pliosen, Pleistosen dan Holosen. Susun jawapan mengikut urutan zaman dan jelaskan setiap perkembangan.

B2E01 · Mudah · Buku teks hlm. 30–32 · SP 2.1.2, 2.1.3

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Mulakan dengan Miosen, kemudian Pliosen.
2. Sambung dengan Pleistosen dan Holosen.
3. Bagi setiap zaman, berikan perkembangan dan satu perincian; tarikh tidak diperlukan.

Bahagian B · Esei

B2E02 · Jelaskan empat ciri Zaman Air Batu Akhir dari segi suhu, aras laut, kehidupan manusia dan binatang. Sertakan satu huraian atau contoh bagi setiap ciri.

B2E02 · Mudah · Buku teks hlm. 34–35 · SP 2.1.4

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Gunakan empat aspek dalam soalan sebagai susunan isi.
2. Hubungkan suhu dengan salji dan aras laut dengan daratan.
3. Terangkan cara hidup manusia dan berikan contoh binatang.

Bahagian B · Esei

B2E03 · Huraikan empat perubahan pada akhir Zaman Air Batu dari segi glasier, aras laut, tasik dan binatang. Berikan satu penjelasan atau contoh bagi setiap perubahan.

B2E03 · Sederhana · Buku teks hlm. 36–37 · SP 2.1.5

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Bincangkan glasier dan aras laut dalam perenggan pertama.
2. Bincangkan tasik dan binatang dalam perenggan kedua.
3. Bezakan proses fizikal, hasil perubahan dan contoh hidupan.

Bahagian B · Esei

B2E04 · Bandingkan Pentas Sunda dahulu dengan Asia Tenggara selepas perubahan Zaman Air Batu melalui empat aspek: hubungan daratan, tanah rendah pantai, kawasan perairan dan binatang. Huraikan setiap aspek.

B2E04 · Sederhana · Buku teks hlm. 38–39 · SP 2.1.6

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Terangkan dahulu bagaimana kawasan daratan saling berhubung.
2. Huraikan penenggelaman tanah rendah dan contoh perairan.
3. Akhiri dengan perubahan hidupan menggunakan contoh buku teks.

Bahagian B · Esei

B2E05 · Berdasarkan pengajaran Bab 2, cadangkan empat amalan menjaga alam sekitar yang boleh dilakukan oleh murid dan keluarga. Jelaskan kepentingan setiap amalan. Jawapan ialah cadangan masa kini, bukan penerangan kehidupan manusia Zaman Air Batu.

B2E05 · Cabaran · Buku teks hlm. 34–43 · SP K2.1.8, K2.1.10

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Pilih empat amalan yang berbeza dan boleh dilakukan.
2. Sertakan manfaat yang berkaitan dengan setiap amalan.
3. Gunakan contoh kebersihan, sumber atau tumbuhan yang sesuai dengan bab ini.

Panduan jawapan & semakan kendiri

Bandingkan jawapan anda dengan isi penting. Setiap kriteria membawa 1 markah. H hanya diberi jika F yang berkaitan dipenuhi. Jumlah bagi setiap bahagian tidak boleh melebihi markah soalan.

Ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop KPM boleh diterima jika menepati soalan. Senarai ini menunjukkan satu laluan jawapan. Dapatkan pertimbangan guru untuk isi alternatif yang munasabah.

Bahagian A · Subjektif

B2S01 · Permukaan bumi mempunyai kawasan daratan dan perairan yang pelbagai.

B2S01 · Mudah · Buku teks hlm. 29–29 · SP 2.1.1

(a) Namakan dua lautan di dunia. [2 markah]

Panduan: Pilih dua daripada lima lautan yang dinyatakan dalam buku teks.

Contoh jawapan: Dua lautan ialah Lautan Pasifik dan Lautan Hindi.

F1 Satu lautan yang betul: Lautan Pasifik / Atlantik / Hindi / Selatan / Artik. [1 markah]

F2 Satu lagi lautan yang berbeza daripada senarai tersebut. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Jelaskan perbezaan selat dengan teluk berdasarkan bentuk dan kedudukannya. [4 markah]

Panduan: Huraikan satu ciri utama dan satu perincian bagi setiap jenis perairan.

Contoh jawapan: Selat ialah kawasan perairan yang sempit dan memisahkan dua kawasan daratan. Teluk pula ialah bahagian perairan laut yang menghala ke daratan dan kawasannya dibatasi oleh daratan.

F1 Selat ialah kawasan perairan yang sempit. [1 markah]

H1 Huraian F1: selat memisahkan dua kawasan daratan. [1 markah]

F2 Teluk ialah bahagian perairan laut yang menghala ke daratan. [1 markah]

H2 Huraian F2: kawasan teluk dibatasi oleh daratan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B2S02 · Bab ini memperkenalkan Zaman Air Batu dan empat tahap zaman dalam garis masanya.

B2S02 · Mudah · Buku teks hlm. 30–32 · SP 2.1.2, 2.1.3

(a) Nyatakan dua ciri suhu dalam pengertian Zaman Air Batu. [2 markah]

Panduan: Fikirkan tahap suhu dan tempoh keadaan itu berlaku.

Contoh jawapan: Suhu bumi menurun hingga tahap membeku, dan keadaan itu berlaku dalam jangka masa yang lama.

F1 Suhu bumi menurun hingga tahap membeku. [1 markah]

F2 Keadaan sejuk atau membeku itu berlangsung dalam jangka masa yang lama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Susun empat tahap zaman dalam bab ini daripada paling awal kepada paling akhir. [4 markah]

Panduan: Tulis empat nama zaman dalam urutan yang betul.

Contoh jawapan: Urutannya ialah Miosen, Pliosen, Pleistosen dan Holosen.

F1 Kedudukan pertama: Miosen. [1 markah]

F2 Kedudukan kedua: Pliosen. [1 markah]

F3 Kedudukan ketiga: Pleistosen. [1 markah]

F4 Kedudukan keempat: Holosen. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B2S03 · Jawab berdasarkan tempoh Zaman Pleistosen dan perkembangan Zaman Holosen yang dinyatakan dalam buku teks KPM.

B2S03 · Mudah · Buku teks hlm. 31–32 · SP 2.1.2, 2.1.3

(a) Nyatakan permulaan dan penghujung tempoh Zaman Pleistosen mengikut buku teks. [2 markah]

Panduan: Kedua-dua jawapan dinyatakan sebagai tahun dahulu.

Contoh jawapan: Menurut buku teks, Zaman Pleistosen berlangsung dari 2.5 juta tahun dahulu hingga 10,000 tahun dahulu.

F1 Permulaan: 2.5 juta tahun dahulu. [1 markah]

F2 Penghujung: 10,000 tahun dahulu. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Jelaskan dua kemajuan manusia pada Zaman Holosen dari segi sumber makanan dan penciptaan. [4 markah]

Panduan: Nyatakan kemajuan dan satu perincian bagi setiap aspek.

Contoh jawapan: Manusia menjalankan pertanian untuk mendapatkan makanan. Mereka juga menghasilkan ciptaan baharu, termasuk roda dan tulisan kuneiform.

F1 Manusia menjalankan pertanian. [1 markah]

H1 Huraian F1: pertanian menjadi cara mendapatkan makanan. [1 markah]

F2 Manusia menghasilkan ciptaan baharu. [1 markah]

H2 Huraian F2: contohnya roda atau tulisan kuneiform. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B2S04 · Ciri Zaman Air Batu Akhir dapat dilihat pada tumbuhan, manusia dan keadaan persekitaran.

B2S04 · Mudah · Buku teks hlm. 34–35 · SP 2.1.4

(a) Nyatakan dua jenis tumbuhan utama pada zaman tersebut. [2 markah]

Panduan: Satu tumbuhan menutupi tanah; satu lagi tumbuhan rendah yang menjalar.

Contoh jawapan: Tumbuhan utamanya ialah rumput dan tumbuhan renek yang menjalar.

F1 Rumput. [1 markah]

F2 Tumbuhan renek yang menjalar. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Nyatakan satu ciri bagi setiap aspek berikut: tempat tinggal manusia, cara hidup manusia, kegiatan mendapatkan makanan dan aras laut. [4 markah]

Panduan: Jawab keempat-empat aspek secara berasingan.

Contoh jawapan: Manusia tinggal di kawasan tanah pamah yang sejuk. Mereka hidup secara nomad dan memburu binatang untuk mendapatkan makanan. Aras laut pula rendah.

F1 Tempat tinggal: kawasan tanah pamah yang sejuk. [1 markah]

F2 Cara hidup: nomad / berpindah-randah. [1 markah]

F3 Makanan: memburu binatang. [1 markah]

F4 Aras laut: rendah. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B2S05 · Zaman Miosen dan Pliosen mempunyai keadaan alam yang berlainan.

B2S05 · Sederhana · Buku teks hlm. 30–30 · SP 2.1.2

(a) Nyatakan dua ciri keadaan dunia pada Zaman Miosen. [2 markah]

Panduan: Fokus pada suhu dan keadaan persekitaran.

Contoh jawapan: Pada Zaman Miosen, keadaan dunia panas dan kering.

F1 Suhu dunia panas. [1 markah]

F2 Keadaan dunia kering. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Jelaskan dua perkembangan pada Zaman Pliosen serta kesannya seperti yang dihuraikan dalam buku teks. [4 markah]

Panduan: Pilih perubahan iklim dan pembentukan jambatan darat.

Contoh jawapan: Penyejukan dan pengeringan alam sekitar global menyumbang kepada penyebaran padang rumput dan savana. Pembentukan jambatan darat Panama pula menghubungkan Amerika Utara dengan Amerika Selatan serta mendorong penghijrahan tumbuhan dan haiwan ke habitat baharu.

F1 Berlaku penyejukan dan pengeringan alam sekitar global. [1 markah]

H1 Huraian F1: keadaan ini menyumbang kepada penyebaran padang rumput dan savana. [1 markah]

F2 Jambatan darat Panama terbentuk. [1 markah]

H2 Huraian F2: hubungan daratan antara Amerika Utara dengan Amerika Selatan mendorong penghijrahan tumbuhan dan haiwan ke habitat baharu. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B2S06 · Keadaan sejuk dan paras laut rendah mempengaruhi kehidupan pada Zaman Air Batu Akhir.

B2S06 · Sederhana · Buku teks hlm. 34–35 · SP 2.1.4

(a) Nyatakan dua kawasan yang dipenuhi salji menurut penerangan ciri suhu dalam buku teks. [2 markah]

Panduan: Satu kawasan merujuk bahagian hujung bumi dan satu lagi sebuah benua.

Contoh jawapan: Kawasan yang dipenuhi salji ialah kawasan kutub dan benua Eropah.

F1 Kawasan kutub. [1 markah]

F2 Benua Eropah. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Bandingkan keadaan sebelum dan selepas kecairan air batu melalui empat pernyataan: paras laut dahulu, hubungan daratan dahulu, paras laut selepas kecairan dan keadaan tanah rendah selepas kecairan. [4 markah]

Panduan: Berikan satu pernyataan bagi setiap aspek; bezakan keadaan sebelum dengan selepas.

Contoh jawapan: Sebelum kecairan air batu, paras laut rendah dan pulau-pulau bersambung dengan tanah besar. Selepas kecairan, paras laut meningkat dan kawasan tanah rendah ditenggelami air.

F1 Sebelum kecairan: paras air laut rendah. [1 markah]

F2 Sebelum kecairan: pulau-pulau bersambung dengan tanah besar. [1 markah]

F3 Selepas kecairan: paras air laut meningkat. [1 markah]

F4 Selepas kecairan: kawasan tanah rendah ditenggelami air. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B2S07 · Peningkatan suhu pada penghujung Zaman Air Batu membawa perubahan kepada bentuk fizikal dan hidupan.

B2S07 · Sederhana · Buku teks hlm. 36–37 · SP 2.1.5

(a) Nyatakan dua binatang yang pupus seperti disenaraikan dalam bahagian perubahan Zaman Air Batu Akhir. [2 markah]

Panduan: Pilih dua contoh daripada bab ini, bukan haiwan moden secara umum.

Contoh jawapan: Dua contoh ialah mamot dan harimau bertaring.

F1 Satu contoh yang betul: mamot / sloth / harimau bertaring. [1 markah]

F2 Satu lagi contoh yang berbeza daripada senarai tersebut. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Jelaskan dua perubahan bentuk fizikal bumi akibat kecairan air batu. [4 markah]

Panduan: Hubungkan kecairan dengan perubahan aras laut dan pembentukan tasik.

Contoh jawapan: Kecairan air batu menyebabkan paras laut meningkat apabila lebihan air melimpahi laut. Kecairan itu juga dikaitkan dengan pembentukan tasik air tawar. Buku teks memberikan contoh Great Lakes di Kanada dan Tasik Dayang Bunting di Malaysia.

F1 Paras air laut meningkat. [1 markah]

H1 Huraian F1: air daripada kecairan air batu menambahkan air yang melimpahi laut. [1 markah]

F2 Tasik air tawar terbentuk. [1 markah]

H2 Huraian F2: contohnya Great Lakes di Kanada atau Tasik Dayang Bunting di Malaysia, seperti dinyatakan dalam buku teks. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B2S08 · Pentas Sunda ialah kawasan daratan luas yang menghubungkan kawasan Asia Tenggara sebelum perubahan paras laut.

B2S08 · Sederhana · Buku teks hlm. 38–39 · SP 2.1.6

(a) Namakan dua kepulauan yang terletak di atas Pentas Sunda menurut buku teks. [2 markah]

Panduan: Pilih dua daripada Sumatera, Jawa dan Borneo.

Contoh jawapan: Dua kepulauan tersebut ialah Sumatera dan Borneo.

F1 Satu jawapan yang betul: Sumatera / Jawa / Borneo. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan yang berbeza daripada senarai tersebut. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Jelaskan dua kesan perubahan paras air terhadap rupa bentuk Asia Tenggara. [4 markah]

Panduan: Terangkan keadaan tanah rendah dan pembentukan kawasan perairan.

Contoh jawapan: Kawasan tanah rendah di sepanjang pantai ditenggelami air apabila paras laut meningkat akibat kecairan air batu. Perubahan itu turut mempengaruhi pembentukan kawasan perairan seperti Selat Melaka, Teluk Siam dan Laut Jawa.

F1 Kawasan tanah rendah di sepanjang pantai ditenggelami air. [1 markah]

H1 Huraian F1: keadaan ini berlaku apabila paras air laut meningkat akibat kecairan air batu. [1 markah]

F2 Kawasan perairan yang memisahkan daratan terbentuk. [1 markah]

H2 Huraian F2: perkembangan ini mempengaruhi pembentukan Selat Melaka, Teluk Siam atau Laut Jawa. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B2S09 · Contoh situasi: seorang murid berkata, "Oleh sebab Asia Tenggara kini mempunyai banyak pulau, daratannya tentu sentiasa terpisah sejak dahulu."

B2S09 · Cabaran · Buku teks hlm. 38–39 · SP 2.1.6

(a) Nyatakan dua bukti tentang keadaan Pentas Sunda yang menunjukkan pernyataan itu tidak tepat. [2 markah]

Panduan: Fokus pada sambungan daratan dan kebolehan manusia bergerak.

Contoh jawapan: Pentas Sunda dahulu menghubungkan kawasan daratan dengan kepulauan. Manusia dapat melalui daratan tersebut dengan berjalan kaki.

F1 Pentas Sunda dahulu menghubungkan kawasan daratan dengan kepulauan. [1 markah]

F2 Daratan itu boleh dilalui manusia dengan berjalan kaki. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Jelaskan dua perubahan yang perlu diambil kira apabila membandingkan Pentas Sunda dahulu dengan Asia Tenggara hari ini. [4 markah]

Panduan: Satu perubahan melibatkan rupa bumi; satu lagi melibatkan hidupan.

Contoh jawapan: Perbandingan perlu mengambil kira penenggelaman kawasan tanah rendah dan pembentukan perairan seperti Selat Melaka atau Laut Jawa. Hidupan juga berubah kerana sebahagian binatang besar, seperti stegodon dan pachycrocuta, telah pupus.

F1 Kawasan tanah rendah telah ditenggelami air. [1 markah]

H1 Huraian F1: terbentuk kawasan perairan seperti Selat Melaka atau Laut Jawa yang mengubah hubungan daratan. [1 markah]

F2 Sebahagian binatang besar telah pupus. [1 markah]

H2 Huraian F2: contoh dalam buku teks ialah stegodon atau pachycrocuta. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B2S10 · Contoh situasi masa kini: sebuah kelab sekolah ingin mengamalkan pengajaran tentang perubahan alam sekitar yang dipelajari dalam Bab 2.

B2S10 · Cabaran · Buku teks hlm. 34–43 · SP 2.1.5, K2.1.8, K2.1.10

(a) Nyatakan dua kegiatan manusia yang dikaitkan dengan peningkatan suhu dunia dalam buku teks. [2 markah]

Panduan: Berikan kegiatan manusia, bukan perubahan alam yang berlaku dengan sendirinya.

Contoh jawapan: Dua kegiatan ialah pembakaran terbuka dan penebangan pokok.

F1 Satu kegiatan yang betul: pembakaran terbuka / penebangan pokok / perkembangan perindustrian / pembakaran minyak daripada enjin kenderaan. [1 markah]

F2 Satu lagi kegiatan yang berbeza daripada senarai tersebut. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

(b) Cadangkan dua amalan yang boleh dilakukan murid untuk menjaga alam sekitar. Jelaskan kepentingan setiap amalan. [4 markah]

Panduan: Berikan tindakan yang boleh dilakukan, kemudian kesannya. Ini cadangan masa kini.

Contoh jawapan: Cadangan jawapan: murid tidak membuang sampah ke dalam sungai atau kawasan sekolah supaya persekitaran kekal bersih dan selesa. Murid juga boleh menjimatkan air dan elektrik untuk mengelakkan pembaziran sumber yang digunakan setiap hari.

F1 Tidak membuang sampah ke dalam sungai atau kawasan sekolah. [1 markah]

H1 Huraian F1: membantu mengekalkan kebersihan persekitaran untuk kesejahteraan bersama. [1 markah]

F2 Menjimatkan penggunaan air atau elektrik. [1 markah]

H2 Huraian F2: mengelakkan pembaziran sumber yang digunakan dalam kehidupan seharian. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

Bahagian B · Panduan esei

B2E01 · Huraikan satu perkembangan bagi setiap tahap zaman yang dipelajari: Miosen, Pliosen, Pleistosen dan Holosen. Susun jawapan mengikut urutan zaman dan jelaskan setiap perkembangan.

B2E01 · Mudah · Buku teks hlm. 30–32 · SP 2.1.2, 2.1.3

Contoh jawapan

Urutan tahap zaman dalam bab ini bermula dengan Miosen. Pada zaman ini, mamalia telah wujud dan berkembang di bumi. Hidupan di laut dan di air juga berkembang. Selepas itu ialah Pliosen, apabila berlaku penyejukan dan pengeringan alam sekitar global. Keadaan tersebut menyumbang kepada penyebaran padang rumput serta savana yang luas.

Tahap berikutnya ialah Pleistosen. Glasier utama berlaku berulang kali pada zaman ini. Buku teks menyatakan bahawa kejadian glasier utama tersebut berlaku sebanyak 11 kali sepanjang zaman berkenaan. Seterusnya ialah Holosen, yang menyaksikan kemajuan dalam kehidupan manusia. Mereka menjalankan kegiatan pertanian sebagai cara mendapatkan makanan. Susunan ini membantu kita membandingkan perubahan alam serta kehidupan mengikut urutan masa.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Pelbagai hidupan berkembang pada Zaman Miosen. [1 markah]

H1 Huraian F1: contohnya mamalia serta hidupan di laut dan di air. [1 markah]

F2 Pliosen: berlaku penyejukan serta pengeringan alam sekitar global. [1 markah]

H2 Huraian F2: keadaan itu menyumbang kepada penyebaran padang rumput dan savana. [1 markah]

F3 Pleistosen: glasier utama berlaku berulang kali. [1 markah]

H3 Huraian F3: buku teks menyatakan kejadian glasier utama berlaku sebanyak 11 kali pada zaman ini. [1 markah]

F4 Holosen: manusia menjalankan pertanian. [1 markah]

H4 Huraian F4: aktiviti pertanian menjadi cara mendapatkan makanan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B2E02 · Jelaskan empat ciri Zaman Air Batu Akhir dari segi suhu, aras laut, kehidupan manusia dan binatang. Sertakan satu huraian atau contoh bagi setiap ciri.

B2E02 · Mudah · Buku teks hlm. 34–35 · SP 2.1.4

Contoh jawapan

Suhu dunia pada Zaman Air Batu Akhir sangat sejuk. Salji meliputi banyak kawasan, khususnya kawasan kutub dan benua Eropah. Paras air laut pula rendah. Keadaan ini membolehkan pulau-pulau bersambung dengan tanah besar, lalu memudahkan pergerakan manusia dan binatang melalui daratan yang bersambung.

Dari segi kehidupan, manusia hidup secara nomad atau berpindah-randah. Mereka memburu binatang untuk mendapatkan makanan dan tinggal di kawasan tanah pamah yang sejuk. Binatang turut mendiami kawasan tanah pamah yang sejuk tersebut. Antara contohnya ialah mamot berbulu, badak, kuda dan singa. Gabungan keadaan suhu, aras laut serta cara hidup ini menunjukkan ciri khusus zaman yang diterangkan dalam buku teks. Setiap aspek membantu kita memahami persekitaran kehidupan ketika itu.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Suhu dunia sangat sejuk. [1 markah]

H1 Huraian F1: salji meliputi kawasan kutub dan benua Eropah. [1 markah]

F2 Paras air laut rendah. [1 markah]

H2 Huraian F2: pulau-pulau bersambung dengan tanah besar. [1 markah]

F3 Manusia hidup secara nomad. [1 markah]

H3 Huraian F3: mereka memburu binatang untuk mendapatkan makanan. [1 markah]

F4 Binatang tinggal di kawasan tanah pamah yang sejuk. [1 markah]

H4 Huraian F4: contohnya mamot berbulu, badak, kuda atau singa. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B2E03 · Huraikan empat perubahan pada akhir Zaman Air Batu dari segi glasier, aras laut, tasik dan binatang. Berikan satu penjelasan atau contoh bagi setiap perubahan.

B2E03 · Sederhana · Buku teks hlm. 36–37 · SP 2.1.5

Contoh jawapan

Pada akhir Zaman Air Batu, air batu di kawasan tanah tinggi dan gunung mencair. Aliran yang menuruni kawasan tinggi membawa bersama-sama batu serta tanah, lalu mengubah bentuk fizikal bumi. Paras air laut juga meningkat. Lebihan air daripada kecairan air batu melimpahi laut dan menyumbang kepada perubahan arasnya.

Selain itu, buku teks mengaitkan kecairan air batu dengan pembentukan tasik air tawar. Contoh yang diberikan ialah Great Lakes di Kanada dan Tasik Dayang Bunting di Malaysia. Perubahan turut berlaku kepada hidupan apabila sebahagian binatang yang hidup pada Zaman Pleistosen mengalami kepupusan. Antara contohnya ialah mamot, sloth dan harimau bertaring. Oleh itu, perubahan zaman melibatkan bentuk muka bumi dan juga hidupan yang ada.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Air batu dari kawasan tanah tinggi dan gunung mencair. [1 markah]

H1 Huraian F1: aliran itu membawa batu dan tanah ketika menuruni kawasan tinggi. [1 markah]

F2 Paras air laut meningkat. [1 markah]

H2 Huraian F2: lebihan air kecairan melimpahi laut. [1 markah]

F3 Tasik air tawar terbentuk. [1 markah]

H3 Huraian F3: buku teks memberikan contoh Great Lakes atau Tasik Dayang Bunting. [1 markah]

F4 Berlaku kepupusan sebahagian binatang Zaman Pleistosen. [1 markah]

H4 Huraian F4: contohnya mamot, sloth atau harimau bertaring. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B2E04 · Bandingkan Pentas Sunda dahulu dengan Asia Tenggara selepas perubahan Zaman Air Batu melalui empat aspek: hubungan daratan, tanah rendah pantai, kawasan perairan dan binatang. Huraikan setiap aspek.

B2E04 · Sederhana · Buku teks hlm. 38–39 · SP 2.1.6

Contoh jawapan

Pentas Sunda dahulu merupakan kawasan daratan yang menghubungkan tanah besar dengan kepulauan di Asia Tenggara. Hubungan daratan ini membolehkan manusia bergerak dengan berjalan kaki. Apabila paras air berubah, kawasan tanah rendah di sepanjang pantai ditenggelami air. Penenggelaman kawasan itu mengubah hubungan daratan antara tanah besar dengan kepulauan yang sebelumnya bersambung.

Perubahan tersebut juga mempengaruhi bentuk kawasan perairan di rantau ini. Antara contoh yang disebut dalam buku teks ialah pembentukan Selat Melaka, Teluk Siam dan Laut Jawa. Dari segi hidupan, sebahagian binatang besar mengalami kepupusan. Contoh yang diberikan ialah stegodon dan pachycrocuta. Oleh itu, perbandingan Pentas Sunda dengan Asia Tenggara hari ini perlu mempertimbangkan perubahan rupa bumi dan hidupan, bukan hanya kedudukan pulau sekarang.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Pentas Sunda dahulu menghubungkan kawasan daratan dengan kepulauan. [1 markah]

H1 Huraian F1: manusia boleh melalui daratan itu dengan berjalan kaki. [1 markah]

F2 Tanah rendah di sepanjang pantai ditenggelami air selepas perubahan paras air. [1 markah]

H2 Huraian F2: penenggelaman itu mengubah hubungan daratan antara tanah besar dengan kepulauan. [1 markah]

F3 Bentuk kawasan perairan Asia Tenggara berubah. [1 markah]

H3 Huraian F3: perkembangan itu mempengaruhi pembentukan Selat Melaka, Teluk Siam atau Laut Jawa. [1 markah]

F4 Sebahagian binatang besar telah pupus. [1 markah]

H4 Huraian F4: contohnya stegodon atau pachycrocuta. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

B2E05 · Berdasarkan pengajaran Bab 2, cadangkan empat amalan menjaga alam sekitar yang boleh dilakukan oleh murid dan keluarga. Jelaskan kepentingan setiap amalan. Jawapan ialah cadangan masa kini, bukan penerangan kehidupan manusia Zaman Air Batu.

B2E05 · Cabaran · Buku teks hlm. 34–43 · SP K2.1.8, K2.1.10

Contoh jawapan

Cadangan jawapan: murid dan keluarga boleh menjaga kebersihan sungai dengan tidak membuang sampah ke dalamnya. Sungai yang bersih membantu mewujudkan persekitaran yang selesa untuk masyarakat. Mereka juga boleh menjimatkan penggunaan air dan elektrik di rumah. Amalan seperti menutup paip serta memadamkan lampu yang tidak digunakan membantu mengelakkan pembaziran sumber dalam kehidupan harian.

Selain itu, keluarga perlu mengelakkan pembakaran terbuka. Langkah ini mengurangkan kegiatan yang dikaitkan dalam buku teks dengan peningkatan suhu dunia. Murid juga boleh memelihara pokok dan mengelakkan perbuatan merosakkan tumbuhan. Penjagaan ini membantu mengekalkan alam sekitar supaya generasi akan datang turut dapat menikmatinya. Keempat-empat amalan merupakan tindakan yang boleh dilaksanakan dalam kehidupan masa kini sebagai pengajaran daripada bab ini.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Menjaga kebersihan sungai dengan tidak membuang sampah ke dalamnya. [1 markah]

H1 Huraian F1: membantu mengekalkan sungai yang bersih untuk kesejahteraan masyarakat. [1 markah]

F2 Menjimatkan penggunaan air dan elektrik. [1 markah]

H2 Huraian F2: mengelakkan pembaziran sumber dalam kehidupan harian. [1 markah]

F3 Mengelakkan pembakaran terbuka. [1 markah]

H3 Huraian F3: mengurangkan kegiatan yang dikaitkan oleh buku teks dengan peningkatan suhu dunia. [1 markah]

F4 Memelihara pokok dan tidak merosakkan tumbuhan. [1 markah]

H4 Huraian F4: membantu mengekalkan alam sekitar supaya dapat dinikmati generasi akan datang. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan KPM. Jangan beri markah dua kali bagi isi yang sama. Ini panduan semakan kendiri; pertimbangan guru mengatasi contoh ini.

Sumber

Sejarah Tingkatan 1, KSSM, KPM/DBP, cetakan pertama 2016, ISBN 978-983-49-1119-5. Standard: DSKP KSSM Sejarah Tingkatan 1, KPM 2016. Halaman dalam rujukan soalan ialah nombor halaman bercetak buku teks.

Buku teks KPM · DSKP KPM

© 2026 LauPeh, setakat hak yang boleh dilindungi. Bahan asal untuk pembelajaran percuma.

SEJARAH TINGKATAN 1 · BAB 03

Zaman Prasejarah

Subjektif berstruktur & esei

10 soalan berstruktur · 5 esei · 100 markah latihan

Nama: _____

Kelas: _____ Tarikh: _____

Markah semakan kendiri: _____ / 100

Cuba dahulu. Semak kemudian.

Jawab semua soalan dengan kata-kata sendiri. Soalan bertanda Mudah disediakan untuk membina keyakinan sebelum mencuba Sederhana dan Cabaran. Gunakan kertas tambahan jika perlu.

Subjektif: bahagian (a) 2 markah dan bahagian (b) 4 markah. Esei: 8 markah setiap satu. Agihan ini untuk latihan, bukan format peperiksaan rasmi KPM.

Cara membina jawapan

Nyatakan: beri fakta yang diminta. Jelaskan atau huraikan: beri fakta serta penerangan yang berkaitan. Bandingkan: nyatakan persamaan atau perbezaan mengikut aspek yang diminta.

F = fakta atau isi. H = huraian yang menyokong fakta bernombor sama. Jangan beri dua markah untuk idea yang diulang. Gunakan contoh jawapan sebagai panduan, bukan untuk dihafal bulat-bulat.

Rujukan: buku teks KPM/DBP Sejarah Tingkatan 1, 2016, hlm. 44–73; DSKP KSSM KPM 2016. Untuk murid Tingkatan 1 sesi 2026.

Soalan dan panduan jawapan asli. Bukan soalan rasmi, skema rasmi atau ramalan peperiksaan. Semakan guru bebas belum dibuat.

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B3S01 · Zaman Prasejarah dibahagikan kepada Zaman Batu dan Zaman Logam.

B3S01 · Mudah · Buku teks hlm. 46–47 · SP 3.1.1

(a) Nyatakan maksud Zaman Prasejarah dan satu pembahagian utamanya. [2 markah]

(b) Terangkan Zaman Paleolitik dan Zaman Neolitik dengan memberikan satu ciri bagi setiap tahap. [4 markah]

B3S02 · Perubahan bahan dan teknik pembuatan alat menunjukkan kemajuan manusia.

B3S02 · Mudah · Buku teks hlm. 47–53 · SP 3.1.1, 3.1.3

(a) Namakan dua logam yang menjadi asas teknologi Zaman Logam dalam pembahagian Zaman Prasejarah. [2 markah]

(b) Huraikan dua perbezaan peralatan Zaman Paleolitik dengan peralatan Zaman Logam dari segi bahan dan cara pembuatan. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B3S03 · Tapak prasejarah di dunia mempunyai tinggalan yang berbeza.

B3S03 · Mudah · Buku teks hlm. 48–49 · SP 3.1.2

(a) Nyatakan negara bagi Gua Chauvet dan Zhoukoudian. [2 markah]

(b) Jelaskan satu bukti atau ciri bagi setiap tapak berikut: Gua Chauvet dan Catal Huyuk. [4 markah]

B3S04 · Asia Tenggara turut mempunyai tapak yang memperlihatkan kehidupan manusia prasejarah.

B3S04 · Mudah · Buku teks hlm. 50–51 · SP 3.1.2

(a) Nyatakan negara bagi Ban Chiang dan Lenggong. [2 markah]

(b) Terangkan satu penemuan manusia bagi setiap tapak berikut: Lenggong dan Gua Liang Bua. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B3S05 · Cara mendapatkan makanan berkait dengan perubahan kehidupan manusia.

B3S05 · Sederhana · Buku teks hlm. 52–56 · SP 3.1.3

(a) Nyatakan dua sumber makanan liar yang dikumpulkan oleh manusia Paleolitik. [2 markah]

(b) Jelaskan dua perubahan kehidupan pada Zaman Neolitik dari segi bekalan makanan dan petempatan. [4 markah]

B3S06 · Kepercayaan dan kesenian membantu kita memahami pemikiran masyarakat prasejarah.

B3S06 · Sederhana · Buku teks hlm. 57–58 · SP 3.1.3

(a) Nyatakan maksud animisme dan satu contoh benda atau unsur alam yang dikaitkan dengannya. [2 markah]

(b) Jelaskan satu ciri kepercayaan dan satu ciri kesenian masyarakat Neolitik. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B3S07 · Pertanian dan penternakan terus diamalkan selepas Zaman Prasejarah.

B3S07 · Sederhana · Buku teks hlm. 60–61 · SP 3.1.4

(a) Namakan dua tanaman yang dikaitkan dengan kegiatan pertanian Zaman Neolitik. [2 markah]

(b) Jelaskan kesinambungan pertanian dan penternakan dari Zaman Prasejarah hingga zaman moden. [4 markah]

B3S08 · Sebahagian kemahiran prasejarah masih dapat dilihat dalam kehidupan hari ini.

B3S08 · Sederhana · Buku teks hlm. 62–63 · SP 3.1.4, K3.1.8

(a) Nyatakan dua kegunaan tembikar pada Zaman Prasejarah. [2 markah]

(b) Jelaskan bagaimana peralatan dan tembikar memperlihatkan perubahan serta kesinambungan hingga zaman moden. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B3S09 · Penyelidik meneliti peralatan, lukisan dan barang tinggalan untuk memahami masyarakat prasejarah di Malaysia.

B3S09 · Cabaran · Buku teks hlm. 66–68 · SP 3.1.5

(a) Nyatakan dua lokasi yang menunjukkan kewujudan bengkel membuat alat batu. [2 markah]

(b) Jelaskan bagaimana dua jenis bukti berikut membantu penyelidikan: lukisan gua dan Pisau Tembeling. [4 markah]

B3S10 · Contoh situasi: Sebuah tapak perkuburan prasejarah akan dijadikan tempat lawatan pembelajaran.

B3S10 · Cabaran · Buku teks hlm. 67–69 · SP 3.1.5, K3.1.7

(a) Namakan jenis pengebumian di Gua Cha dan Gua Gunung Runtuh. [2 markah]

(b) Pada pendapat anda, jelaskan dua kepentingan memelihara tapak tersebut. Kaitkan setiap kepentingan dengan bukti atau pembelajaran sejarah. [4 markah]

Bahagian B · Esei

B3E01 · Huraikan empat ciri kehidupan masyarakat Neolitik: petempatan, makanan, organisasi sosial dan kesenian. Berikan satu huraian bagi setiap ciri.

B3E01 · Mudah · Buku teks hlm. 52–58 · SP 3.1.3

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Tulis satu perenggan bagi setiap ciri.
2. Nyatakan fakta, kemudian butiran yang menyokongnya.
3. Gunakan contoh rumah, kegiatan makanan, ketua dan tembikar.

Bahagian B · Esei

B3E02 · Huraikan empat jenis tinggalan prasejarah di Malaysia yang berikut: peralatan batu, tembikar, lukisan gua dan tinggalan pengebumian. Sertakan contoh lokasi atau maklumat yang dapat dipelajari bagi setiap jenis.

B3E02 · Mudah · Buku teks hlm. 66–69 · SP 3.1.5

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Pilih satu jenis tinggalan untuk setiap perenggan.
2. Padankan jenis tinggalan dengan contoh yang tepat.
3. Jelaskan bagaimana contoh itu menyokong isi anda.

Bahagian B · Esei

B3E03 · Bandingkan kehidupan Paleolitik dengan Neolitik dalam empat aspek: kediaman, peralatan, ekonomi dan organisasi sosial. Jelaskan kedua-dua zaman bagi setiap aspek.

B3E03 · Sederhana · Buku teks hlm. 52–58 · SP 3.1.3

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Susun jawapan mengikut empat aspek perbandingan.
2. Setiap perenggan perlu menyebut Paleolitik dan Neolitik.
3. Gunakan kata penghubung seperti manakala untuk menjelaskan perbezaan.

Bahagian B · Esei

B3E04 · Terangkan kesinambungan empat sumbangan prasejarah hingga kehidupan moden: pertanian, penternakan, peralatan dan tembikar. Sokong setiap isi dengan satu perubahan atau contoh.

B3E04 · Sederhana · Buku teks hlm. 60–63 · SP 3.1.4, K3.1.8

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Mulakan dengan kegiatan atau kemahiran prasejarah.
2. Terangkan bentuknya dalam kehidupan moden.
3. Pastikan empat bidang dibincangkan secara berasingan.

Bahagian B · Esei

B3E05 · Terangkan bagaimana tinggalan di empat tapak berikut menunjukkan kepelbagaian kegiatan prasejarah: Gua Chauvet, Catal Huyuk, Stonehenge dan Shahr-i-Sokhta. Nyatakan kegiatan atau fungsi serta bukti sokongan bagi setiap tapak.

B3E05 · Cabaran · Buku teks hlm. 48–49 · SP 3.1.2

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Gunakan satu tapak bagi setiap perenggan.
2. Bezakan kegiatan memburu, pertanian, ritual dan kehidupan tersusun.
3. Jangan membuat kesimpulan di luar bukti yang diterangkan dalam buku teks.

Panduan jawapan & semakan kendiri

Bandingkan jawapan anda dengan isi penting. Setiap kriteria membawa 1 markah. H hanya diberi jika F yang berkaitan dipenuhi. Jumlah bagi setiap bahagian tidak boleh melebihi markah soalan.

Ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop KPM boleh diterima jika menepati soalan. Senarai ini menunjukkan satu laluan jawapan. Dapatkan pertimbangan guru untuk isi alternatif yang munasabah.

Bahagian A · Subjektif

B3S01 · Zaman Prasejarah dibahagikan kepada Zaman Batu dan Zaman Logam.

B3S01 · Mudah · Buku teks hlm. 46–47 · SP 3.1.1

(a) Nyatakan maksud Zaman Prasejarah dan satu pembahagian utamanya. [2 markah]

Panduan: Fikirkan tulisan dan dua pembahagian utama.

Contoh jawapan: Zaman Prasejarah ialah zaman sebelum manusia mengenal tulisan. Salah satu pembahagiannya ialah Zaman Batu.

F1 Zaman sebelum manusia mengenal tulisan. [1 markah]

F2 Zaman Batu atau Zaman Logam. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Terangkan Zaman Paleolitik dan Zaman Neolitik dengan memberikan satu ciri bagi setiap tahap. [4 markah]

Panduan: Padankan nama setiap tahap dengan ciri teknologi atau kegiatan penduduknya.

Contoh jawapan: Zaman Paleolitik menggunakan teknologi batu yang ringkas dalam kehidupan harian. Zaman Neolitik pula mempunyai petempatan yang menjalankan kegiatan pertanian dan penternakan.

F1 Zaman Paleolitik. [1 markah]

H1 Menggunakan teknologi batu yang ringkas. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Zaman Neolitik. [1 markah]

H2 Mempunyai petempatan yang menjalankan pertanian, penternakan atau pembuatan tembikar. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B3S02 · Perubahan bahan dan teknik pembuatan alat menunjukkan kemajuan manusia.

B3S02 · Mudah · Buku teks hlm. 47–53 · SP 3.1.1, 3.1.3

(a) Namakan dua logam yang menjadi asas teknologi Zaman Logam dalam pembahagian Zaman Prasejarah. [2 markah]

Panduan: Rujuk teknologi yang diterangkan dalam maksud Zaman Logam.

Contoh jawapan: Dua logam tersebut ialah gangsa dan besi.

F1 Gangsa. [1 markah]

F2 Besi. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Huraikan dua perbezaan peralatan Zaman Paleolitik dengan peralatan Zaman Logam dari segi bahan dan cara pembuatan. [4 markah]

Panduan: Bagi setiap aspek, terangkan kedua-dua zaman.

Contoh jawapan: Dari segi bahan, alat Paleolitik diperbuat daripada batu, kayu atau tulang haiwan, manakala alat Logam menggunakan gangsa dan besi. Dari segi cara pembuatan, alat Paleolitik ringkas dan kasar, manakala alat Logam dihasilkan dengan pengetahuan peleburan serta acuan.

F1 Paleolitik menggunakan batu, kayu atau tulang haiwan. [1 markah]

H1 Sebaliknya, Logam menggunakan logam seperti gangsa atau besi. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Peralatan Paleolitik ringkas dan kasar atau menggunakan bentuk sedia ada. [1 markah]

H2 Sebaliknya, pembuatan alat Logam melibatkan peleburan dan acuan. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B3S03 · Tapak prasejarah di dunia mempunyai tinggalan yang berbeza.

B3S03 · Mudah · Buku teks hlm. 48–49 · SP 3.1.2

(a) Nyatakan negara bagi Gua Chauvet dan Zhoukoudian. [2 markah]

Panduan: Padankan setiap tapak dengan negaranya.

Contoh jawapan: Gua Chauvet terletak di Perancis, manakala Zhoukoudian terletak di China.

F1 Gua Chauvet di Perancis. [1 markah]

F2 Zhoukoudian di China. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan satu bukti atau ciri bagi setiap tapak berikut: Gua Chauvet dan Catal Huyuk. [4 markah]

Panduan: Hubungkan Chauvet dengan lukisan dan Catal Huyuk dengan kegiatan makanan.

Contoh jawapan: Gua Chauvet mempunyai lukisan gua yang menunjukkan kegiatan memburu binatang. Di Catal Huyuk pula, pertanian merupakan kegiatan utama, khususnya penanaman barli dan gandum.

F1 Gua Chauvet mempunyai lukisan gua. [1 markah]

H1 Lukisan tersebut menunjukkan penglibatan masyarakat dalam kegiatan memburu binatang. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Catal Huyuk menjalankan pertanian. [1 markah]

H2 Antara tanaman utamanya ialah barli dan gandum. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B3S04 · Asia Tenggara turut mempunyai tapak yang memperlihatkan kehidupan manusia prasejarah.

B3S04 · Mudah · Buku teks hlm. 50–51 · SP 3.1.2

(a) Nyatakan negara bagi Ban Chiang dan Lenggong. [2 markah]

Panduan: Satu tapak di Thailand dan satu lagi di Malaysia.

Contoh jawapan: Ban Chiang terletak di Thailand dan Lenggong terletak di Malaysia.

F1 Ban Chiang di Thailand. [1 markah]

F2 Lenggong di Malaysia. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Terangkan satu penemuan manusia bagi setiap tapak berikut: Lenggong dan Gua Liang Bua. [4 markah]

Panduan: Nyatakan nama tinggalan manusia dan jenis buktinya.

Contoh jawapan: Di Lenggong ditemukan Perak Man. Rangka ini menjadi bukti penting kehidupan manusia prasejarah di Malaysia. Di Gua Liang Bua pula, fosil dan sisa tulang yang ditemukan dinamakan Flores Man atau Homo Floresiensis.

F1 Lenggong dikaitkan dengan Perak Man. [1 markah]

H1 Rangka manusia itu menjadi bukti penting kehidupan prasejarah di Malaysia. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Gua Liang Bua dikaitkan dengan Flores Man atau Homo Floresiensis. [1 markah]

H2 Penemuan di tapak itu berupa fosil dan sisa tulang. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B3S05 · Cara mendapatkan makanan berkait dengan perubahan kehidupan manusia.

B3S05 · Sederhana · Buku teks hlm. 52–56 · SP 3.1.3

(a) Nyatakan dua sumber makanan liar yang dikumpulkan oleh manusia Paleolitik. [2 markah]

Panduan: Pilih hasil tumbuhan yang disebut dalam buku teks.

Contoh jawapan: Manusia Paleolitik mengumpulkan buah-buahan dan cendawan.

F1 Satu jawapan yang tepat daripada: buah-buahan, cendawan, bijirin atau pucuk tumbuhan liar. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan berbeza daripada senarai F1. Jangan beri markah kedua untuk idea yang sama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan dua perubahan kehidupan pada Zaman Neolitik dari segi bekalan makanan dan petempatan. [4 markah]

Panduan: Berikan perubahan dan butiran sokongan bagi setiap aspek.

Contoh jawapan: Pada Zaman Neolitik, manusia menghasilkan makanan melalui pertanian dan penternakan. Keadaan ini mengurangkan kegiatan mengumpulkan makanan liar. Mereka juga tinggal secara menetap dan membina rumah daripada batu, tanah liat atau kayu di kawasan seperti lembah sungai.

F1 Manusia menghasilkan makanan melalui pertanian dan penternakan. [1 markah]

H1 Oleh itu, kegiatan mengumpulkan makanan liar semakin berkurangan. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Manusia tinggal secara menetap. [1 markah]

H2 Mereka membina rumah daripada batu, tanah liat atau kayu, khususnya di lembah sungai atau pesisiran pantai. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B3S06 · Kepercayaan dan kesenian membantu kita memahami pemikiran masyarakat prasejarah.

B3S06 · Sederhana · Buku teks hlm. 57–58 · SP 3.1.3

(a) Nyatakan maksud animisme dan satu contoh benda atau unsur alam yang dikaitkan dengannya. [2 markah]

Panduan: Berikan takrif dan satu contoh yang berbeza daripada takrif.

Contoh jawapan: Animisme ialah kepercayaan bahawa benda mempunyai kuasa dan semangat yang dapat menentukan kehidupan manusia. Contohnya, pokok dipercayai mempunyai kuasa.

F1 Kepercayaan bahawa benda mempunyai kuasa dan semangat yang boleh menentukan kehidupan manusia. [1 markah]

F2 Contoh yang sesuai seperti pokok, batu, sungai, matahari atau petir. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan satu ciri kepercayaan dan satu ciri kesenian masyarakat Neolitik. [4 markah]

Panduan: Hubungkan kepercayaan dengan pengebumian dan kesenian dengan tembikar.

Contoh jawapan: Masyarakat Neolitik mempercayai kehidupan selepas mati. Oleh itu, mayat diurus dengan teliti dan dikebumikan dengan sempurna. Kesenian mereka juga terlihat pada hiasan tembikar, yang menggunakan pola geometri sebagai simbolisme.

F1 Masyarakat Neolitik mempercayai kehidupan selepas mati. [1 markah]

H1 Mayat diurus dengan teliti dan dikebumikan dengan sempurna. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Mereka menghias permukaan tembikar. [1 markah]

H2 Hiasan menggunakan pola geometri yang dikaitkan dengan simbolisme. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B3S07 · Pertanian dan penternakan terus diamalkan selepas Zaman Prasejarah.

B3S07 · Sederhana · Buku teks hlm. 60–61 · SP 3.1.4

(a) Namakan dua tanaman yang dikaitkan dengan kegiatan pertanian Zaman Neolitik. [2 markah]

Panduan: Pilih antara tanaman makanan dalam buku teks.

Contoh jawapan: Dua tanaman tersebut ialah padi dan gandum.

F1 Satu jawapan yang tepat daripada: padi, gandum atau barli. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan berbeza daripada senarai F1. Jangan beri markah kedua untuk idea yang sama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan kesinambungan pertanian dan penternakan dari Zaman Prasejarah hingga zaman moden. [4 markah]

Panduan: Huraikan satu perubahan atau kesinambungan bagi setiap kegiatan.

Contoh jawapan: Pertanian terus membekalkan makanan. Pada zaman moden, pertanian komersial dijalankan secara besar-besaran untuk menghasilkan tanaman jualan. Penternakan juga terus menyediakan bekalan makanan, dan penternakan komersial membantu memenuhi keperluan daging serta tenusu.

F1 Pertanian diteruskan sebagai kegiatan membekalkan makanan. [1 markah]

H1 Pada zaman moden, pertanian komersial menghasilkan tanaman secara besar-besaran untuk dijual. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Penternakan diteruskan untuk mendapatkan bekalan makanan. [1 markah]

H2 Pada zaman moden, penternakan komersial membantu memenuhi keperluan daging dan tenusu. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B3S08 · Sebahagian kemahiran prasejarah masih dapat dilihat dalam kehidupan hari ini.

B3S08 · Sederhana · Buku teks hlm. 62–63 · SP 3.1.4, K3.1.8

(a) Nyatakan dua kegunaan tembikar pada Zaman Prasejarah. [2 markah]

Panduan: Berikan dua kegunaan yang berlainan.

Contoh jawapan: Tembikar digunakan sebagai bekas makanan dan peralatan masakan.

F1 Satu jawapan yang tepat daripada: bekas makanan, peralatan masakan atau peralatan upacara ritual. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan berbeza daripada senarai F1. Jangan beri markah kedua untuk idea yang sama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan bagaimana peralatan dan tembikar memperlihatkan perubahan serta kesinambungan hingga zaman moden. [4 markah]

Panduan: Berikan satu isi dan satu contoh bagi setiap bidang.

Contoh jawapan: Pembuatan peralatan terus berkembang mengikut pengetahuan teknologi. Contohnya, mesin digunakan untuk memotong daging dalam kegiatan moden. Kemahiran membuat tembikar juga masih diteruskan, seperti perusahaan labu sayong di Kuala Kangsar.

F1 Pembuatan peralatan terus berkembang mengikut pengetahuan teknologi. [1 markah]

H1 Mesin dan jentera digunakan dalam kegiatan moden, contohnya mesin memotong daging. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Kemahiran membuat tembikar terus diamalkan. [1 markah]

H2 Pembuatan labu sayong di Kuala Kangsar menjadi contoh perusahaan tembikar yang masih diteruskan. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B3S09 · Penyelidik meneliti peralatan, lukisan dan barang tinggalan untuk memahami masyarakat prasejarah di Malaysia.

B3S09 · Cabaran · Buku teks hlm. 66–68 · SP 3.1.5

(a) Nyatakan dua lokasi yang menunjukkan kewujudan bengkel membuat alat batu. [2 markah]

Panduan: Satu lokasi di Perak dan satu di Sabah.

Contoh jawapan: Dua lokasi tersebut ialah Kota Tampan di Perak dan Tingkayu di Sabah.

F1 Kota Tampan, Perak. [1 markah]

F2 Tingkayu, Sabah. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan bagaimana dua jenis bukti berikut membantu penyelidikan: lukisan gua dan Pisau Tembeling. [4 markah]

Panduan: Bagi setiap bukti, nyatakan perkara yang dapat dipelajari dan butiran yang menyokongnya.

Contoh jawapan: Lukisan gua membantu penyelidik memahami kegiatan masyarakat kerana lukisan menggambarkan aktiviti seperti memburu dan ritual. Pisau Tembeling pula dikaitkan dengan penanaman padi kerana alat tersebut dikatakan digunakan ketika menuai padi.

F1 Lukisan gua membantu memahami kegiatan atau amalan masyarakat. [1 markah]

H1 Lukisan menggambarkan kehidupan harian seperti memburu atau ritual. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Pisau Tembeling dikaitkan dengan kegiatan penanaman padi. [1 markah]

H2 Alat itu dikatakan digunakan semasa menuai padi. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B3S10 · Contoh situasi: Sebuah tapak perkuburan prasejarah akan dijadikan tempat lawatan pembelajaran.

B3S10 · Cabaran · Buku teks hlm. 67–69 · SP 3.1.5, K3.1.7

(a) Namakan jenis pengebumian di Gua Cha dan Gua Gunung Runtuh. [2 markah]

Panduan: Padankan kedudukan mayat dengan kedua-dua tapak.

Contoh jawapan: Gua Cha mempunyai pengebumian memanjang, manakala Gua Gunung Runtuh mempunyai pengebumian melentur.

F1 Gua Cha: pengebumian memanjang. [1 markah]

F2 Gua Gunung Runtuh: pengebumian melentur. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Pada pendapat anda, jelaskan dua kepentingan memelihara tapak tersebut. Kaitkan setiap kepentingan dengan bukti atau pembelajaran sejarah. [4 markah]

Panduan: Ini cadangan jawapan nilai; kaitkan alasan dengan tinggalan prasejarah.

Contoh jawapan: Cadangan jawapan: Tapak itu perlu dipelihara supaya bukti kepercayaan tidak hilang. Susunan pengebumian dan ideofak dapat terus dikaji untuk memahami penghormatan kepada orang mati. Tapak juga menjadi sumber pembelajaran generasi seterusnya, supaya murid dapat mengenali kehidupan prasejarah Malaysia melalui tinggalan sebenar.

F1 Memelihara bukti kepercayaan masyarakat prasejarah. [1 markah]

H1 Susunan pengebumian dan ideofak boleh terus dikaji untuk memahami penghormatan kepada orang mati. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Mengekalkan sumber pembelajaran bagi generasi seterusnya. [1 markah]

H2 Murid dapat mengenali kehidupan prasejarah di Malaysia melalui tinggalan sebenar yang terpelihara. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

Bahagian B · Panduan esei

B3E01 · Huraikan empat ciri kehidupan masyarakat Neolitik: petempatan, makanan, organisasi sosial dan kesenian. Berikan satu huraian bagi setiap ciri.

B3E01 · Mudah · Buku teks hlm. 52–58 · SP 3.1.3

Contoh jawapan

Masyarakat Neolitik tinggal secara menetap di kawasan seperti lembah sungai dan pesisiran pantai. Mereka membina rumah menggunakan batu, tanah liat dan kayu. Petempatan tetap menjadi salah satu ciri penting kehidupan mereka.

Mereka menghasilkan makanan melalui kegiatan pertanian dan penternakan. Dengan adanya kegiatan ini, aktiviti mengumpulkan makanan liar semakin berkurangan. Bekalan makanan tidak lagi diperoleh semata-mata dengan mengutip sumber alam.

Organisasi sosial juga menjadi lebih tersusun apabila ketua dipilih daripada kalangan masyarakat. Terdapat pembahagian antara pemimpin dengan golongan bawahan. Organisasi ini membantu membentuk aturan kehidupan yang lebih baik.

Dalam kesenian, mereka menghasilkan hiasan pada permukaan tembikar, selain meneruskan lukisan gua. Pola geometri menjadi bentuk hiasan penting dan dikaitkan dengan simbolisme.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Manusia Neolitik tinggal secara menetap. [1 markah]

H1 Mereka membina rumah daripada batu, tanah liat atau kayu di lembah sungai atau pesisiran pantai. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Manusia menghasilkan makanan melalui pertanian dan penternakan. [1 markah]

H2 Kegiatan mengumpulkan makanan liar semakin berkurangan. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

F3 Masyarakat memilih ketua. [1 markah]

H3 Ketua dan pembahagian sosial membolehkan aturan kehidupan yang lebih baik dibentuk. (Huraian mesti dikaitkan dengan F3.) [1 markah]

F4 Kesenian turut terlihat pada hiasan tembikar. [1 markah]

H4 Pola geometri menghiasi permukaan tembikar dan dikaitkan dengan simbolisme. (Huraian mesti dikaitkan dengan F4.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B3E02 · Huraikan empat jenis tinggalan prasejarah di Malaysia yang berikut: peralatan batu, tembikar, lukisan gua dan tinggalan pengebumian. Sertakan contoh lokasi atau maklumat yang dapat dipelajari bagi setiap jenis.

B3E02 · Mudah · Buku teks hlm. 66–69 · SP 3.1.5

Contoh jawapan

Peralatan batu menunjukkan kemahiran manusia prasejarah menghasilkan alat untuk kehidupan harian. Penemuan di Kota Tampan, Perak, dan Tingkayu, Sabah, menunjukkan kewujudan bengkel membuat peralatan batu di negara kita.

Tembikar pula membuktikan kemahiran pembuatan yang dimiliki masyarakat. Tembikar yang ditemukan di Gua Niah, Sarawak, mempunyai pelbagai bentuk, saiz dan corak hiasan. Perbezaan ini memperlihatkan inovasi mereka dalam pembuatan tembikar.

Lukisan gua merupakan cara menyampaikan maklumat tentang kehidupan. Gambaran seperti kegiatan memburu dan amalan ritual membantu kita memahami kehidupan harian serta kepercayaan masyarakat yang menghasilkan lukisan tersebut.

Tinggalan pengebumian memberikan bukti kepercayaan dan penghormatan kepada orang mati. Contohnya, pengebumian memanjang ditemukan di Gua Cha, Kelantan. Susunan pengebumian itu merupakan antara bukti yang membantu penyelidik memahami cara hidup masyarakat prasejarah.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Peralatan batu membuktikan kemahiran membuat alat. [1 markah]

H1 Kota Tampan atau Tingkayu menunjukkan kewujudan bengkel membuat alat batu. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Tembikar membuktikan kemahiran pembuatan masyarakat. [1 markah]

H2 Penemuan di Gua Niah mempunyai pelbagai bentuk, saiz atau corak hiasan. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

F3 Lukisan gua menjadi cara menyampaikan maklumat tentang kehidupan. [1 markah]

H3 Lukisan menggambarkan kegiatan seperti memburu atau amalan ritual. (Huraian mesti dikaitkan dengan F3.) [1 markah]

F4 Tinggalan pengebumian memberikan bukti kepercayaan dan penghormatan kepada orang mati. [1 markah]

H4 Contoh yang tepat ialah pengebumian memanjang di Gua Cha atau melentur di Gua Gunung Runtuh. (Huraian mesti dikaitkan dengan F4.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B3E03 · Bandingkan kehidupan Paleolitik dengan Neolitik dalam empat aspek: kediaman, peralatan, ekonomi dan organisasi sosial. Jelaskan kedua-dua zaman bagi setiap aspek.

B3E03 · Sederhana · Buku teks hlm. 52–58 · SP 3.1.3

Contoh jawapan

Dari segi kediaman, manusia Paleolitik tinggal di gua, lubang bawah tanah atau tempat perlindungan daripada ranting kayu. Sebaliknya, manusia Neolitik tinggal secara menetap dan membina rumah menggunakan batu, tanah liat serta kayu.

Peralatan Paleolitik mempunyai bentuk yang ringkas dan kasar. Pada Zaman Neolitik, peralatan dibuat dengan lebih halus dan kemas. Perubahan ini memperlihatkan perkembangan kemahiran menghasilkan alat dalam kehidupan manusia.

Ekonomi Paleolitik bergantung pada sumber alam seperti makanan yang dikumpulkan dan binatang buruan. Manusia Neolitik pula menghasilkan makanan melalui pertanian serta penternakan, menyebabkan pengumpulan makanan liar semakin berkurangan.

Dari segi organisasi sosial, masyarakat Paleolitik hidup dalam kelompok kecil dan berpindah-randah. Masyarakat Neolitik memilih ketua daripada kalangan mereka dan membentuk aturan sosial yang lebih baik.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Paleolitik tinggal di gua, lubang bawah tanah atau tempat perlindungan ringkas. [1 markah]

H1 Neolitik tinggal menetap dalam rumah batu, tanah liat atau kayu. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Peralatan Paleolitik ringkas dan kasar. [1 markah]

H2 Peralatan Neolitik lebih halus dan kemas. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

F3 Ekonomi Paleolitik bergantung pada sumber alam dan kegiatan mencari makanan. [1 markah]

H3 Neolitik menghasilkan makanan melalui pertanian dan penternakan. (Huraian mesti dikaitkan dengan F3.) [1 markah]

F4 Paleolitik hidup dalam kelompok kecil serta nomad. [1 markah]

H4 Neolitik mempunyai ketua yang dipilih dan aturan sosial yang lebih baik. (Huraian mesti dikaitkan dengan F4.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B3E04 · Terangkan kesinambungan empat sumbangan prasejarah hingga kehidupan moden: pertanian, penternakan, peralatan dan tembikar. Sokong setiap isi dengan satu perubahan atau contoh.

B3E04 · Sederhana · Buku teks hlm. 60–63 · SP 3.1.4, K3.1.8

Contoh jawapan

Pertanian yang berkembang sejak Zaman Neolitik terus menjadi sumber makanan. Pada zaman moden, pertanian turut dijalankan secara komersial. Hasil tanaman diusahakan secara besar-besaran untuk dijual dengan bantuan peralatan moden.

Penternakan juga diteruskan bagi menyediakan bekalan makanan. Jika kemahiran ini membolehkan manusia prasejarah mendapat makanan secara berterusan, penternakan komersial moden pula membantu memenuhi keperluan daging dan tenusu sesebuah negara.

Pembuatan peralatan terus berkembang mengikut kemajuan pengetahuan. Alat batu, kayu dan logam memperlihatkan perubahan teknologi, manakala kegiatan moden menggunakan mesin serta jentera. Contohnya, mesin digunakan untuk memotong dan menghiris daging.

Kemahiran membuat tembikar masih diamalkan hingga hari ini. Tembikar pernah digunakan sebagai bekas makanan dan peralatan masakan. Kini, perusahaan labu sayong di Kuala Kangsar menunjukkan kesinambungan kemahiran tersebut sebagai kegiatan industri.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Pertanian diteruskan sebagai sumber makanan. [1 markah]

H1 Pertanian komersial moden menghasilkan tanaman untuk dijual secara besar-besaran. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Penternakan diteruskan untuk menyediakan bekalan makanan. [1 markah]

H2 Penternakan moden secara komersial memenuhi keperluan daging dan tenusu. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

F3 Pembuatan peralatan terus berkembang. [1 markah]

H3 Mesin dan jentera digunakan dalam kegiatan moden seperti memotong daging. (Huraian mesti dikaitkan dengan F3.) [1 markah]

F4 Kemahiran membuat tembikar masih diamalkan. [1 markah]

H4 Perusahaan labu sayong di Kuala Kangsar ialah contoh kesinambungan tersebut. (Huraian mesti dikaitkan dengan F4.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B3E05 · Terangkan bagaimana tinggalan di empat tapak berikut menunjukkan kepelbagaian kegiatan prasejarah: Gua Chauvet, Catal Huyuk, Stonehenge dan Shahr-i-Sokhta. Nyatakan kegiatan atau fungsi serta bukti sokongan bagi setiap tapak.

B3E05 · Cabaran · Buku teks hlm. 48–49 · SP 3.1.2

Contoh jawapan

Gua Chauvet di Perancis menunjukkan penglibatan masyarakat prasejarah dalam kegiatan memburu binatang. Lukisan binatang yang ditemukan di dalam gua menjadi bukti kegiatan tersebut dan membantu kita memahami kehidupan masyarakat di tapak itu.

Catal Huyuk di Turki pula menunjukkan kegiatan pertanian. Antara kegiatan utamanya ialah penanaman barli dan gandum. Maklumat ini memperlihatkan satu bentuk kegiatan ekonomi yang berbeza daripada kegiatan memburu di Chauvet.

Stonehenge di Britain dikaitkan dengan upacara ritual serta kegiatan mengkaji bintang. Binaan batu di tapak tersebut dikaitkan dengan fungsi berkenaan. Oleh itu, kajian prasejarah turut merangkumi amalan dan pemikiran masyarakat.

Shahr-i-Sokhta di Iran menunjukkan kehidupan yang lebih tersusun. Tapak ini mempunyai kawasan perumahan, perkuburan dan pembuatan barangan harian. Pembahagian kawasan itu memperlihatkan fungsi yang berlainan dalam kehidupan masyarakat.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Gua Chauvet menunjukkan kegiatan memburu. [1 markah]

H1 Lukisan binatang dalam gua menjadi bukti kegiatan tersebut. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Catal Huyuk menunjukkan kegiatan pertanian. [1 markah]

H2 Penanaman barli dan gandum merupakan antara kegiatan utamanya. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

F3 Stonehenge dikaitkan dengan upacara ritual dan kajian bintang. [1 markah]

H3 Fungsi tersebut dikaitkan dengan binaan batu di tapak itu. (Huraian mesti dikaitkan dengan F3.) [1 markah]

F4 Shahr-i-Sokhta menunjukkan kehidupan masyarakat yang tersusun. [1 markah]

H4 Tapak mempunyai kawasan perumahan, perkuburan dan pembuatan barangan harian. (Huraian mesti dikaitkan dengan F4.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

Sumber

Sejarah Tingkatan 1, KSSM, KPM/DBP, cetakan pertama 2016, ISBN 978-983-49-1119-5. Standard: DSKP KSSM Sejarah Tingkatan 1, KPM 2016. Halaman dalam rujukan soalan ialah nombor halaman bercetak buku teks.

Buku teks KPM · DSKP KPM

© 2026 LauPeh, setakat hak yang boleh dilindungi. Bahan asal untuk pembelajaran percuma.

SEJARAH TINGKATAN 1 · BAB 04

Mengenali Tamadun

Subjektif berstruktur & esei

10 soalan berstruktur · 5 esei · 100 markah latihan

Nama: _____

Kelas: _____ Tarikh: _____

Markah semakan kendiri: _____ / 100

Cuba dahulu. Semak kemudian.

Jawab semua soalan dengan kata-kata sendiri. Soalan bertanda Mudah disediakan untuk membina keyakinan sebelum mencuba Sederhana dan Cabaran. Gunakan kertas tambahan jika perlu.

Subjektif: bahagian (a) 2 markah dan bahagian (b) 4 markah. Esei: 8 markah setiap satu. Agihan ini untuk latihan, bukan format peperiksaan rasmi KPM.

Cara membina jawapan

Nyatakan: beri fakta yang diminta. Jelaskan atau huraikan: beri fakta serta penerangan yang berkaitan. Bandingkan: nyatakan persamaan atau perbezaan mengikut aspek yang diminta.

F = fakta atau isi. H = huraian yang menyokong fakta bernombor sama. Jangan beri dua markah untuk idea yang diulang. Gunakan contoh jawapan sebagai panduan, bukan untuk dihafal bulat-bulat.

Rujukan: buku teks KPM/DBP Sejarah Tingkatan 1, 2016, hlm. 74–89; DSKP KSSM KPM 2016. Untuk murid Tingkatan 1 sesi 2026.

Soalan dan panduan jawapan asli. Bukan soalan rasmi, skema rasmi atau ramalan peperiksaan. Semakan guru bebas belum dibuat.

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B4S01 · Istilah tamadun membantu menerangkan kemajuan kehidupan masyarakat.

B4S01 · Mudah · Buku teks hlm. 76–77 · SP 4.1.1

(a) Nyatakan maksud umum tamadun dan istilahnya dalam bahasa Inggeris. [2 markah]

(b) Terangkan maksud tamadun berdasarkan huraian bahasa Arab dan bahasa Melayu dalam buku teks. [4 markah]

B4S02 · Pandangan Islam menghuraikan tamadun berasaskan Islam sebagai al-Din.

B4S02 · Mudah · Buku teks hlm. 78–79 · SP 4.1.2

(a) Nyatakan dua dimensi pembangunan dalam konsep tamadun Islam. [2 markah]

(b) Jelaskan penekanan tamadun menurut pandangan Islam dan pandangan Barat yang diterangkan dalam buku teks. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B4S03 · Ibn Khaldun dan Syed Muhammad Naquib Al-Attas membincangkan konsep tamadun.

B4S03 · Sederhana · Buku teks hlm. 78–79 · SP 4.1.2

(a) Nyatakan dua konsep yang diperkenalkan oleh Ibn Khaldun dalam perbincangan tamadun. [2 markah]

(b) Jelaskan pandangan Ibn Khaldun tentang hadharah dan pandangan Al-Attas tentang kehidupan bertamadun. [4 markah]

B4S04 · Pertanian dan perdagangan merupakan satu daripada ciri tamadun awal dunia.

B4S04 · Mudah · Buku teks hlm. 80–81 · SP 4.1.3

(a) Nyatakan dua usaha yang menggalakkan pertanian dalam tamadun awal. [2 markah]

(b) Terangkan perdagangan tempatan dan perdagangan jarak jauh dalam tamadun awal. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B4S05 · Perkembangan kota memerlukan pengurusan yang teratur.

B4S05 · Sederhana · Buku teks hlm. 81–82 · SP 4.1.3, K4.1.6

(a) Nyatakan golongan yang memerintah negara-kota pada peringkat awal dan golongan yang kemudian mengambil alih. [2 markah]

(b) Jelaskan dua cara urusan pemerintahan negara-kota dikendalikan dengan lebih teratur. [4 markah]

B4S06 · Kampung boleh berkembang menjadi bandar apabila jumlah penduduk bertambah.

B4S06 · Sederhana · Buku teks hlm. 82–82 · SP 4.1.3

(a) Nyatakan dua fungsi bandar pada peringkat awal tamadun. [2 markah]

(b) Huraikan dua ciri bandar yang menunjukkan kehidupan masyarakat semakin teratur. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B4S07 · Penduduk bandar menjalankan tugas yang berlainan untuk memenuhi pelbagai keperluan.

B4S07 · Mudah · Buku teks hlm. 81–82 · SP 4.1.3

(a) Namakan dua pekerjaan yang wujud dalam tamadun awal selain petani. [2 markah]

(b) Terangkan peranan jurutera dan artisan dalam tamadun awal. [4 markah]

B4S08 · Kemajuan teknologi dan organisasi sosial memperlihatkan dua aspek berbeza dalam tamadun awal.

B4S08 · Cabaran · Buku teks hlm. 83–83 · SP 4.1.3

(a) Nyatakan dua asas pembahagian kelas sosial masyarakat tamadun awal. [2 markah]

(b) Jelaskan bagaimana teknologi membantu kehidupan melalui pembuatan logam dan penciptaan roda. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B4S09 · Tamadun awal mempunyai institusi agama dan sistem tulisan.

B4S09 · Sederhana · Buku teks hlm. 84–84 · SP 4.1.3

(a) Apakah piktograf? Nyatakan satu kegunaan tulisan dalam tamadun awal. [2 markah]

(b) Jelaskan dua ciri agama dan kepercayaan dalam tamadun awal: institusi agama dan kepercayaan kepada tuhan. [4 markah]

B4S10 · Contoh situasi: Murid melihat pameran replika tulisan piktograf dan patung pemerintah tamadun awal.

B4S10 · Cabaran · Buku teks hlm. 84–85 · SP 4.1.3, K4.1.8

(a) Nyatakan dua subjek patung atau lukisan yang dihasilkan oleh artis tamadun awal. [2 markah]

(b) Pada pendapat anda, jelaskan dua sebab sumbangan tulisan dan kesenian tamadun awal perlu dihargai. Berikan satu sebab bagi setiap bidang. [4 markah]

Bahagian B · Esei

B4E01 · Huraikan empat ciri tamadun awal berikut: pertanian dan perdagangan, sistem pemerintahan, pembentukan bandar serta pengkhususan pekerjaan. Berikan satu huraian bagi setiap ciri.

B4E01 · Mudah · Buku teks hlm. 81–82 · SP 4.1.3

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Tulis nama ciri sebagai isi utama.
2. Tambah satu penerangan atau contoh yang tepat.
3. Sediakan empat perenggan pendek.

Bahagian B · Esei

B4E02 · Terangkan konsep tamadun menurut Islam dan Barat seperti yang dihuraikan dalam buku teks. Bincangkan empat perkara: pembangunan Islam, pandangan Al-Attas, penekanan Barat dan pandangan Toynbee.

B4E02 · Mudah · Buku teks hlm. 78–79 · SP 4.1.2

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Bahagikan jawapan kepada empat perkara yang diminta.
2. Berikan satu isi dan satu huraian bagi setiap perkara.
3. Nyatakan nama tokoh dengan tepat apabila menggunakan pandangannya.

Bahagian B · Esei

B4E03 · Jelaskan empat pencapaian budaya dan pemikiran tamadun awal melalui teknologi, agama dan kepercayaan, tulisan serta kesenian. Sokong setiap isi dengan satu contoh atau fungsi.

B4E03 · Sederhana · Buku teks hlm. 83–85 · SP 4.1.3

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Bezakan keempat-empat bidang pencapaian.
2. Pilih contoh yang benar-benar diterangkan dalam Bab 4.
3. Hubungkan contoh kepada isi, bukan sekadar menyenaraikan nama.

Bahagian B · Esei

B4E04 · Huraikan empat peranan pekerjaan dalam tamadun awal: pegawai pemerintah, jurutera, artisan serta saudagar atau pedagang. Jelaskan satu butiran sokongan bagi setiap peranan.

B4E04 · Sederhana · Buku teks hlm. 81–83 · SP 4.1.3

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Mulakan setiap perenggan dengan golongan pekerjaan.
2. Hubungkan tugas mereka dengan urusan tamadun.
3. Elakkan mengulang tugas golongan yang sama.

Bahagian B · Esei

B4E05 · Jelaskan hubungan antara empat perkembangan berikut dalam pembentukan tamadun awal: pertanian, pembentukan bandar, pengkhususan pekerjaan dan sistem pemerintahan. Bina empat isi yang masing-masing disertai sebab atau kesan yang tepat.

B4E05 · Cabaran · Buku teks hlm. 81–82 · SP 4.1.3, K4.1.6

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Mulakan dengan pertanian dan petempatan kekal.
2. Hubungkan pertambahan penduduk dengan bandar serta pekerjaan.
3. Akhiri dengan keperluan mengurus kota melalui pemerintahan.

Panduan jawapan & semakan kendiri

Bandingkan jawapan anda dengan isi penting. Setiap kriteria membawa 1 markah. H hanya diberi jika F yang berkaitan dipenuhi. Jumlah bagi setiap bahagian tidak boleh melebihi markah soalan.

Ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop KPM boleh diterima jika menepati soalan. Senarai ini menunjukkan satu laluan jawapan. Dapatkan pertimbangan guru untuk isi alternatif yang munasabah.

Bahagian A · Subjektif

B4S01 · Istilah tamadun membantu menerangkan kemajuan kehidupan masyarakat.

B4S01 · Mudah · Buku teks hlm. 76–77 · SP 4.1.1

(a) Nyatakan maksud umum tamadun dan istilahnya dalam bahasa Inggeris. [2 markah]

Panduan: Berikan takrif umum dan satu istilah.

Contoh jawapan: Tamadun ialah pencapaian tertinggi masyarakat dalam pelbagai bidang kehidupan. Istilah bahasa Inggerisnya ialah civilisation.

F1 Pencapaian tertinggi masyarakat dalam pelbagai bidang kehidupan. [1 markah]

F2 Civilisation. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Terangkan maksud tamadun berdasarkan huraian bahasa Arab dan bahasa Melayu dalam buku teks. [4 markah]

Panduan: Berikan satu isi utama dan satu butiran bagi setiap bahasa.

Contoh jawapan: Dalam huraian bahasa Arab, tamadun dikaitkan dengan ketinggian budi bahasa serta pembukaan bandar, melalui istilah mudun, madain dan madana. Dalam bahasa Melayu pula, tamadun merujuk kemajuan kebendaan dan perkembangan pemikiran yang meliputi bidang sosial, budaya serta politik.

F1 Dalam huraian bahasa Arab, tamadun dikaitkan dengan tinggi budi bahasa. [1 markah]

H1 Ia turut dikaitkan dengan pembukaan bandar melalui istilah mudun, madain dan madana. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Dalam bahasa Melayu, tamadun merujuk kemajuan kebendaan dan perkembangan pemikiran masyarakat. [1 markah]

H2 Kemajuan itu merangkumi bidang seperti sosial, budaya dan politik. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B4S02 · Pandangan Islam menghuraikan tamadun berasaskan Islam sebagai al-Din.

B4S02 · Mudah · Buku teks hlm. 78–79 · SP 4.1.2

(a) Nyatakan dua dimensi pembangunan dalam konsep tamadun Islam. [2 markah]

Panduan: Fikirkan pembangunan yang dapat dilihat dan pembangunan dalaman manusia.

Contoh jawapan: Dua dimensi tersebut ialah pembangunan lahiriah dan pembangunan rohaniah.

F1 Pembangunan lahiriah. [1 markah]

F2 Pembangunan rohaniah. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan penekanan tamadun menurut pandangan Islam dan pandangan Barat yang diterangkan dalam buku teks. [4 markah]

Panduan: Bagi setiap pandangan, nyatakan penekanan dan satu huraian.

Contoh jawapan: Pandangan Islam menghubungkan pembangunan lahiriah dengan rohaniah berasaskan nilai al-Quran, hadis serta ajaran Nabi Muhammad SAW. Huraian pandangan Barat dalam buku teks pula menekankan pembangunan lahiriah seperti kesenian, penulisan, undang-undang dan perbandaran.

F1 Islam menghubungkan pembangunan lahiriah dan rohaniah. [1 markah]

H1 Pembangunan berasaskan nilai yang disarankan al-Quran, hadis dan ajaran Nabi Muhammad SAW. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Pandangan Barat menekankan pembangunan lahiriah. [1 markah]

H2 Antara bidangnya ialah kesenian, penulisan, undang-undang atau perbandaran. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B4S03 · Ibn Khaldun dan Syed Muhammad Naquib Al-Attas membincangkan konsep tamadun.

B4S03 · Sederhana · Buku teks hlm. 78–79 · SP 4.1.2

(a) Nyatakan dua konsep yang diperkenalkan oleh Ibn Khaldun dalam perbincangan tamadun. [2 markah]

Panduan: Kedua-dua istilah disebut dalam huraian bukunya Muqaddimah.

Contoh jawapan: Dua konsep tersebut ialah umran dan hadharah.

F1 Umran. [1 markah]

F2 Hadharah. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan pandangan Ibn Khaldun tentang hadharah dan pandangan Al-Attas tentang kehidupan bertamadun. [4 markah]

Panduan: Huraikan satu pandangan bagi setiap tokoh.

Contoh jawapan: Bagi Ibn Khaldun, hadharah mengandungi prinsip nilai seperti akidah, syarak dan akhlak. Al-Attas pula mengaitkan tamadun dengan kehidupan bermasyarakat yang mencapai kehalusan tatasusila serta kebudayaan yang luhur.

F1 Hadharah mengandungi prinsip nilai. [1 markah]

H1 Nilai tersebut meliputi akidah, syarak, akhlak, falsafah, kebudayaan atau peradaban. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Al-Attas mengaitkan tamadun dengan kehalusan tatasusila dalam kehidupan bermasyarakat. [1 markah]

H2 Masyarakat turut mencapai kebudayaan yang luhur. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B4S04 · Pertanian dan perdagangan merupakan satu daripada ciri tamadun awal dunia.

B4S04 · Mudah · Buku teks hlm. 80–81 · SP 4.1.3

(a) Nyatakan dua usaha yang menggalakkan pertanian dalam tamadun awal. [2 markah]

Panduan: Pilih usaha berkaitan alat, air atau bentuk tanah.

Contoh jawapan: Dua usaha tersebut ialah pembinaan saliran dan pembinaan teres di tanah tinggi.

F1 Satu jawapan yang tepat daripada: pembinaan saliran, pembinaan teres di tanah tinggi, penciptaan peralatan atau kincir angin. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan berbeza daripada senarai F1. Jangan beri markah kedua untuk idea yang sama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Terangkan perdagangan tempatan dan perdagangan jarak jauh dalam tamadun awal. [4 markah]

Panduan: Jelaskan pihak atau kawasan yang terlibat dan barang yang dipertukarkan.

Contoh jawapan: Dalam perdagangan tempatan, masyarakat kota mendapatkan makanan dan hasil pertanian dengan menukarkan kraf tangan atau perkhidmatan. Perdagangan jarak jauh pula melibatkan kawasan tamadun yang berbeza, dengan pertukaran barangan untuk mendapatkan bahan mentah seperti logam, emas dan besi.

F1 Perdagangan tempatan melibatkan masyarakat kota mendapatkan makanan atau hasil pertanian. [1 markah]

H1 Mereka menukarkannya dengan barangan kraf tangan atau perkhidmatan. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Perdagangan jarak jauh melibatkan masyarakat daripada kawasan tamadun yang berbeza. [1 markah]

H2 Mereka bertukar barangan dengan penduduk yang mempunyai bahan mentah seperti logam, emas atau besi. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B4S05 · Perkembangan kota memerlukan pengurusan yang teratur.

B4S05 · Sederhana · Buku teks hlm. 81–82 · SP 4.1.3, K4.1.6

(a) Nyatakan golongan yang memerintah negara-kota pada peringkat awal dan golongan yang kemudian mengambil alih. [2 markah]

Panduan: Susun dua golongan mengikut perubahan pemerintahan.

Contoh jawapan: Pada peringkat awal, negara-kota diketuai pendeta. Kemudian, raja mengambil alih peranan sebagai pemerintah.

F1 Pada peringkat awal, pendeta memerintah negara-kota. [1 markah]

F2 Kemudian raja mengambil alih pemerintahan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan dua cara urusan pemerintahan negara-kota dikendalikan dengan lebih teratur. [4 markah]

Panduan: Hubungkan pentadbiran dengan pembantu pemerintah dan undang-undang.

Contoh jawapan: Raja dibantu oleh pegawai daripada golongan bangsawan dan pendeta untuk memerintah negara-kota. Selain itu, undang-undang dibentuk bagi melicinkan urusan pentadbiran negara.

F1 Raja dibantu oleh pegawai. [1 markah]

H1 Pegawai terdiri daripada golongan bangsawan dan pendeta yang membantu pemerintahan. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Undang-undang dibentuk. [1 markah]

H2 Undang-undang melicinkan urusan pentadbiran negara. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B4S06 · Kampung boleh berkembang menjadi bandar apabila jumlah penduduk bertambah.

B4S06 · Sederhana · Buku teks hlm. 82–82 · SP 4.1.3

(a) Nyatakan dua fungsi bandar pada peringkat awal tamadun. [2 markah]

Panduan: Pilih fungsi pusat kegiatan yang berbeza.

Contoh jawapan: Bandar menjadi pusat kegiatan politik dan ekonomi.

F1 Satu jawapan yang tepat daripada: pusat kegiatan politik, ekonomi atau kebudayaan. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan berbeza daripada senarai F1. Jangan beri markah kedua untuk idea yang sama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Huraikan dua ciri bandar yang menunjukkan kehidupan masyarakat semakin teratur. [4 markah]

Panduan: Bagi setiap ciri, berikan satu butiran kemudahan atau tujuan.

Contoh jawapan: Bandar mempunyai pelan bangunan dan petempatan yang tersusun. Rumah kediaman dilengkapi kemudahan seperti perigi, bilik mandi dan tandas. Prasarana bandar juga diatur secara sistematik, termasuk pasar, rumah ibadat serta kawasan kediaman.

F1 Pelan bangunan dan petempatan disusun dengan teratur. [1 markah]

H1 Rumah mempunyai kemudahan seperti perigi, bilik mandi atau tandas. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Prasarana bandar diatur secara sistematik. [1 markah]

H2 Terdapat kemudahan seperti pasar, rumah ibadat atau kawasan kediaman yang tersusun. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B4S07 · Penduduk bandar menjalankan tugas yang berlainan untuk memenuhi pelbagai keperluan.

B4S07 · Mudah · Buku teks hlm. 81–82 · SP 4.1.3

(a) Namakan dua pekerjaan yang wujud dalam tamadun awal selain petani. [2 markah]

Panduan: Fikirkan urusan cukai, pengairan, keselamatan atau pertukangan.

Contoh jawapan: Dua pekerjaan tersebut ialah pengutip cukai dan jurutera.

F1 Satu jawapan yang tepat daripada: pengutip cukai, jurutera, tentera, artisan, saudagar atau pekerjaan pentadbiran. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan berbeza daripada senarai F1. Jangan beri markah kedua untuk idea yang sama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Terangkan peranan jurutera dan artisan dalam tamadun awal. [4 markah]

Panduan: Nyatakan tugas utama serta satu butiran bagi setiap pekerjaan.

Contoh jawapan: Jurutera mengawal sistem pengairan sungai. Pengurusan pengairan ini menyokong pertanian yang menggunakan saliran. Artisan pula menghasilkan barangan pertukangan melalui kerja mengukir, menempa besi dan membuat tembikar.

F1 Jurutera mengawal sistem pengairan sungai. [1 markah]

H1 Pengurusan pengairan menyokong kegiatan pertanian yang menggunakan saliran. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Artisan menghasilkan barangan pertukangan. [1 markah]

H2 Mereka menjalankan kerja mengukir, menempa besi atau membuat tembikar. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B4S08 · Kemajuan teknologi dan organisasi sosial memperlihatkan dua aspek berbeza dalam tamadun awal.

B4S08 · Cabaran · Buku teks hlm. 83–83 · SP 4.1.3

(a) Nyatakan dua asas pembahagian kelas sosial masyarakat tamadun awal. [2 markah]

Panduan: Fikirkan pekerjaan, harta dan pengaruh.

Contoh jawapan: Kelas sosial dibahagikan berdasarkan jenis pekerjaan dan kekayaan.

F1 Satu jawapan yang tepat daripada: jenis pekerjaan, kekayaan atau pengaruh. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan berbeza daripada senarai F1. Jangan beri markah kedua untuk idea yang sama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan bagaimana teknologi membantu kehidupan melalui pembuatan logam dan penciptaan roda. [4 markah]

Panduan: Sokong setiap kemajuan dengan kegunaan alat yang dihasilkan.

Contoh jawapan: Teknologi pembuatan logam menghasilkan peralatan seperti bajak yang digunakan dalam pertanian. Penciptaan roda pula membolehkan penggunaan kereta kuda dan kereta lembu untuk mengangkut hasil pertanian serta membantu perhubungan penduduk.

F1 Teknologi pembuatan logam menghasilkan peralatan. [1 markah]

H1 Contohnya, bajak digunakan dalam kegiatan pertanian. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Roda membolehkan penggunaan kereta kuda atau kereta lembu. [1 markah]

H2 Kenderaan tersebut mengangkut hasil pertanian atau membantu perhubungan penduduk. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B4S09 · Tamadun awal mempunyai institusi agama dan sistem tulisan.

B4S09 · Sederhana · Buku teks hlm. 84–84 · SP 4.1.3

(a) Apakah piktograf? Nyatakan satu kegunaan tulisan dalam tamadun awal. [2 markah]

Panduan: Berikan maksud bentuk tulisan dan satu fungsi.

Contoh jawapan: Piktograf ialah tulisan menggunakan simbol gambar. Tulisan digunakan untuk menyimpan rekod tentang masyarakat.

F1 Piktograf ialah sistem tulisan menggunakan simbol gambar. [1 markah]

F2 Tulisan digunakan untuk menyimpan rekod atau perkara penting tentang masyarakat dan diri. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan dua ciri agama dan kepercayaan dalam tamadun awal: institusi agama dan kepercayaan kepada tuhan. [4 markah]

Panduan: Huraikan tugas institusi agama dan bentuk kepercayaan masyarakat.

Contoh jawapan: Institusi agama mengurus upacara seperti korban binatang dan persembahan makanan kepada kuasa roh. Masyarakat tamadun awal juga mempercayai banyak tuhan, antaranya tuhan bulan, matahari, ibu dan sungai.

F1 Institusi agama mengurus upacara keagamaan. [1 markah]

H1 Contohnya, upacara korban binatang atau persembahan makanan kepada kuasa roh. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Masyarakat tamadun awal mempercayai banyak tuhan. [1 markah]

H2 Antara tuhan yang disembah ialah tuhan bulan, matahari, ibu atau sungai. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B4S10 · Contoh situasi: Murid melihat pameran replika tulisan piktograf dan patung pemerintah tamadun awal.

B4S10 · Cabaran · Buku teks hlm. 84–85 · SP 4.1.3, K4.1.8

(a) Nyatakan dua subjek patung atau lukisan yang dihasilkan oleh artis tamadun awal. [2 markah]

Panduan: Pilih dua subjek yang berlainan.

Contoh jawapan: Artis menghasilkan patung dan lukisan tuhan atau dewa serta pemerintah.

F1 Satu jawapan yang tepat daripada: tuhan/dewa, pahlawan atau pemerintah. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan berbeza daripada senarai F1. Jangan beri markah kedua untuk idea yang sama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Pada pendapat anda, jelaskan dua sebab sumbangan tulisan dan kesenian tamadun awal perlu dihargai. Berikan satu sebab bagi setiap bidang. [4 markah]

Panduan: Kaitkan alasan dengan rekod dan gambaran budaya. Ini cadangan jawapan nilai.

Contoh jawapan: Cadangan jawapan: Tulisan perlu dihargai kerana menyimpan maklumat masyarakat. Rekod membolehkan perkara penting tentang kehidupan mereka terus diketahui. Kesenian pula menggambarkan budaya sesuatu tamadun. Gaya, teknik, patung dan lukisan membantu kita mengenali budaya masyarakat yang menghasilkannya.

F1 Tulisan perlu dihargai sebagai cara menyimpan maklumat masyarakat. [1 markah]

H1 Rekod membolehkan perkara penting tentang kehidupan masyarakat terus diketahui. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Kesenian perlu dihargai kerana menggambarkan budaya masyarakat. [1 markah]

H2 Gaya, teknik, patung atau lukisan membantu kita mengenali budaya tamadun yang menghasilkannya. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

Bahagian B · Panduan esei

B4E01 · Huraikan empat ciri tamadun awal berikut: pertanian dan perdagangan, sistem pemerintahan, pembentukan bandar serta pengkhususan pekerjaan. Berikan satu huraian bagi setiap ciri.

B4E01 · Mudah · Buku teks hlm. 81–82 · SP 4.1.3

Contoh jawapan

Pertanian dan perdagangan berkembang dalam masyarakat tamadun awal. Dalam perdagangan tempatan, penduduk kota mendapatkan makanan dan hasil pertanian dengan menukarkan barangan kraf tangan serta perkhidmatan. Kegiatan ini memperlihatkan pertukaran antara penduduk.

Sistem pemerintahan diwujudkan untuk mengurus kota yang berkembang. Pada peringkat pemerintahan raja, baginda dibantu oleh pegawai daripada golongan bangsawan dan pendeta. Pembantu ini terlibat dalam urusan pemerintahan negara-kota.

Pembentukan bandar bermula daripada perkembangan petempatan. Apabila jumlah penduduk bertambah, kampung berkembang dan disatukan menjadi bandar. Bandar mempunyai penduduk yang lebih ramai serta pelbagai latar belakang.

Pengkhususan pekerjaan pula muncul apabila bandar berkembang pesat. Penduduk menjalankan tugas yang berlainan, seperti pengutip cukai, jurutera dan artisan. Artisan menumpukan kerja seperti mengukir, menempa besi serta membuat tembikar.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Pertanian dan perdagangan berkembang dalam masyarakat tamadun awal. [1 markah]

H1 Hasil pertanian ditukar dengan kraf tangan atau perkhidmatan dalam perdagangan tempatan. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Kerajaan mengurus pemerintahan kota. [1 markah]

H2 Raja dibantu pegawai daripada golongan bangsawan dan pendeta. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

F3 Petempatan berkembang menjadi bandar. [1 markah]

H3 Pertambahan penduduk menyebabkan kampung berkembang dan disatukan menjadi bandar. (Huraian mesti dikaitkan dengan F3.) [1 markah]

F4 Pengkhususan pekerjaan muncul. [1 markah]

H4 Penduduk menjalankan tugas berlainan seperti pengutip cukai, jurutera atau artisan. (Huraian mesti dikaitkan dengan F4.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B4E02 · Terangkan konsep tamadun menurut Islam dan Barat seperti yang dihuraikan dalam buku teks. Bincangkan empat perkara: pembangunan Islam, pandangan Al-Attas, penekanan Barat dan pandangan Toynbee.

B4E02 · Mudah · Buku teks hlm. 78–79 · SP 4.1.2

Contoh jawapan

Menurut pandangan Islam, tamadun merangkumi pembangunan lahiriah dan rohaniah. Pembangunan tersebut berasaskan nilai yang disarankan oleh al-Quran, hadis serta ajaran Nabi Muhammad SAW. Islam dilihat sebagai al-Din, iaitu cara hidup.

Syed Muhammad Naquib Al-Attas menekankan kehidupan bermasyarakat yang mencapai kehalusan tatasusila. Beliau turut mengaitkannya dengan kebudayaan yang luhur bagi seluruh masyarakat. Pandangan ini memberikan perhatian kepada mutu kehidupan masyarakat.

Huraian pandangan Barat dalam buku teks menekankan pembangunan lahiriah. Antara bidang yang diberikan perhatian ialah kesenian, penulisan, undang-undang dan perbandaran. Pencapaian tersebut membantu menggambarkan tahap kemajuan masyarakat.

Arnold J. Toynbee pula menjelaskan tamadun sebagai suatu sistem masyarakat yang diperkasakan. Sistem ini merangkumi politik, ekonomi, sosial, kesenian dan kebudayaan. Oleh itu, pandangannya melibatkan beberapa bidang kehidupan yang saling berkaitan.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Islam merangkumi pembangunan lahiriah dan rohaniah. [1 markah]

H1 Pembangunan berasaskan nilai al-Quran, hadis serta ajaran Nabi Muhammad SAW. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Al-Attas menekankan kehalusan tatasusila masyarakat. [1 markah]

H2 Beliau turut menekankan kebudayaan yang luhur dalam kehidupan bermasyarakat. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

F3 Pandangan Barat menekankan pembangunan lahiriah. [1 markah]

H3 Contohnya kesenian, penulisan, undang-undang dan perbandaran. (Huraian mesti dikaitkan dengan F3.) [1 markah]

F4 Toynbee melihat tamadun sebagai sistem masyarakat yang diperkasakan. [1 markah]

H4 Sistem tersebut meliputi politik, ekonomi, sosial, kesenian dan kebudayaan. (Huraian mesti dikaitkan dengan F4.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B4E03 · Jelaskan empat pencapaian budaya dan pemikiran tamadun awal melalui teknologi, agama dan kepercayaan, tulisan serta kesenian. Sokong setiap isi dengan satu contoh atau fungsi.

B4E03 · Sederhana · Buku teks hlm. 83–85 · SP 4.1.3

Contoh jawapan

Dalam bidang teknologi, masyarakat tamadun awal menghasilkan peralatan untuk kegunaan harian. Pembuatan logam membolehkan alat seperti bajak digunakan dalam pertanian. Penciptaan roda turut membantu penggunaan kenderaan bagi mengangkut hasil pertanian.

Agama dan kepercayaan pula mempunyai institusi yang mengurus upacara keagamaan. Antara upacara tersebut ialah korban binatang dan persembahan makanan kepada kuasa roh. Peranan institusi ini memperlihatkan pengurusan kegiatan keagamaan dalam masyarakat.

Penciptaan tulisan membolehkan manusia menyimpan rekod. Rekod tersebut mengandungi perkara penting tentang masyarakat dan diri mereka. Bentuk tulisan awal menggunakan piktograf, iaitu simbol gambar, sebelum perkembangan sistem tulisan yang lebih baik.

Dalam bidang kesenian, artis menghasilkan patung dan lukisan. Antara subjek hasil seni itu ialah tuhan, dewa, pahlawan serta pemerintah. Gaya dan teknik penghasilannya menggambarkan budaya setiap tamadun.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Teknologi menghasilkan peralatan untuk kegunaan masyarakat. [1 markah]

H1 Contohnya, alat logam seperti bajak membantu pertanian atau roda membantu pengangkutan. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Agama dan kepercayaan mempunyai institusi yang tersendiri. [1 markah]

H2 Institusi agama mengurus upacara seperti korban binatang atau persembahan makanan. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

F3 Tulisan membolehkan penyimpanan rekod. [1 markah]

H3 Rekod menyimpan perkara penting tentang masyarakat dan diri mereka. (Huraian mesti dikaitkan dengan F3.) [1 markah]

F4 Kesenian menghasilkan patung dan lukisan. [1 markah]

H4 Antara subjeknya ialah tuhan, dewa, pahlawan atau pemerintah. (Huraian mesti dikaitkan dengan F4.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B4E04 · Huraikan empat peranan pekerjaan dalam tamadun awal: pegawai pemerintah, jurutera, artisan serta saudagar atau pedagang. Jelaskan satu butiran sokongan bagi setiap peranan.

B4E04 · Sederhana · Buku teks hlm. 81–83 · SP 4.1.3

Contoh jawapan

Pegawai pemerintah membantu raja mengurus negara-kota. Golongan bangsawan dan pendeta menjadi antara pegawai yang membantu urusan pemerintahan. Peranan mereka perlu difahami bersama perkembangan kota yang mempunyai penduduk dan kegiatan yang semakin banyak.

Jurutera mengawal sistem pengairan sungai. Pengairan menyokong kegiatan pertanian yang menggunakan saliran. Tugas khusus ini merupakan antara pekerjaan baharu yang wujud dalam masyarakat apabila perkembangan bandar meningkatkan keperluan terhadap pekerjaan yang berlainan.

Artisan pula menumpukan masa kepada penghasilan barangan pertukangan. Mereka melakukan kerja mengukir, menempa besi dan membuat tembikar. Contoh tersebut menunjukkan bahawa kemahiran artisan berbeza daripada tugas pentadbiran dan pengairan.

Saudagar serta pedagang menjalankan kegiatan pertukaran barang. Mereka bertukar-tukar barangan yang dihasilkan oleh artisan. Oleh itu, kegiatan pertukangan dan perdagangan mempunyai hubungan melalui barangan yang dihasilkan dan dipertukarkan.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Pegawai pemerintah membantu raja mengurus negara-kota. [1 markah]

H1 Pegawai daripada golongan bangsawan dan pendeta membantu urusan pemerintahan. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Jurutera mengawal sistem pengairan sungai. [1 markah]

H2 Pengairan menyokong kegiatan pertanian yang menggunakan saliran. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

F3 Artisan menghasilkan barangan pertukangan. [1 markah]

H3 Mereka melakukan kerja mengukir, menempa besi atau membuat tembikar. (Huraian mesti dikaitkan dengan F3.) [1 markah]

F4 Saudagar atau pedagang menjalankan pertukaran barang. [1 markah]

H4 Mereka menukarkan barangan yang dihasilkan oleh golongan artisan. (Huraian mesti dikaitkan dengan F4.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B4E05 · Jelaskan hubungan antara empat perkembangan berikut dalam pembentukan tamadun awal: pertanian, pembentukan bandar, pengkhususan pekerjaan dan sistem pemerintahan. Bina empat isi yang masing-masing disertai sebab atau kesan yang tepat.

B4E05 · Cabaran · Buku teks hlm. 81–82 · SP 4.1.3, K4.1.6

Contoh jawapan

Perkembangan pertanian menggalakkan manusia membina petempatan kekal. Petempatan ini bermula dengan kampung. Hubungan tersebut menunjukkan bahawa kegiatan mendapatkan makanan berkait dengan perubahan tempat tinggal masyarakat dalam tamadun awal.

Apabila bilangan penduduk bertambah, kampung berkembang dan disatukan sehingga membentuk bandar. Bandar mempunyai penduduk yang lebih ramai dengan pelbagai latar belakang. Oleh itu, pembentukan bandar merupakan perkembangan daripada petempatan yang semakin besar.

Perkembangan bandar turut menggalakkan pengkhususan pekerjaan. Pelbagai tugas dijalankan oleh golongan seperti pengutip cukai, jurutera dan artisan. Setiap golongan menumpukan kerja berlainan dalam masyarakat yang semakin berkembang.

Kota yang berkembang memerlukan sistem pemerintahan untuk mengurus kegiatannya. Kerajaan dibentuk bagi tujuan tersebut. Undang-undang juga diwujudkan untuk melicinkan pentadbiran. Perkembangan ini memperlihatkan hubungan antara pertumbuhan kota dengan pengurusan masyarakat yang lebih teratur.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Perkembangan pertanian menggalakkan petempatan kekal. [1 markah]

H1 Manusia membina petempatan yang bermula sebagai kampung. (Huraian mesti dikaitkan dengan F1.) [1 markah]

F2 Pertambahan penduduk mendorong pembentukan bandar. [1 markah]

H2 Kampung berkembang dan disatukan membentuk bandar yang lebih ramai penduduknya. (Huraian mesti dikaitkan dengan F2.) [1 markah]

F3 Perkembangan bandar menggalakkan pengkhususan pekerjaan. [1 markah]

H3 Muncul pekerjaan seperti pengutip cukai, jurutera atau artisan bagi memenuhi pelbagai tugas. (Huraian mesti dikaitkan dengan F3.) [1 markah]

F4 Kota yang berkembang memerlukan sistem pemerintahan. [1 markah]

H4 Kerajaan dibentuk untuk mengurus kota dan undang-undang membantu melicinkan pentadbiran. (Huraian mesti dikaitkan dengan F4.) [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat berdasarkan sukatan KPM serta menepati soalan. Jangan gandakan markah bagi idea yang sama. Panduan ini untuk semakan kendiri; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

Sumber

Sejarah Tingkatan 1, KSSM, KPM/DBP, cetakan pertama 2016, ISBN 978-983-49-1119-5. Standard: DSKP KSSM Sejarah Tingkatan 1, KPM 2016. Halaman dalam rujukan soalan ialah nombor halaman bercetak buku teks.

Buku teks KPM · DSKP KPM

© 2026 LauPeh, setakat hak yang boleh dilindungi. Bahan asal untuk pembelajaran percuma.

SEJARAH TINGKATAN 1 · BAB 05

Tamadun Awal Dunia

Subjektif berstruktur & esei

10 soalan berstruktur · 5 esei · 100 markah latihan

Nama: _____

Kelas: _____ Tarikh: _____

Markah semakan kendiri: _____ / 100

Cuba dahulu. Semak kemudian.

Jawab semua soalan dengan kata-kata sendiri. Soalan bertanda Mudah disediakan untuk membina keyakinan sebelum mencuba Sederhana dan Cabaran. Gunakan kertas tambahan jika perlu.

Subjektif: bahagian (a) 2 markah dan bahagian (b) 4 markah. Esei: 8 markah setiap satu. Agihan ini untuk latihan, bukan format peperiksaan rasmi KPM.

Cara membina jawapan

Nyatakan: beri fakta yang diminta. Jelaskan atau huraikan: beri fakta serta penerangan yang berkaitan. Bandingkan: nyatakan persamaan atau perbezaan mengikut aspek yang diminta.

F = fakta atau isi. H = huraian yang menyokong fakta bernombor sama. Jangan beri dua markah untuk idea yang diulang. Gunakan contoh jawapan sebagai panduan, bukan untuk dihafal bulat-bulat.

Rujukan: buku teks KPM/DBP Sejarah Tingkatan 1, 2016, hlm. 90–115; DSKP KSSM KPM 2016. Untuk murid Tingkatan 1 sesi 2026.

Soalan dan panduan jawapan asli. Bukan soalan rasmi, skema rasmi atau ramalan peperiksaan. Semakan guru bebas belum dibuat.

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B5S01 · Tamadun awal berkembang berhampiran sungai.

B5S01 · Mudah · Buku teks hlm. 92–94 · SP 4.1.4

(a) Namakan dua sungai yang mengapit kawasan Tamadun Mesopotamia. [2 markah]

(b) Jelaskan dua kepentingan sungai kepada pembentukan tamadun awal. [4 markah]

B5S02 · Petempatan orang Sumeria berkembang menjadi bandar dan negara-kota.

B5S02 · Mudah · Buku teks hlm. 94–97 · SP 4.1.4

(a) Nyatakan dua ciri utama Kerajaan Sumer. [2 markah]

(b) Jelaskan fungsi zigurat dan dinding besar dalam bandar Mesopotamia. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B5S03 · Sungai Nil mempengaruhi perkembangan Tamadun Mesir Purba.

B5S03 · Mudah · Buku teks hlm. 98–99 · SP 4.1.4

(a) Namakan ibu kota Kerajaan Purba dan ibu kota Kerajaan Pertengahan Mesir. [2 markah]

(b) Jelaskan dua manfaat Sungai Nil kepada sumber makanan penduduk Mesir Purba. [4 markah]

B5S04 · Tamadun Indus membina bandar walaupun menghadapi cabaran alam.

B5S04 · Mudah · Buku teks hlm. 100–101 · SP 4.1.4

(a) Namakan dua bandar terancang dalam Tamadun Indus. [2 markah]

(b) Jelaskan dua cabaran musim yang dihadapi oleh penduduk Lembah Sungai Indus. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B5S05 · Tamadun Huang He mengalami perkembangan kerajaan dan kegiatan ekonomi.

B5S05 · Sederhana · Buku teks hlm. 102–103 · SP 4.1.4

(a) Namakan dua dinasti awal dalam Tamadun Huang He. [2 markah]

(b) Jelaskan satu manfaat dan satu ancaman Sungai Huang He kepada penduduk. [4 markah]

B5S06 · Pemerintahan tamadun awal mempunyai ciri yang berbeza.

B5S06 · Sederhana · Buku teks hlm. 104–108 · SP 4.1.5

(a) Nyatakan gelaran raja Mesir Purba dan golongan yang menerajui pemerintahan Indus menurut buku teks. [2 markah]

(b) Jelaskan peranan Hammurabi dan Firaun dalam mengurus masyarakat atau ekonomi tamadun masing-masing. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B5S07 · Kegiatan ekonomi berkembang melampaui aktiviti pertanian.

B5S07 · Sederhana · Buku teks hlm. 109–109 · SP 4.1.5

(a) Nyatakan dua hasil eksport utama Mesir Purba. [2 markah]

(b) Jelaskan dua perkembangan ekonomi Mesopotamia yang berpunca daripada lebihan hasil pertanian dan pertambahan penduduk. [4 markah]

B5S08 · Kemajuan teknologi dapat dilihat dalam ukuran, tulisan dan pengiraan.

B5S08 · Sederhana · Buku teks hlm. 110–110 · SP 4.1.5

(a) Nyatakan dua bahan yang dihasilkan oleh Mesir Purba untuk kegiatan penulisan. [2 markah]

(b) Jelaskan satu pencapaian pengiraan Mesopotamia dan satu pencapaian ukuran Indus. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B5S09 · Seorang murid menyamakan semua hasil seni tamadun awal sebagai tulisan semata-mata.

B5S09 · Cabaran · Buku teks hlm. 106–111 · SP 4.1.5

(a) Berikan satu contoh hasil seni Mesir Purba dan satu contoh hasil seni Indus yang menunjukkan pernyataan itu tidak lengkap. [2 markah]

(b) Jelaskan bukti bahawa Mesopotamia dan Huang He mempunyai bentuk kesenian atau kesusasteraan yang berbeza. Berikan satu bukti bagi setiap tamadun. [4 markah]

B5S10 · Binaan dan kepercayaan membantu menjelaskan kehidupan tamadun awal.

B5S10 · Cabaran · Buku teks hlm. 103–108 · SP 4.1.5

(a) Nyatakan fungsi piramid Mesir Purba dan kedudukan istana dalam bandar Dinasti Shang. [2 markah]

(b) Jelaskan dua aspek sistem pemerintahan Huang He, iaitu asas sistemnya dan kepercayaan tentang kuasa raja. [4 markah]

Bahagian B · Esei

B5E01 · Huraikan empat ciri bandar Tamadun Indus: susunan grid, sistem pembentungan, dinding Harappa dan kemudahan penyimpanan hasil. Sertakan butiran atau fungsi bagi setiap ciri.

B5E01 · Mudah · Buku teks hlm. 101–107 · SP 4.1.5

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Mulakan dengan susunan bandar dan saliran.
2. Terangkan tujuan dinding Harappa.
3. Akhiri dengan kemudahan menyimpan hasil.

Bahagian B · Esei

B5E02 · Huraikan satu pencapaian teknologi daripada setiap tamadun berikut: Mesopotamia, Mesir Purba, Indus dan Huang He. Jelaskan kegunaan atau contoh pencapaian tersebut.

B5E02 · Mudah · Buku teks hlm. 110–110 · SP 4.1.5

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Gunakan satu perenggan untuk dua tamadun pertama.
2. Bagi setiap tamadun, namakan pencapaian dan berikan kegunaan atau contoh.
3. Lengkapkan keempat-empat tamadun tanpa mengulang isi.

Bahagian B · Esei

B5E03 · Bandingkan pemerintahan Mesopotamia, Mesir Purba, Indus dan Huang He. Huraikan satu ciri utama berserta penjelasan bagi setiap tamadun.

B5E03 · Sederhana · Buku teks hlm. 104–108 · SP 4.1.5

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Susun jawapan mengikut empat tamadun.
2. Gunakan contoh pemerintah, tugas atau kepercayaan yang sesuai.
3. Nyatakan kepercayaan sebagai kepercayaan masyarakat, bukan fakta sejagat.

Bahagian B · Esei

B5E04 · Huraikan perkembangan ekonomi empat tamadun awal. Gunakan satu contoh utama bagi Mesopotamia, Mesir Purba, Indus dan Huang He serta jelaskan contoh tersebut.

B5E04 · Sederhana · Buku teks hlm. 109–109 · SP 4.1.5

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Fikirkan pengkhususan pekerjaan di Mesopotamia.
2. Masukkan perdagangan Mesir dan Indus.
3. Terangkan usaha pertanian Huang He.

Bahagian B · Esei

B5E05 · Bandingkan fungsi empat binaan atau kemudahan berikut: zigurat Mesopotamia, piramid Mesir Purba, pembentungan Indus dan dinding bandar Harappa. Huraikan bagaimana setiap binaan atau kemudahan memenuhi keperluan masyarakatnya.

B5E05 · Cabaran · Buku teks hlm. 95–107 · SP 4.1.5

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Kenal pasti keperluan agama dan pengebumian.
2. Bezakan pengaliran air mandian dengan perlindungan banjir.
3. Berikan empat pasangan binaan dengan fungsi atau butiran yang tepat.

Panduan jawapan & semakan kendiri

Bandingkan jawapan anda dengan isi penting. Setiap kriteria membawa 1 markah. H hanya diberi jika F yang berkaitan dipenuhi. Jumlah bagi setiap bahagian tidak boleh melebihi markah soalan.

Ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop KPM boleh diterima jika menepati soalan. Senarai ini menunjukkan satu laluan jawapan. Dapatkan pertimbangan guru untuk isi alternatif yang munasabah.

Bahagian A · Subjektif

B5S01 · Tamadun awal berkembang berhampiran sungai.

B5S01 · Mudah · Buku teks hlm. 92–94 · SP 4.1.4

(a) Namakan dua sungai yang mengapit kawasan Tamadun Mesopotamia. [2 markah]

Panduan: Ingat maksud Mesopotamia sebagai tanah di antara dua sungai.

Contoh jawapan: Dua sungai tersebut ialah Sungai Tigris dan Sungai Euphrates.

F1 Sungai Tigris. [1 markah]

F2 Sungai Euphrates. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan dua kepentingan sungai kepada pembentukan tamadun awal. [4 markah]

Panduan: Berikan satu kegunaan dan satu penjelasan bagi setiap isi.

Contoh jawapan: Sungai membekalkan air untuk pertanian supaya penduduk dapat mengusahakan tanaman di kawasan petempatan. Sungai juga menjadi laluan perhubungan yang membolehkan penduduk bergerak atau mengangkut barangan antara kawasan.

F1 Sungai membekalkan air untuk pertanian. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: air membantu penduduk mengusahakan tanaman di kawasan petempatan. [1 markah]

F2 Sungai menjadi laluan perhubungan. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: penduduk dapat bergerak atau mengangkut barangan antara kawasan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B5S02 · Petempatan orang Sumeria berkembang menjadi bandar dan negara-kota.

B5S02 · Mudah · Buku teks hlm. 94–97 · SP 4.1.4

(a) Nyatakan dua ciri utama Kerajaan Sumer. [2 markah]

Panduan: Pilih dua ciri daripada aspek bandar, pekerjaan, institusi, simpan kira atau teknologi.

Contoh jawapan: Dua ciri ialah bandar yang maju dan pengkhususan pekerjaan.

F1 Satu jawapan yang tepat daripada: bandar yang maju, pengkhususan pekerjaan, peningkatan teknologi, pengurusan simpan kira atau institusi kompleks. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan berbeza daripada senarai F1. Jangan beri markah kedua untuk idea yang sama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan fungsi zigurat dan dinding besar dalam bandar Mesopotamia. [4 markah]

Panduan: Satu fungsi serta satu penjelasan bagi setiap binaan.

Contoh jawapan: Zigurat ialah tempat ibadat yang dibina di pusat bandar. Dinding besar pula berfungsi untuk pertahanan dengan mengelilingi bandar bagi melindunginya daripada serangan.

F1 Zigurat berfungsi sebagai tempat ibadat. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: binaan keagamaan ini ditempatkan di pusat bandar. [1 markah]

F2 Dinding besar berfungsi untuk pertahanan. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: dinding mengelilingi bandar untuk melindunginya daripada serangan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B5S03 · Sungai Nil mempengaruhi perkembangan Tamadun Mesir Purba.

B5S03 · Mudah · Buku teks hlm. 98–99 · SP 4.1.4

(a) Namakan ibu kota Kerajaan Purba dan ibu kota Kerajaan Pertengahan Mesir. [2 markah]

Panduan: Padankan satu ibu kota dengan satu tahap kerajaan.

Contoh jawapan: Ibu kota Kerajaan Purba ialah Memphis, manakala ibu kota Kerajaan Pertengahan ialah Thebes.

F1 Kerajaan Purba: Memphis. [1 markah]

F2 Kerajaan Pertengahan: Thebes. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan dua manfaat Sungai Nil kepada sumber makanan penduduk Mesir Purba. [4 markah]

Panduan: Fikirkan tanaman dan hasil sungai.

Contoh jawapan: Banjir Sungai Nil menyuburkan tanah kerana membawa lumpur hitam yang sesuai untuk pertanian. Sungai Nil juga membekalkan ikan yang menjadi sumber makanan penduduk.

F1 Banjir Sungai Nil menyuburkan tanah. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: lumpur hitam yang dibawa banjir sesuai untuk pertanian. [1 markah]

F2 Sungai Nil membekalkan ikan. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: ikan menjadi sumber makanan penduduk. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B5S04 · Tamadun Indus membina bandar walaupun menghadapi cabaran alam.

B5S04 · Mudah · Buku teks hlm. 100–101 · SP 4.1.4

(a) Namakan dua bandar terancang dalam Tamadun Indus. [2 markah]

Panduan: Kedua-dua bandar ini dibincangkan dalam perkembangan Tamadun Indus.

Contoh jawapan: Dua bandar tersebut ialah Mohenjo-Daro dan Harappa.

F1 Mohenjo-Daro. [1 markah]

F2 Harappa. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan dua cabaran musim yang dihadapi oleh penduduk Lembah Sungai Indus. [4 markah]

Panduan: Nyatakan jenis musim dan kesannya.

Contoh jawapan: Musim hujan membawa banjir apabila hujan lebat berterusan, lalu memusnahkan petempatan atau tanaman. Musim kering pula membawa kemarau yang menyebabkan tanaman musnah.

F1 Musim hujan membawa banjir. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: hujan lebat berterusan boleh memusnahkan petempatan atau tanaman. [1 markah]

F2 Musim kering membawa kemarau. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: keadaan kemarau menyebabkan kemusnahan tanaman. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B5S05 · Tamadun Huang He mengalami perkembangan kerajaan dan kegiatan ekonomi.

B5S05 · Sederhana · Buku teks hlm. 102–103 · SP 4.1.4

(a) Namakan dua dinasti awal dalam Tamadun Huang He. [2 markah]

Panduan: Pilih dua daripada tiga kerajaan awal yang dipelajari.

Contoh jawapan: Dua dinasti awal ialah Dinasti Xia dan Dinasti Shang.

F1 Satu jawapan yang tepat daripada: Xia, Shang atau Zhou. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan berbeza daripada senarai F1. Jangan beri markah kedua untuk idea yang sama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan satu manfaat dan satu ancaman Sungai Huang He kepada penduduk. [4 markah]

Panduan: Bezakan tanah subur daripada limpahan air.

Contoh jawapan: Sungai membawa lumpur kekuningan yang subur untuk menyokong pertanian di sepanjang sungai. Namun, limpahan airnya menyebabkan banjir yang boleh menenggelamkan keseluruhan kampung.

F1 Sungai membawa lumpur kekuningan yang subur. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: kesuburan menyokong aktiviti pertanian di sepanjang sungai. [1 markah]

F2 Limpahan air sungai menyebabkan banjir. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: banjir boleh menenggelamkan keseluruhan kampung. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B5S06 · Pemerintahan tamadun awal mempunyai ciri yang berbeza.

B5S06 · Sederhana · Buku teks hlm. 104–108 · SP 4.1.5

(a) Nyatakan gelaran raja Mesir Purba dan golongan yang menerajui pemerintahan Indus menurut buku teks. [2 markah]

Panduan: Jawapan merujuk dua tamadun yang berbeza.

Contoh jawapan: Raja Mesir Purba dikenali sebagai Firaun. Pemerintahan Indus diterajui golongan pendeta menurut huraian buku teks.

F1 Raja Mesir Purba dikenali sebagai Firaun. [1 markah]

F2 Pemerintahan Indus diterajui golongan pendeta. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan peranan Hammurabi dan Firaun dalam mengurus masyarakat atau ekonomi tamadun masing-masing. [4 markah]

Panduan: Berikan satu usaha serta butiran yang menyokong bagi setiap pemerintah.

Contoh jawapan: Hammurabi mewujudkan Kod Undang-undang Hammurabi yang meliputi perkara seperti perdagangan, kecurian, denda dan hukuman. Firaun pula melindungi kegiatan perdagangan dengan menghantar tentera untuk menjaga pedagang daripada ancaman penjahat.

F1 Hammurabi mewujudkan Kod Undang-undang Hammurabi. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: kod merangkumi perkara seperti perdagangan, kecurian, denda atau hukuman. [1 markah]

F2 Firaun melindungi kegiatan perdagangan. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: tentera dihantar untuk melindungi pedagang daripada ancaman penjahat. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B5S07 · Kegiatan ekonomi berkembang melampaui aktiviti pertanian.

B5S07 · Sederhana · Buku teks hlm. 109–109 · SP 4.1.5

(a) Nyatakan dua hasil eksport utama Mesir Purba. [2 markah]

Panduan: Kedua-duanya berkaitan kegiatan pembuatan.

Contoh jawapan: Dua hasil eksport utama ialah tekstil dan kertas.

F1 Tekstil. [1 markah]

F2 Kertas. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan dua perkembangan ekonomi Mesopotamia yang berpunca daripada lebihan hasil pertanian dan pertambahan penduduk. [4 markah]

Panduan: Hubungkan satu perubahan ekonomi dengan satu puncanya.

Contoh jawapan: Pengkhususan pekerjaan berkembang apabila lebihan hasil pertanian membolehkan sebahagian petani menjadi pedagang atau artisan. Permintaan terhadap tukang rumah juga meningkat kerana pertambahan penduduk menambahkan keperluan pembinaan rumah.

F1 Pengkhususan pekerjaan berkembang. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: lebihan hasil pertanian membolehkan sebahagian petani menjadi pedagang atau artisan. [1 markah]

F2 Permintaan terhadap tukang rumah meningkat. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: pertambahan penduduk meningkatkan keperluan pembinaan rumah. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B5S08 · Kemajuan teknologi dapat dilihat dalam ukuran, tulisan dan pengiraan.

B5S08 · Sederhana · Buku teks hlm. 110–110 · SP 4.1.5

(a) Nyatakan dua bahan yang dihasilkan oleh Mesir Purba untuk kegiatan penulisan. [2 markah]

Panduan: Fikirkan bahan untuk ditulis dan bahan yang menghasilkan tulisan.

Contoh jawapan: Mesir Purba menghasilkan kertas papirus dan dakwat hitam.

F1 Kertas papirus. [1 markah]

F2 Dakwat hitam. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan satu pencapaian pengiraan Mesopotamia dan satu pencapaian ukuran Indus. [4 markah]

Panduan: Sertakan contoh bagi setiap pencapaian.

Contoh jawapan: Mesopotamia menggunakan sistem nombor berasaskan 60, contohnya dalam pembahagian satu jam kepada 60 minit. Indus pula mempunyai kebolehan mengukur panjang dengan tepat, seperti yang ditunjukkan oleh batu-bata yang dibuat mengikut ukuran saiz yang tepat.

F1 Mesopotamia menggunakan sistem nombor berasaskan 60. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: sistem ini digunakan dalam pembahagian satu jam kepada 60 minit atau bulatan kepada 360 darjah. [1 markah]

F2 Indus mempunyai kebolehan mengukur panjang dengan tepat. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: batu-bata dibuat mengikut ukuran saiz yang tepat. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B5S09 · Seorang murid menyamakan semua hasil seni tamadun awal sebagai tulisan semata-mata.

B5S09 · Cabaran · Buku teks hlm. 106–111 · SP 4.1.5

(a) Berikan satu contoh hasil seni Mesir Purba dan satu contoh hasil seni Indus yang menunjukkan pernyataan itu tidak lengkap. [2 markah]

Panduan: Pilih satu hasil visual bagi setiap tamadun.

Contoh jawapan: Mesir Purba menghasilkan lukisan dinding. Seniman Indus pula menghasilkan patung daripada batu atau logam.

F1 Mesir Purba: lukisan dinding. [1 markah]

F2 Indus: patung daripada batu atau logam. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan bukti bahawa Mesopotamia dan Huang He mempunyai bentuk kesenian atau kesusasteraan yang berbeza. Berikan satu bukti bagi setiap tamadun. [4 markah]

Panduan: Nyatakan hasil dan terangkan kandungan atau bentuknya.

Contoh jawapan: Mesopotamia menghasilkan ukiran pada batu untuk merakamkan peristiwa. Huang He pula menghasilkan puisi romantik serta lirik yang diolah mengikut pelbagai bentuk tradisi masyarakat.

F1 Mesopotamia menghasilkan ukiran pada batu. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: ukiran digunakan untuk merakamkan peristiwa. [1 markah]

F2 Huang He menghasilkan puisi dan lirik. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: puisi bersifat romantik atau lirik diolah mengikut pelbagai bentuk tradisi masyarakat. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B5S10 · Binaan dan kepercayaan membantu menjelaskan kehidupan tamadun awal.

B5S10 · Cabaran · Buku teks hlm. 103–108 · SP 4.1.5

(a) Nyatakan fungsi piramid Mesir Purba dan kedudukan istana dalam bandar Dinasti Shang. [2 markah]

Panduan: Bezakan soalan fungsi dengan soalan kedudukan.

Contoh jawapan: Piramid digunakan sebagai kawasan perkuburan raja Mesir. Istana pula dibina di tengah-tengah bandar Dinasti Shang.

F1 Piramid digunakan sebagai kawasan perkuburan raja. [1 markah]

F2 Istana dibina di tengah-tengah bandar Dinasti Shang. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan dua aspek sistem pemerintahan Huang He, iaitu asas sistemnya dan kepercayaan tentang kuasa raja. [4 markah]

Panduan: Satu isi tentang dinasti dan satu isi tentang mandat.

Contoh jawapan: Pemerintahan Huang He berasaskan dinasti, seperti Xia, Shang dan Zhou. Raja dipercayai membawa mandat daripada syurga. Dalam kepercayaan masyarakatnya, pemerintah perlu mendapat kebenaran daripada tuhan untuk memerintah.

F1 Sistem pemerintahan berasaskan dinasti. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: kerajaan berkembang melalui dinasti seperti Xia, Shang dan Zhou. [1 markah]

F2 Raja dipercayai membawa mandat daripada syurga. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: masyarakat percaya pemerintah perlu mendapat kebenaran daripada tuhan untuk memerintah. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

Bahagian B · Panduan esei

B5E01 · Huraikan empat ciri bandar Tamadun Indus: susunan grid, sistem pembentungan, dinding Harappa dan kemudahan penyimpanan hasil. Sertakan butiran atau fungsi bagi setiap ciri.

B5E01 · Mudah · Buku teks hlm. 101–107 · SP 4.1.5

Contoh jawapan

Bandar dalam Tamadun Indus dibina mengikut grid yang tepat. Mohenjo-Daro dan Harappa merupakan contoh bandar terancang dalam tamadun ini, memperlihatkan pembinaan yang teratur. Bandar tersebut juga mempunyai sistem pembentungan. Air yang digunakan untuk mandi disalirkan ke dalam longkang batu-bata yang terletak di bawah jalan raya, bukannya dibiarkan tanpa laluan saliran.

Selain itu, bandar Harappa dikelilingi dinding bata yang tebal. Dinding tersebut dibina bagi mengelakkan banjir yang mengancam kawasan petempatan. Kemudahan lain ialah jelapang yang menyediakan tempat menyimpan hasil pertanian penduduk. Gabungan susunan bandar, pengaliran air, perlindungan daripada banjir dan penyimpanan hasil memperlihatkan keupayaan masyarakat Indus mengurus keperluan kehidupan bandar. Setiap ciri dapat diterangkan melalui fungsi atau butiran binaannya.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Bandar Indus dibina mengikut grid yang tepat. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: Mohenjo-Daro dan Harappa ialah contoh bandar terancang dalam tamadun ini. [1 markah]

F2 Bandar mempunyai sistem pembentungan. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: air mandian disalirkan ke longkang batu-bata di bawah jalan raya. [1 markah]

F3 Harappa dikelilingi dinding bata yang tebal. [1 markah]

H3 Huraian berkaitan F3: dinding dibina bagi mengelakkan banjir. [1 markah]

F4 Bandar mempunyai jelapang. [1 markah]

H4 Huraian berkaitan F4: jelapang menyediakan tempat menyimpan hasil pertanian. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B5E02 · Huraikan satu pencapaian teknologi daripada setiap tamadun berikut: Mesopotamia, Mesir Purba, Indus dan Huang He. Jelaskan kegunaan atau contoh pencapaian tersebut.

B5E02 · Mudah · Buku teks hlm. 110–110 · SP 4.1.5

Contoh jawapan

Mesopotamia menggunakan sistem nombor berasaskan 60. Pencapaian ini ditunjukkan melalui pembahagian satu jam kepada 60 minit serta pembahagian bulatan kepada 360 darjah. Mesir Purba pula menghasilkan kertas papirus. Bahan tersebut digunakan untuk menulis teks agama dan dokumen penting, lalu menyediakan medium bagi penulisan serta penyimpanan rekod.

Masyarakat Indus menguasai ukuran yang tepat. Sebagai contoh, batu-bata untuk pembinaan dihasilkan mengikut ukuran saiz yang tepat. Ketelitian ini dapat dikaitkan dengan pencapaian mereka dalam pembinaan bandar terancang. Sementara itu, masyarakat Huang He mencipta alat pertanian daripada kayu dan besi. Alat tersebut membantu petani menjalankan kegiatan pertanian, khususnya penanaman padi. Keempat-empat contoh ini memperlihatkan bidang teknologi yang berbeza dalam tamadun awal dunia.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Mesopotamia menggunakan sistem nombor berasaskan 60. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: masa dibahagikan kepada 60 minit atau bulatan kepada 360 darjah. [1 markah]

F2 Mesir Purba menghasilkan papirus. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: papirus digunakan untuk menulis teks agama atau dokumen penting. [1 markah]

F3 Indus menguasai ukuran yang tepat. [1 markah]

H3 Huraian berkaitan F3: batu-bata dibina mengikut ukuran saiz yang tepat. [1 markah]

F4 Huang He mencipta alat pertanian daripada kayu dan besi. [1 markah]

H4 Huraian berkaitan F4: alat tersebut membantu petani, khususnya dalam penanaman padi. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B5E03 · Bandingkan pemerintahan Mesopotamia, Mesir Purba, Indus dan Huang He. Huraikan satu ciri utama berserta penjelasan bagi setiap tamadun.

B5E03 · Sederhana · Buku teks hlm. 104–108 · SP 4.1.5

Contoh jawapan

Di Mesopotamia, pemerintahan Hammurabi dikaitkan dengan pembentukan Kod Undang-undang Hammurabi. Kod ini merangkumi perkara seperti perdagangan, kecurian, denda dan hukuman. Mesir Purba pula diperintah oleh Firaun. Antara peranannya ialah menghantar tentera untuk melindungi pedagang daripada ancaman penjahat, sekali gus menyokong kestabilan dan kegiatan ekonomi.

Menurut huraian buku teks, pemerintahan Indus diterajui golongan pendeta. Golongan ini mempunyai pengaruh dalam bidang keagamaan dan pentadbiran, menunjukkan hubungan antara kedua-dua bidang tersebut. Dalam Tamadun Huang He pula, raja dipercayai mempunyai mandat daripada syurga. Masyarakatnya percaya bahawa raja perlu mendapat kebenaran daripada tuhan untuk memerintah. Perbandingan ini menunjukkan bahawa undang-undang, perlindungan ekonomi, pengaruh pendeta dan kepercayaan tentang mandat mempunyai peranan dalam pemerintahan tamadun awal.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Mesopotamia mempunyai Kod Undang-undang Hammurabi. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: kod meliputi perdagangan, kecurian, denda atau hukuman. [1 markah]

F2 Mesir Purba diperintah Firaun. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: Firaun menghantar tentera melindungi pedagang untuk menyokong kestabilan dan ekonomi. [1 markah]

F3 Indus diterajui golongan pendeta menurut buku teks. [1 markah]

H3 Huraian berkaitan F3: pendeta berpengaruh dalam bidang keagamaan dan pentadbiran. [1 markah]

F4 Huang He diperintah raja yang dipercayai mempunyai mandat daripada syurga. [1 markah]

H4 Huraian berkaitan F4: masyarakat percaya raja perlu mendapat kebenaran daripada tuhan untuk memerintah. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B5E04 · Huraikan perkembangan ekonomi empat tamadun awal. Gunakan satu contoh utama bagi Mesopotamia, Mesir Purba, Indus dan Huang He serta jelaskan contoh tersebut.

B5E04 · Sederhana · Buku teks hlm. 109–109 · SP 4.1.5

Contoh jawapan

Di Mesopotamia, pengkhususan pekerjaan berlaku apabila wujud lebihan hasil pertanian. Sebahagian penduduk yang sebelumnya bekerja sebagai petani dapat menjadi pedagang atau artisan. Mesir Purba pula mengembangkan perdagangan melalui Sungai Nil. Keadaan sungai yang lebar dan dalam membolehkan kapal dagang menyusurinya dan berlabuh di pelabuhan seperti Thebes serta Memphis.

Masyarakat Indus menjalankan perdagangan dengan pedagang Mesopotamia. Antara barang yang diperdagangkan termasuk emas, gading gajah, manik dan hasil pertanian. Dalam Tamadun Huang He, masyarakat memberikan perhatian kepada pembangunan pertanian dengan membina terusan. Terusan membekalkan air ke kawasan tanaman. Contoh-contoh tersebut menunjukkan bahawa ekonomi tamadun awal melibatkan pekerjaan yang khusus, pengangkutan barangan, hubungan perdagangan dan usaha mengairi tanah pertanian.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Mesopotamia mengalami pengkhususan pekerjaan. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: lebihan hasil pertanian membolehkan petani bertukar menjadi pedagang atau artisan. [1 markah]

F2 Mesir Purba mengembangkan perdagangan melalui Sungai Nil. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: sungai yang lebar dan dalam membolehkan kapal dagang menyusuri sungai dan berlabuh di pelabuhan. [1 markah]

F3 Indus menjalankan perdagangan dengan Mesopotamia. [1 markah]

H3 Huraian berkaitan F3: barang dagangan termasuk emas, gading gajah, manik atau hasil pertanian. [1 markah]

F4 Huang He membangunkan pertanian dengan membina terusan. [1 markah]

H4 Huraian berkaitan F4: terusan mengairi kawasan pertanian. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B5E05 · Bandingkan fungsi empat binaan atau kemudahan berikut: zigurat Mesopotamia, piramid Mesir Purba, pembentungan Indus dan dinding bandar Harappa. Huraikan bagaimana setiap binaan atau kemudahan memenuhi keperluan masyarakatnya.

B5E05 · Cabaran · Buku teks hlm. 95–107 · SP 4.1.5

Contoh jawapan

Zigurat di Mesopotamia berfungsi sebagai tempat ibadat. Binaan ini memenuhi keperluan keagamaan melalui penyediaan rumah ibadat di pusat bandar. Piramid Mesir Purba pula digunakan sebagai kawasan perkuburan raja. Fungsinya berkaitan dengan amalan pengebumian dan pandangan masyarakat Mesir tentang kehidupan selepas mati.

Kemudahan Indus menunjukkan perhatian terhadap keperluan bandar. Sistem pembentungannya mengalirkan air yang telah digunakan, dengan air mandian disalurkan ke longkang batu-bata di bawah jalan raya. Harappa pula mempunyai dinding bata yang tebal untuk melindungi petempatan daripada banjir. Oleh itu, pembentungan mengurus air yang digunakan, manakala dinding menangani ancaman banjir. Perbezaan fungsi ini menunjukkan bahawa binaan tamadun awal tidak semuanya mempunyai tujuan yang sama.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Zigurat menjadi tempat ibadat. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: keperluan keagamaan dipenuhi melalui rumah ibadat di pusat bandar Mesopotamia. [1 markah]

F2 Piramid digunakan sebagai kawasan perkuburan raja Mesir. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: binaan berkaitan amalan pengebumian dan pandangan kehidupan selepas mati. [1 markah]

F3 Sistem pembentungan Indus mengalirkan air yang digunakan. [1 markah]

H3 Huraian berkaitan F3: air mandian disalurkan ke longkang batu-bata di bawah jalan raya. [1 markah]

F4 Dinding bata Harappa memberikan perlindungan kepada petempatan. [1 markah]

H4 Huraian berkaitan F4: dinding yang tebal dibina bagi mengelakkan banjir. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

Sumber

Sejarah Tingkatan 1, KSSM, KPM/DBP, cetakan pertama 2016, ISBN 978-983-49-1119-5. Standard: DSKP KSSM Sejarah Tingkatan 1, KPM 2016. Halaman dalam rujukan soalan ialah nombor halaman bercetak buku teks.

Buku teks KPM · DSKP KPM

© 2026 LauPeh, setakat hak yang boleh dilindungi. Bahan asal untuk pembelajaran percuma.

SEJARAH TINGKATAN 1 · BAB 06

Peningkatan Tamadun Yunani dan Rom

Subjektif berstruktur & esei

10 soalan berstruktur · 5 esei · 100 markah latihan

Nama: _____

Kelas: _____ Tarikh: _____

Markah semakan kendiri: _____ / 100

Cuba dahulu. Semak kemudian.

Jawab semua soalan dengan kata-kata sendiri. Soalan bertanda Mudah disediakan untuk membina keyakinan sebelum mencuba Sederhana dan Cabaran. Gunakan kertas tambahan jika perlu.

Subjektif: bahagian (a) 2 markah dan bahagian (b) 4 markah. Esei: 8 markah setiap satu. Agihan ini untuk latihan, bukan format peperiksaan rasmi KPM.

Cara membina jawapan

Nyatakan: beri fakta yang diminta. Jelaskan atau huraikan: beri fakta serta penerangan yang berkaitan. Bandingkan: nyatakan persamaan atau perbezaan mengikut aspek yang diminta.

F = fakta atau isi. H = huraian yang menyokong fakta bernombor sama. Jangan beri dua markah untuk idea yang diulang. Gunakan contoh jawapan sebagai panduan, bukan untuk dihafal bulat-bulat.

Rujukan: buku teks KPM/DBP Sejarah Tingkatan 1, 2016, hlm. 116–137; DSKP KSSM KPM 2016. Untuk murid Tingkatan 1 sesi 2026.

Soalan dan panduan jawapan asli. Bukan soalan rasmi, skema rasmi atau ramalan peperiksaan. Semakan guru bebas belum dibuat.

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B6S01 · Lokasi dan cuaca mempengaruhi kegiatan penduduk Yunani.

B6S01 · Mudah · Buku teks hlm. 118–119 · SP 4.2.1

(a) Namakan dua polis yang terkenal dalam Tamadun Yunani. [2 markah]

(b) Jelaskan pengaruh cuaca sederhana dan kedudukan berhampiran laut terhadap masyarakat Yunani. [4 markah]

B6S02 · Polis ialah pusat kehidupan masyarakat Yunani.

B6S02 · Mudah · Buku teks hlm. 118–119 · SP 4.2.1

(a) Nyatakan dua daripada tiga komponen yang membentuk polis. [2 markah]

(b) Jelaskan perbezaan acropolis dengan agora dari segi bentuk kawasan dan kegunaannya. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B6S03 · Athens melalui beberapa sistem pemerintahan sebelum mengamalkan demokrasi.

B6S03 · Mudah · Buku teks hlm. 120–120 · SP 4.2.2

(a) Nyatakan nama sistem pemerintahan yang dikuasai golongan bangsawan dan sistem yang dikuasai sebahagian kecil golongan berkuasa. [2 markah]

(b) Jelaskan perbezaan monarki dengan demokrasi langsung di Athens. [4 markah]

B6S04 · Dewan Perhimpunan merupakan badan tertinggi dalam pentadbiran Athens.

B6S04 · Mudah · Buku teks hlm. 121–123 · SP 4.2.2

(a) Nyatakan siapa yang menjadi anggota Dewan Perhimpunan dan kekerapan minimum persidangannya setiap bulan. [2 markah]

(b) Jelaskan dua fungsi Dewan Perhimpunan yang berkaitan dengan undang-undang dan peperangan. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B6S05 · Majlis dan Majistret mempunyai tugas dalam pentadbiran Athens.

B6S05 · Sederhana · Buku teks hlm. 124–124 · SP 4.2.2

(a) Nyatakan bilangan ahli Majlis dan pihak yang melantik mereka. [2 markah]

(b) Jelaskan satu tugas Majlis dan satu tugas Majistret dengan butiran pelaksanaannya. [4 markah]

B6S06 · Athens menyediakan badan pengadilan bagi mengendalikan kes.

B6S06 · Sederhana · Buku teks hlm. 125–125 · SP 4.2.2

(a) Namakan badan pengadilan tersebut dan pihak yang mengetuai perbicaraannya. [2 markah]

(b) Jelaskan dua ciri pengadilan melalui Juri di Athens dari segi keanggotaan dan peranan warganegara. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B6S07 · Sparta mengamalkan monarki terhad dan menekankan disiplin ketenteraan.

B6S07 · Sederhana · Buku teks hlm. 125–126 · SP 4.2.2

(a) Nyatakan bilangan raja yang memerintah bersama-sama dan bilangan pegawai ephors di Sparta. [2 markah]

(b) Jelaskan satu cara mengehadkan kuasa raja dan satu bukti penekanan terhadap ketenteraan di Sparta. [4 markah]

B6S08 · Tamadun Rom berkembang daripada petempatan di sebuah lembah.

B6S08 · Sederhana · Buku teks hlm. 127–127 · SP 4.2.1

(a) Namakan lembah dan sungai yang berkaitan dengan lokasi awal Tamadun Rom. [2 markah]

(b) Jelaskan dua kelebihan lokasi tersebut kepada perkembangan petempatan Rom. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B6S09 · Reka bentuk bangunan Rom perlu difahami bersama kegunaannya.

B6S09 · Cabaran · Buku teks hlm. 130–131 · SP 4.2.3

(a) Namakan binaan Rom yang menjadi tempat pertandingan besar seperti gladiator dan binaan yang menjadi tempat penyembahan dewa-dewi. [2 markah]

(b) Jelaskan bagaimana satu ciri Colosseum dan satu ciri Pantheon menyokong penggunaan bangunan tersebut. [4 markah]

B6S10 · Kemudahan awam Rom menggabungkan reka bentuk dengan penyelesaian keperluan harian.

B6S10 · Cabaran · Buku teks hlm. 131–133 · SP 4.2.3

(a) Namakan kemudahan yang menyalurkan air ke bandar dan contoh tembok pertahanan Rom di Britain. [2 markah]

(b) Jelaskan dua ciri pembinaan jalan raya Rom yang membantu ketahanan dan pengaliran air. [4 markah]

Bahagian B · Esei

B6E01 · Huraikan peranan empat badan pemerintahan Athens: Dewan Perhimpunan, Majlis, Majistret dan Juri. Berikan satu fungsi serta satu butiran berkaitan bagi setiap badan.

B6E01 · Mudah · Buku teks hlm. 122–125 · SP 4.2.2

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Susun empat badan mengikut nama.
2. Padankan fungsi dengan badan yang betul.
3. Terangkan hubungan atau cara pelaksanaan fungsi.

Bahagian B · Esei

B6E02 · Huraikan fungsi amfiteater, akueduk, tembok pertahanan dan tempat mandi awam dalam kehidupan masyarakat Rom. Sertakan butiran yang sesuai bagi setiap binaan.

B6E02 · Mudah · Buku teks hlm. 131–133 · SP 4.2.3

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Gunakan satu isi bagi setiap binaan yang dinamakan.
2. Sertakan bentuk, pengguna atau kemudahan yang berkaitan.
3. Bezakan hiburan, bekalan air, pertahanan dan kebersihan.

Bahagian B · Esei

B6E03 · Jelaskan empat faktor kemajuan seni bina Rom: kepakaran, pendidikan, sokongan pemerintah dan teknologi. Berikan huraian atau contoh bagi setiap faktor.

B6E03 · Sederhana · Buku teks hlm. 128–129 · SP 4.2.3

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Mulakan dengan ilmu dan latihan manusia.
2. Terangkan peranan kerajaan dalam pembinaan.
3. Akhiri dengan gabungan teknik dan bahan binaan.

Bahagian B · Esei

B6E04 · Huraikan empat ciri Sparta berdasarkan pemerintahan dua raja, ephors, latihan kanak-kanak dan peranan ketenteraan wanita. Jelaskan butiran atau tujuan setiap ciri.

B6E04 · Sederhana · Buku teks hlm. 125–126 · SP 4.2.2

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Terangkan bagaimana kuasa raja dikawal.
2. Berikan bukti latihan ketenteraan bermula awal.
3. Bezakan peranan wanita dalam pertahanan daripada pentadbiran.

Bahagian B · Esei

B6E05 · Buktikan bahawa reka bentuk seni bina Rom mengambil kira kegunaan binaan. Huraikan empat contoh: pintu masuk Colosseum, Oculus Pantheon, pembinaan berlapis jalan raya dan kubu kecil pada tembok pertahanan.

B6E05 · Cabaran · Buku teks hlm. 130–133 · SP 4.2.3

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Nyatakan satu ciri reka bentuk bagi setiap contoh.
2. Hubungkan ciri itu dengan fungsi yang tepat.
3. Elakkan jawapan umum seperti cantik tanpa penjelasan.

Panduan jawapan & semakan kendiri

Bandingkan jawapan anda dengan isi penting. Setiap kriteria membawa 1 markah. H hanya diberi jika F yang berkaitan dipenuhi. Jumlah bagi setiap bahagian tidak boleh melebihi markah soalan.

Ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop KPM boleh diterima jika menepati soalan. Senarai ini menunjukkan satu laluan jawapan. Dapatkan pertimbangan guru untuk isi alternatif yang munasabah.

Bahagian A · Subjektif

B6S01 · Lokasi dan cuaca mempengaruhi kegiatan penduduk Yunani.

B6S01 · Mudah · Buku teks hlm. 118–119 · SP 4.2.1

(a) Namakan dua polis yang terkenal dalam Tamadun Yunani. [2 markah]

Panduan: Pilih dua negara-kota, bukan nama laut.

Contoh jawapan: Dua polis terkenal ialah Athens dan Sparta.

F1 Satu jawapan yang tepat daripada: Athens, Sparta atau Corinth. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan berbeza daripada senarai F1. Jangan beri markah kedua untuk idea yang sama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan pengaruh cuaca sederhana dan kedudukan berhampiran laut terhadap masyarakat Yunani. [4 markah]

Panduan: Hubungkan setiap keadaan alam dengan satu kegiatan.

Contoh jawapan: Cuaca sederhana menggalakkan kegiatan di luar rumah seperti perdebatan dan sukan. Kedudukan berhampiran laut pula menggalakkan pelayaran sehingga orang Yunani dikenali sebagai pelayar yang handal.

F1 Cuaca sederhana menggalakkan kegiatan di luar rumah. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: kegiatan seperti perdebatan atau sukan dapat dijalankan. [1 markah]

F2 Kedudukan berhampiran laut menggalakkan pelayaran. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: orang Yunani terkenal sebagai pelayar yang handal. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B6S02 · Polis ialah pusat kehidupan masyarakat Yunani.

B6S02 · Mudah · Buku teks hlm. 118–119 · SP 4.2.1

(a) Nyatakan dua daripada tiga komponen yang membentuk polis. [2 markah]

Panduan: Komponen merujuk jenis kawasan petempatan.

Contoh jawapan: Dua komponen tersebut ialah bandar utama dan bandar kecil.

F1 Satu jawapan yang tepat daripada: bandar utama, bandar kecil atau kawasan kampung. [1 markah]

F2 Satu lagi jawapan berbeza daripada senarai F1. Jangan beri markah kedua untuk idea yang sama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan perbezaan acropolis dengan agora dari segi bentuk kawasan dan kegunaannya. [4 markah]

Panduan: Satu pasangan bentuk dan kegunaan bagi setiap kawasan.

Contoh jawapan: Acropolis ialah pusat komuniti berkubu yang menempatkan bangunan kerajaan atau rumah ibadat. Agora pula ialah kawasan lapang yang digunakan sebagai tempat pertemuan dan pasar awam.

F1 Acropolis ialah pusat komuniti yang dilindungi kubu. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: kawasan strategik ini menempatkan bangunan kerajaan atau rumah ibadat. [1 markah]

F2 Agora ialah kawasan lapang. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: kawasan ini digunakan untuk pertemuan dan pasar awam. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B6S03 · Athens melalui beberapa sistem pemerintahan sebelum mengamalkan demokrasi.

B6S03 · Mudah · Buku teks hlm. 120–120 · SP 4.2.2

(a) Nyatakan nama sistem pemerintahan yang dikuasai golongan bangsawan dan sistem yang dikuasai sebahagian kecil golongan berkuasa. [2 markah]

Panduan: Padankan setiap takrif dengan istilah yang tepat.

Contoh jawapan: Pemerintahan golongan bangsawan ialah aristokrasi, manakala pemerintahan sebahagian kecil golongan berkuasa ialah oligarki.

F1 Golongan bangsawan: aristokrasi. [1 markah]

F2 Sebahagian kecil golongan berkuasa: oligarki. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan perbezaan monarki dengan demokrasi langsung di Athens. [4 markah]

Panduan: Bezakan sumber kedudukan pemerintah dengan cara penglibatan warganegara.

Contoh jawapan: Monarki ialah pemerintahan beraja yang berasaskan keturunan. Dalam demokrasi langsung Athens, warganegara terlibat sendiri dalam perbincangan dan perdebatan bagi menentukan dasar atau peraturan.

F1 Monarki ialah pemerintahan beraja. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: kedudukan raja berasaskan keturunan. [1 markah]

F2 Demokrasi langsung melibatkan warganegara secara langsung. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: mereka berbincang dan berdebat bagi menentukan dasar atau peraturan Athens. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B6S04 · Dewan Perhimpunan merupakan badan tertinggi dalam pentadbiran Athens.

B6S04 · Mudah · Buku teks hlm. 121–123 · SP 4.2.2

(a) Nyatakan siapa yang menjadi anggota Dewan Perhimpunan dan kekerapan minimum persidangannya setiap bulan. [2 markah]

Panduan: Perhatikan syarat keanggotaan dan bilangan persidangan.

Contoh jawapan: Dewan Perhimpunan dianggotai warganegara lelaki Athens dan bersidang sekurang-kurangnya tiga kali sebulan.

F1 Warganegara lelaki Athens. [1 markah]

F2 Sekurang-kurangnya tiga kali sebulan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan dua fungsi Dewan Perhimpunan yang berkaitan dengan undang-undang dan peperangan. [4 markah]

Panduan: Berikan fungsi serta tujuan atau syaratnya.

Contoh jawapan: Dewan Perhimpunan menggubal undang-undang untuk memastikan keadilan dilaksanakan di Athens. Dewan ini juga membuat deklarasi peperangan; tanpa deklarasi tersebut, Athens tidak akan terlibat dalam peperangan.

F1 Dewan Perhimpunan menggubal undang-undang. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: undang-undang bertujuan memastikan keadilan dilaksanakan di Athens. [1 markah]

F2 Dewan Perhimpunan membuat deklarasi peperangan. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: Athens tidak terlibat dalam peperangan tanpa deklarasi tersebut. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B6S05 · Majlis dan Majistret mempunyai tugas dalam pentadbiran Athens.

B6S05 · Sederhana · Buku teks hlm. 124–124 · SP 4.2.2

(a) Nyatakan bilangan ahli Majlis dan pihak yang melantik mereka. [2 markah]

Panduan: Majlis juga dikenali dengan satu nama yang menyebut bilangannya.

Contoh jawapan: Majlis mempunyai 500 orang ahli yang dilantik oleh Dewan Perhimpunan.

F1 500 orang ahli. [1 markah]

F2 Dilantik oleh Dewan Perhimpunan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan satu tugas Majlis dan satu tugas Majistret dengan butiran pelaksanaannya. [4 markah]

Panduan: Bezakan pelaksanaan keputusan dewan dengan pengurusan perkhidmatan.

Contoh jawapan: Majlis melaksanakan keputusan Dewan Perhimpunan dan kuasanya tidak mengatasi dewan tersebut. Majistret pula melaksanakan dasar pentadbiran, termasuk mengurus hal pendidikan dan percukaian.

F1 Majlis melaksanakan keputusan Dewan Perhimpunan. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: kuasa Majlis tidak mengatasi kuasa Dewan Perhimpunan. [1 markah]

F2 Majistret melaksanakan dasar pentadbiran. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: pelaksanaannya termasuk urusan pendidikan atau percukaian. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B6S06 · Athens menyediakan badan pengadilan bagi mengendalikan kes.

B6S06 · Sederhana · Buku teks hlm. 125–125 · SP 4.2.2

(a) Namakan badan pengadilan tersebut dan pihak yang mengetuai perbicaraannya. [2 markah]

Panduan: Jawapan pertama ialah badan, jawapan kedua ialah jawatan.

Contoh jawapan: Badan tersebut ialah Juri dan perbicaraannya diketuai oleh pengerusi.

F1 Juri. [1 markah]

F2 Pengerusi. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan dua ciri pengadilan melalui Juri di Athens dari segi keanggotaan dan peranan warganegara. [4 markah]

Panduan: Satu isi tentang bilangan ahli dan satu isi tentang kuasa pengadilan.

Contoh jawapan: Juri dianggotai antara 101 hingga 1001 orang, bergantung pada keseriusan kes yang dibicarakan. Kuasa pengadilan terletak dalam tangan warganegara, dan pesalah merayu terus kepada mereka.

F1 Bilangan Juri antara 101 hingga 1001 orang. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: bilangannya bergantung pada keseriusan kes yang dibicarakan. [1 markah]

F2 Kuasa pengadilan terletak dalam tangan warganegara. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: pesalah merayu terus kepada warganegara. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B6S07 · Sparta mengamalkan monarki terhad dan menekankan disiplin ketenteraan.

B6S07 · Sederhana · Buku teks hlm. 125–126 · SP 4.2.2

(a) Nyatakan bilangan raja yang memerintah bersama-sama dan bilangan pegawai ephors di Sparta. [2 markah]

Panduan: Kedua-dua jawapan memerlukan bilangan.

Contoh jawapan: Sparta diperintah bersama-sama oleh dua orang raja dan mempunyai lima orang ephors.

F1 Dua orang raja. [1 markah]

F2 Lima orang ephors. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan satu cara mengehadkan kuasa raja dan satu bukti penekanan terhadap ketenteraan di Sparta. [4 markah]

Panduan: Gunakan ephors bagi isi pertama dan latihan bagi isi kedua.

Contoh jawapan: Ephors mengawasi pemerintahan supaya raja tidak memerintah secara mutlak. Penekanan terhadap ketenteraan pula ditunjukkan melalui latihan yang bermula sejak kanak-kanak, iaitu seawal usia tujuh tahun.

F1 Ephors mengawasi pemerintahan raja. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: mereka memastikan raja tidak memerintah secara mutlak. [1 markah]

F2 Latihan ketenteraan bermula sejak kanak-kanak. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: kanak-kanak dilatih seawal usia tujuh tahun. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B6S08 · Tamadun Rom berkembang daripada petempatan di sebuah lembah.

B6S08 · Sederhana · Buku teks hlm. 127–127 · SP 4.2.1

(a) Namakan lembah dan sungai yang berkaitan dengan lokasi awal Tamadun Rom. [2 markah]

Panduan: Jawapan perlu satu lembah dan satu sungai.

Contoh jawapan: Lokasi awal Rom ialah Lembah Latium berhampiran Sungai Tiber.

F1 Lembah Latium. [1 markah]

F2 Sungai Tiber. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan dua kelebihan lokasi tersebut kepada perkembangan petempatan Rom. [4 markah]

Panduan: Hubungkan tanah dengan makanan, dan sungai dengan kehidupan atau perhubungan.

Contoh jawapan: Tanah Lembah Latium yang subur sesuai untuk aktiviti pertanian. Sungai Tiber pula menyediakan laluan perhubungan yang menjadi laluan utama untuk berlayar ke laut.

F1 Lembah Latium mempunyai tanah yang subur. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: kesuburan tanah sesuai untuk aktiviti pertanian. [1 markah]

F2 Sungai Tiber menyediakan laluan perhubungan. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: sungai menjadi laluan utama untuk berlayar ke laut. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B6S09 · Reka bentuk bangunan Rom perlu difahami bersama kegunaannya.

B6S09 · Cabaran · Buku teks hlm. 130–131 · SP 4.2.3

(a) Namakan binaan Rom yang menjadi tempat pertandingan besar seperti gladiator dan binaan yang menjadi tempat penyembahan dewa-dewi. [2 markah]

Panduan: Padankan satu binaan dengan satu fungsi.

Contoh jawapan: Colosseum digunakan untuk pertandingan besar seperti gladiator, manakala Pantheon digunakan untuk penyembahan dewa-dewi.

F1 Pertandingan besar: Colosseum. [1 markah]

F2 Penyembahan dewa-dewi: Pantheon. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan bagaimana satu ciri Colosseum dan satu ciri Pantheon menyokong penggunaan bangunan tersebut. [4 markah]

Panduan: Fikirkan pergerakan penonton dan kemasukan cahaya.

Contoh jawapan: Colosseum mempunyai 80 pintu masuk yang membantu pengurusan kemasukan penonton yang ramai. Pantheon pula mempunyai bukaan Oculus di puncak kubahnya yang membolehkan cahaya menyinari ruang dalam bangunan.

F1 Colosseum mempunyai 80 pintu masuk. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: banyak pintu menyokong pengurusan kemasukan penonton yang ramai. [1 markah]

F2 Pantheon mempunyai bukaan Oculus di puncaknya. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: bukaan membolehkan cahaya menyinari ruang dalam bangunan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B6S10 · Kemudahan awam Rom menggabungkan reka bentuk dengan penyelesaian keperluan harian.

B6S10 · Cabaran · Buku teks hlm. 131–133 · SP 4.2.3

(a) Namakan kemudahan yang menyalurkan air ke bandar dan contoh tembok pertahanan Rom di Britain. [2 markah]

Panduan: Satu jawapan ialah jenis kemudahan dan satu lagi ialah nama tembok.

Contoh jawapan: Kemudahan bekalan air ialah akueduk, manakala contoh tembok pertahanan di Britain ialah Tembok Hadrian.

F1 Akueduk. [1 markah]

F2 Tembok Hadrian. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

(b) Jelaskan dua ciri pembinaan jalan raya Rom yang membantu ketahanan dan pengaliran air. [4 markah]

Panduan: Hubungkan lapisan batu dengan kekuatan serta longkang dengan air.

Contoh jawapan: Jalan raya dibina berlapis-lapis menggunakan batu besar, batu kecil dan kerikil supaya kuat menahan beban serta pergerakan tentera. Longkang di tepi jalan mengalirkan air supaya tidak bertakung di atas jalan.

F1 Jalan raya dibina berlapis-lapis menggunakan batu besar, batu kecil dan kerikil. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: lapisan menjadikan jalan kuat untuk menahan beban serta pergerakan tentera. [1 markah]

F2 Longkang dibina di tepi jalan raya. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: longkang mengalirkan air supaya tidak bertakung di atas jalan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

Bahagian B · Panduan esei

B6E01 · Huraikan peranan empat badan pemerintahan Athens: Dewan Perhimpunan, Majlis, Majistret dan Juri. Berikan satu fungsi serta satu butiran berkaitan bagi setiap badan.

B6E01 · Mudah · Buku teks hlm. 122–125 · SP 4.2.2

Contoh jawapan

Dewan Perhimpunan merupakan badan tertinggi dalam pentadbiran Athens. Antara fungsinya ialah menggubal undang-undang untuk memastikan keadilan dilaksanakan dalam masyarakat. Majlis pula melaksanakan keputusan Dewan Perhimpunan. Kuasa Majlis tidak mengatasi kuasa dewan tersebut, menunjukkan bahawa pelaksanaan keputusannya berada dalam susunan pentadbiran yang tertentu.

Majistret bertanggungjawab melaksanakan dasar pentadbiran. Tugas ini termasuk mengurus hal pendidikan dan percukaian, seperti peranan kakitangan kerajaan dalam perkhidmatan awam. Juri pula menjadi pemutus dalam sesuatu kes. Pesalah merayu terus kepada warganegara kerana kuasa pengadilan terletak dalam tangan mereka. Keempat-empat badan ini mempunyai tugas yang berbeza tetapi berkaitan dalam pengurusan Athens. Pembahagian tersebut merangkumi pembuatan undang-undang, pelaksanaan keputusan, urusan perkhidmatan dan pengadilan.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Dewan Perhimpunan menggubal undang-undang. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: undang-undang bertujuan melaksanakan keadilan di Athens. [1 markah]

F2 Majlis melaksanakan keputusan Dewan Perhimpunan. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: kuasanya tidak mengatasi kuasa Dewan Perhimpunan. [1 markah]

F3 Majistret melaksanakan dasar pentadbiran. [1 markah]

H3 Huraian berkaitan F3: tugasnya termasuk mengurus pendidikan atau percukaian. [1 markah]

F4 Juri menjadi pemutus sesuatu kes. [1 markah]

H4 Huraian berkaitan F4: pesalah merayu terus kepada warganegara yang memegang kuasa pengadilan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B6E02 · Huraikan fungsi amfiteater, akueduk, tembok pertahanan dan tempat mandi awam dalam kehidupan masyarakat Rom. Sertakan butiran yang sesuai bagi setiap binaan.

B6E02 · Mudah · Buku teks hlm. 131–133 · SP 4.2.3

Contoh jawapan

Amfiteater digunakan sebagai tempat persembahan dan pertunjukan. Binaannya berupa gelanggang terbuka berbentuk lingkaran yang membolehkan aktiviti seperti persembahan seni dan gladiator diadakan. Akueduk pula membekalkan air ke bandar. Bekalan tersebut disalurkan kepada rumah kediaman dan tempat mandi awam untuk kegunaan masyarakat.

Tembok pertahanan dibina untuk melindungi wilayah Rom daripada serangan musuh. Kubu-kubu kecil yang disediakan menempatkan tentera untuk mengawal tembok tersebut. Tempat mandi awam pula memenuhi keperluan kebersihan penduduk. Terdapat ruang mandian berasingan yang menyediakan air panas, air sejuk, air suam serta wap. Oleh itu, binaan Rom merangkumi hiburan, bekalan air, keselamatan dan kebersihan. Setiap binaan mempunyai kegunaan khusus yang dapat dikenal pasti melalui reka bentuk dan kemudahannya.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Amfiteater menyediakan tempat persembahan atau pertunjukan. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: gelanggang terbuka berbentuk lingkaran digunakan untuk persembahan seni atau gladiator. [1 markah]

F2 Akueduk membekalkan air ke bandar. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: air disalurkan ke rumah kediaman atau tempat mandi awam. [1 markah]

F3 Tembok pertahanan melindungi wilayah daripada serangan musuh. [1 markah]

H3 Huraian berkaitan F3: kubu kecil menempatkan tentera yang mengawal tembok. [1 markah]

F4 Tempat mandi awam menyediakan kemudahan kebersihan. [1 markah]

H4 Huraian berkaitan F4: ruang mandian berasingan menyediakan air panas, sejuk, suam atau wap. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B6E03 · Jelaskan empat faktor kemajuan seni bina Rom: kepakaran, pendidikan, sokongan pemerintah dan teknologi. Berikan huraian atau contoh bagi setiap faktor.

B6E03 · Sederhana · Buku teks hlm. 128–129 · SP 4.2.3

Contoh jawapan

Kemajuan seni bina Rom dibantu oleh kepakaran arkitek. Sebagai contoh, Marco Vitruvius menghasilkan karya On Architecture yang membincangkan bidang seni bina. Pendidikan juga menjadi faktor penting. Sistem pendidikan yang bersifat praktikal melahirkan warganegara yang mempunyai kemahiran dalam pelbagai bidang, termasuk pembinaan.

Selain itu, pemerintah memberikan sokongan kepada projek seni bina. Kerajaan menyediakan bantuan kewangan supaya projek yang dirancang dapat dijalankan dengan lancar. Kemajuan teknologi turut menyumbang kepada pencapaian tersebut. Teknik yang diwarisi daripada Yunani digabungkan dengan inovasi Rom, termasuk penggunaan simen dalam binaan. Gabungan pengetahuan, latihan, pembiayaan dan teknologi membolehkan orang Rom menghasilkan bangunan yang besar, tahan serta mempunyai nilai estetika dan kegunaan tertentu.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Kepakaran arkitek membantu perkembangan seni bina. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: Marco Vitruvius menghasilkan karya On Architecture. [1 markah]

F2 Sistem pendidikan praktikal menyediakan kemahiran. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: pendidikan melahirkan warganegara mahir dalam bidang seperti seni bina. [1 markah]

F3 Pemerintah menyokong projek pembinaan. [1 markah]

H3 Huraian berkaitan F3: kerajaan memberikan bantuan kewangan supaya projek berjalan lancar. [1 markah]

F4 Teknologi mendorong kemajuan binaan. [1 markah]

H4 Huraian berkaitan F4: teknik warisan Yunani digabungkan dengan inovasi Rom seperti penggunaan simen. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B6E04 · Huraikan empat ciri Sparta berdasarkan pemerintahan dua raja, ephors, latihan kanak-kanak dan peranan ketenteraan wanita. Jelaskan butiran atau tujuan setiap ciri.

B6E04 · Sederhana · Buku teks hlm. 125–126 · SP 4.2.2

Contoh jawapan

Sparta diperintah oleh dua orang raja secara bersama-sama. Susunan tersebut bertujuan mengelakkan salah seorang raja daripada bertindak kejam. Selain itu, ephors mengawasi kuasa raja. Lima orang pegawai ini memastikan raja tidak memerintah secara mutlak, selaras dengan sifat monarki terhad di Sparta.

Dalam kehidupan masyarakatnya, latihan ketenteraan diberikan kepada kanak-kanak. Latihan bermula seawal usia tujuh tahun, menunjukkan penekanan terhadap disiplin sejak kecil. Wanita juga menjalani latihan fizikal dan memainkan peranan dalam pertahanan. Mereka tidak dikecualikan daripada tugas mempertahankan negara walaupun tidak terlibat dalam pentadbiran dan pemerintahan. Oleh itu, peranan wanita dalam pertahanan perlu dibezakan daripada hak pentadbiran. Pemerintahan yang terkawal serta latihan yang meluas menjadi ciri penting Sparta.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Sparta diperintah dua orang raja bersama-sama. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: susunan ini bertujuan mengelakkan seorang raja bertindak kejam. [1 markah]

F2 Ephors berperanan mengawasi kuasa raja. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: lima ephors memastikan raja tidak memerintah secara mutlak. [1 markah]

F3 Kanak-kanak menjalani latihan ketenteraan. [1 markah]

H3 Huraian berkaitan F3: latihan bermula seawal umur tujuh tahun. [1 markah]

F4 Wanita turut menjalani latihan fizikal dan tugas pertahanan. [1 markah]

H4 Huraian berkaitan F4: mereka tidak dikecualikan daripada mempertahankan negara walaupun tidak terlibat dalam pentadbiran. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

B6E05 · Buktikan bahawa reka bentuk seni bina Rom mengambil kira kegunaan binaan. Huraikan empat contoh: pintu masuk Colosseum, Oculus Pantheon, pembinaan berlapis jalan raya dan kubu kecil pada tembok pertahanan.

B6E05 · Cabaran · Buku teks hlm. 130–133 · SP 4.2.3

Contoh jawapan

Colosseum mempunyai 80 pintu masuk. Bilangan pintu yang banyak membantu pengurusan kemasukan penonton yang ramai untuk menyaksikan persembahan dan pertandingan. Pantheon pula mempunyai bukaan Oculus di puncak kubahnya. Bukaan ini membolehkan cahaya masuk dan menyinari ruang dalaman bangunan yang digunakan sebagai tempat penyembahan.

Jalan raya Rom dibina secara berlapis dengan menggunakan batu besar, batu kecil dan kerikil. Lapisan tersebut menjadikan jalan kuat untuk menahan beban serta pergerakan tentera. Tembok pertahanan pula dilengkapi kubu kecil. Kubu itu menempatkan tentera yang mengawal tembok dan membantu melindungi wilayah daripada ancaman musuh. Keempat-empat contoh ini menunjukkan bahawa ciri binaan mempunyai hubungan dengan keperluan pengguna, pencahayaan, ketahanan atau pertahanan.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Colosseum mempunyai banyak pintu masuk, iaitu 80 pintu. [1 markah]

H1 Huraian berkaitan F1: pintu membantu pengurusan kemasukan penonton yang ramai. [1 markah]

F2 Pantheon mempunyai bukaan Oculus di puncaknya. [1 markah]

H2 Huraian berkaitan F2: bukaan membenarkan cahaya menyinari ruang dalaman. [1 markah]

F3 Jalan raya dibina berlapis dengan batu besar, batu kecil dan kerikil. [1 markah]

H3 Huraian berkaitan F3: lapisan menjadikannya kuat menahan beban dan pergerakan tentera. [1 markah]

F4 Tembok pertahanan dilengkapi kubu kecil. [1 markah]

H4 Huraian berkaitan F4: kubu menempatkan tentera untuk mengawal tembok daripada ancaman musuh. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang sah berdasarkan sukatan serta kehendak soalan. Jangan kira idea berulang dua kali. Ini panduan semak kendiri contoh; pertimbangan guru menentukan penerimaan jawapan.

Sumber

Sejarah Tingkatan 1, KSSM, KPM/DBP, cetakan pertama 2016, ISBN 978-983-49-1119-5. Standard: DSKP KSSM Sejarah Tingkatan 1, KPM 2016. Halaman dalam rujukan soalan ialah nombor halaman bercetak buku teks.

Buku teks KPM · DSKP KPM

© 2026 LauPeh, setakat hak yang boleh dilindungi. Bahan asal untuk pembelajaran percuma.

SEJARAH TINGKATAN 1 · BAB 07

Peningkatan Tamadun India dan China

Subjektif berstruktur & esei

10 soalan berstruktur · 5 esei · 100 markah latihan

Nama: _____

Kelas: _____ Tarikh: _____

Markah semakan kendiri: _____ / 100

Cuba dahulu. Semak kemudian.

Jawab semua soalan dengan kata-kata sendiri. Soalan bertanda Mudah disediakan untuk membina keyakinan sebelum mencuba Sederhana dan Cabaran. Gunakan kertas tambahan jika perlu.

Subjektif: bahagian (a) 2 markah dan bahagian (b) 4 markah. Esei: 8 markah setiap satu. Agihan ini untuk latihan, bukan format peperiksaan rasmi KPM.

Cara membina jawapan

Nyatakan: beri fakta yang diminta. Jelaskan atau huraikan: beri fakta serta penerangan yang berkaitan. Bandingkan: nyatakan persamaan atau perbezaan mengikut aspek yang diminta.

F = fakta atau isi. H = huraian yang menyokong fakta bernombor sama. Jangan beri dua markah untuk idea yang diulang. Gunakan contoh jawapan sebagai panduan, bukan untuk dihafal bulat-bulat.

Rujukan: buku teks KPM/DBP Sejarah Tingkatan 1, 2016, hlm. 138–157; DSKP KSSM KPM 2016. Untuk murid Tingkatan 1 sesi 2026.

Soalan dan panduan jawapan asli. Bukan soalan rasmi, skema rasmi atau ramalan peperiksaan. Semakan guru bebas belum dibuat.

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B7S01 · Pusat perkembangan Tamadun India berubah selepas berakhirnya Tamadun Indus.

B7S01 · Mudah · Buku teks hlm. 140–140 · SP 4.2.1, 4.2.4

(a) Nyatakan lembah pusat tamadun yang terdahulu dan lembah pusat perkembangan yang baharu. [2 markah]

(b) Jelaskan dua perkembangan politik di sekitar Lembah Ganges, iaitu pembentukan kerajaan kecil dan kemunculan Magadha. [4 markah]

B7S02 · Usaha perluasan kuasa memerlukan pelbagai faktor yang saling menyokong.

B7S02 · Mudah · Buku teks hlm. 141–141 · SP 4.2.4

(a) Nyatakan dua faktor perluasan kuasa selain sumber manusia dan diplomasi keagamaan. [2 markah]

(b) Jelaskan peranan sumber manusia dan diplomasi keagamaan dalam perluasan kuasa. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B7S03 · Dinasti Nanda dan Gupta menggunakan kekuatan ketenteraan untuk memperluas kuasa.

B7S03 · Mudah · Buku teks hlm. 142–144 · SP 4.2.4

(a) Apakah maksud infantri dan kavalri? [2 markah]

(b) Jelaskan satu bukti perluasan kuasa oleh Dinasti Nanda dan satu bukti oleh Dinasti Gupta. [4 markah]

B7S04 · Asoka mengubah pendekatan perluasan kuasanya selepas menyaksikan kesan peperangan.

B7S04 · Mudah · Buku teks hlm. 143–144 · SP 4.2.4

(a) Namakan peperangan yang membawa perubahan tersebut dan agama yang dikembangkan oleh Asoka selepasnya. [2 markah]

(b) Jelaskan dua cara Asoka mengukuhkan pemerintahannya atau mengembangkan pengaruh melalui peraturan dan misi keagamaan. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B7S05 · Pengaruh kerajaan India berkembang melalui kaedah fizikal dan keagamaan.

B7S05 · Sederhana · Buku teks hlm. 142–145 · SP 4.2.4

(a) Nyatakan dua ciri perluasan kuasa secara fizikal. [2 markah]

(b) Jelaskan perbezaan penekanan keagamaan pada zaman Asoka dengan zaman Gupta. [4 markah]

B7S06 · Dinasti Qin dan Han memainkan peranan penting dalam peningkatan Tamadun China.

B7S06 · Sederhana · Buku teks hlm. 146–148 · SP 4.2.1, 4.2.5

(a) Namakan lembah sungai pusat perkembangan Tamadun China dan pusat pemerintahan Dinasti Qin. [2 markah]

(b) Jelaskan satu usaha Qin dan satu usaha Han yang menyusun atau mengembangkan pendidikan. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B7S07 · Sistem pendidikan China mempunyai peringkat rendah, menengah dan tinggi.

B7S07 · Sederhana · Buku teks hlm. 149–149 · SP 4.2.5

(a) Nyatakan tumpuan utama pendidikan rendah dan pendidikan menengah. [2 markah]

(b) Jelaskan dua aspek pembelajaran pada peringkat pendidikan tinggi. [4 markah]

B7S08 · Peperiksaan perkhidmatan awam China dilaksanakan pada tiga tahap.

B7S08 · Sederhana · Buku teks hlm. 152–152 · SP 4.2.5

(a) Namakan peperiksaan tahap pertama dan tahap ketiga. [2 markah]

(b) Bandingkan Xiucai dengan Jinshi dari segi lokasi dan tempoh peperiksaan. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B7S09 · Sistem peperiksaan China dikawal ketat dan kandungannya berasaskan Sembilan Buku Suci.

B7S09 · Cabaran · Buku teks hlm. 151–152 · SP 4.2.5

(a) Nyatakan dua kumpulan buku yang membentuk Sembilan Buku Suci. [2 markah]

(b) Jelaskan satu langkah menghalang penipuan sebelum peperiksaan dan satu syarat pencapaian untuk dipilih ke perkhidmatan kerajaan. [4 markah]

B7S10 · Pencapaian pendidikan berkait dengan pekerjaan dan kedudukan sosial dalam Tamadun China.

B7S10 · Cabaran · Buku teks hlm. 149–152 · SP 4.2.5

(a) Nyatakan dua matlamat sistem pendidikan selain memupuk nilai moral dan etika. [2 markah]

(b) Gunakan kelulusan tahap pertama dan tahap ketiga untuk menjelaskan hubungan pencapaian peperiksaan dengan kedudukan dalam kerajaan. [4 markah]

Bahagian B · Esei

B7E01 · Huraikan empat faktor perluasan kuasa dalam Tamadun India, iaitu ketenteraan, dasar pemerintahan, sumber manusia dan kewangan.

B7E01 · Mudah · Buku teks hlm. 141–142 · SP 4.2.4

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Sediakan satu perenggan pendek bagi setiap faktor.
2. Nyatakan peranan faktor itu sebelum menghuraikannya.
3. Kekalkan fokus pada perluasan kuasa dalam Tamadun India.

Bahagian B · Esei

B7E02 · Huraikan tiga peringkat pendidikan dalam Tamadun China dan satu sumbangan teknologi kertas kepada pendidikan.

B7E02 · Mudah · Buku teks hlm. 148–149 · SP 4.2.5

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Perenggan pertama boleh merangkumi pendidikan rendah dan menengah.
2. Bezakan pembelajaran peringkat tinggi daripada hafalan peringkat rendah.
3. Akhiri dengan peranan kertas yang dihasilkan oleh Cai Lun.

Bahagian B · Esei

B7E03 · Huraikan empat tindakan Asoka selepas Perang Kalinga berkaitan perubahan dasar, pengembangan agama, peraturan negara dan misi ke luar wilayah.

B7E03 · Sederhana · Buku teks hlm. 143–145 · SP 4.2.4

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Mulakan dengan kesan peperangan terhadap pendekatan pemerintahannya.
2. Bezakan perubahan dasar dengan penggunaan Tiang Asoka.
3. Sertakan satu contoh misi keagamaan yang mempunyai pemimpin dan destinasi.

Bahagian B · Esei

B7E04 · Huraikan empat ciri peperiksaan perkhidmatan awam China dari segi peluang menduduki peperiksaan, keseragaman, kawalan penipuan dan pemilihan pegawai kerajaan.

B7E04 · Sederhana · Buku teks hlm. 150–152 · SP 4.2.5

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Gunakan empat aspek yang disebut dalam soalan sebagai isi.
2. Jelaskan bahawa peluang terbuka itu tetap terhad kepada lelaki.
3. Berikan bukti kawalan dan kaitkan kelulusan dengan perkhidmatan kerajaan.

Bahagian B · Esei

B7E05 · Bandingkan empat penekanan pemerintah dalam peningkatan tamadun: agama pada zaman Asoka dan Gupta di India, serta pendidikan pada zaman Qin dan Han di China.

B7E05 · Cabaran · Buku teks hlm. 144–148 · SP 4.2.4, 4.2.5

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Tulis satu isi tentang setiap pemerintahan yang dinamakan.
2. Bagi India, nyatakan agama dan contoh pengembangannya.
3. Bagi China, nyatakan bidang pembelajaran dan usaha pemerintah.

Panduan jawapan & semakan kendiri

Bandingkan jawapan anda dengan isi penting. Setiap kriteria membawa 1 markah. H hanya diberi jika F yang berkaitan dipenuhi. Jumlah bagi setiap bahagian tidak boleh melebihi markah soalan.

Ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop KPM boleh diterima jika menepati soalan. Senarai ini menunjukkan satu laluan jawapan. Dapatkan pertimbangan guru untuk isi alternatif yang munasabah.

Bahagian A · Subjektif

B7S01 · Pusat perkembangan Tamadun India berubah selepas berakhirnya Tamadun Indus.

B7S01 · Mudah · Buku teks hlm. 140–140 · SP 4.2.1, 4.2.4

(a) Nyatakan lembah pusat tamadun yang terdahulu dan lembah pusat perkembangan yang baharu. [2 markah]

Panduan: Fikirkan dua sungai yang berkaitan dengan perkembangan India.

Contoh jawapan: Pusat terdahulu ialah Lembah Indus, manakala pusat perkembangan baharu ialah Lembah Ganges.

F1 Pusat terdahulu ialah Lembah Indus. [1 markah]

F2 Pusat baharu ialah Lembah Ganges. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan dua perkembangan politik di sekitar Lembah Ganges, iaitu pembentukan kerajaan kecil dan kemunculan Magadha. [4 markah]

Panduan: Hubungkan janapada dengan mahajanapada dan kedudukan Magadha dengan perdagangan.

Contoh jawapan: Kerajaan kecil yang dinamakan janapada muncul sebelum berkembang menjadi kerajaan lebih besar, iaitu mahajanapada. Magadha pula muncul sebagai kuasa penting di timur laut India kerana kedudukannya membolehkan laluan perdagangan utama Sungai Ganges dikawal.

F1 Kerajaan kecil yang dikenali sebagai janapada muncul. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Janapada berkembang membentuk kerajaan lebih besar yang dikenali sebagai mahajanapada. [1 markah]

F2 Magadha muncul sebagai kuasa penting di timur laut India. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Kedudukannya yang strategik membolehkannya mengawal laluan perdagangan utama di Sungai Ganges. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B7S02 · Usaha perluasan kuasa memerlukan pelbagai faktor yang saling menyokong.

B7S02 · Mudah · Buku teks hlm. 141–141 · SP 4.2.4

(a) Nyatakan dua faktor perluasan kuasa selain sumber manusia dan diplomasi keagamaan. [2 markah]

Panduan: Fikirkan pasukan pertahanan, raja atau perbendaharaan.

Contoh jawapan: Dua faktor ialah kekuatan ketenteraan dan kewangan. Dasar pemerintahan juga boleh diterima sebagai faktor yang berbeza.

F1 Mana-mana satu faktor: kekuatan ketenteraan, dasar pemerintahan atau kewangan. [1 markah]

F2 Satu lagi faktor yang berbeza daripada ketenteraan, dasar pemerintahan atau kewangan; jangan mengulang faktor pertama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan peranan sumber manusia dan diplomasi keagamaan dalam perluasan kuasa. [4 markah]

Panduan: Berikan satu peranan dan satu huraian bagi setiap faktor.

Contoh jawapan: Sumber manusia yang mencukupi menyediakan tenaga untuk mengurus kerajaan supaya pentadbirannya berkesan. Diplomasi keagamaan pula meluaskan pengaruh melalui agama dan kemanusiaan, jadi pemerintah tidak bergantung sepenuhnya pada ketenteraan.

F1 Sumber manusia yang mencukupi menyokong urusan kerajaan. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Tenaga manusia tersebut membolehkan pentadbiran dijalankan dengan baik dan berkesan. [1 markah]

F2 Diplomasi keagamaan membantu mengembangkan pengaruh kerajaan. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Pendekatan agama dan kemanusiaan membolehkan pemerintah tidak bergantung pada ketenteraan semata-mata. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B7S03 · Dinasti Nanda dan Gupta menggunakan kekuatan ketenteraan untuk memperluas kuasa.

B7S03 · Mudah · Buku teks hlm. 142–144 · SP 4.2.4

(a) Apakah maksud infantri dan kavalri? [2 markah]

Panduan: Bezakan cara dua pasukan tentera itu bergerak.

Contoh jawapan: Infantri ialah tentera berjalan kaki. Kavalri ialah tentera berkuda.

F1 Infantri ialah tentera berjalan kaki. [1 markah]

F2 Kavalri ialah tentera berkuda. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan satu bukti perluasan kuasa oleh Dinasti Nanda dan satu bukti oleh Dinasti Gupta. [4 markah]

Panduan: Nyatakan kaedah atau pemerintah, kemudian jelaskan wilayah yang dikuasai.

Contoh jawapan: Dinasti Nanda menggunakan ketenteraan sehingga empayarnya meliputi Bengal, Punjab dan Deccan. Dalam Dinasti Gupta, Chandragupta I juga menggunakan ketenteraan sehingga menguasai kawasan dari Punjab hingga Bengal.

F1 Dinasti Nanda memperluas kuasa melalui ketenteraan. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Empayarnya merangkumi Bengal, Punjab dan wilayah Deccan. [1 markah]

F2 Chandragupta I menggunakan ketenteraan untuk memperluas kuasa Gupta. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Penguasaannya meliputi kawasan dari Punjab hingga Bengal. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B7S04 · Asoka mengubah pendekatan perluasan kuasanya selepas menyaksikan kesan peperangan.

B7S04 · Mudah · Buku teks hlm. 143–144 · SP 4.2.4

(a) Namakan peperangan yang membawa perubahan tersebut dan agama yang dikembangkan oleh Asoka selepasnya. [2 markah]

Panduan: Cari nama wilayah yang ditakluki dan agama yang disebarkan.

Contoh jawapan: Peristiwa itu ialah Perang Kalinga. Selepasnya, Asoka menumpukan pengembangan agama Buddha.

F1 Perang Kalinga. [1 markah]

F2 Agama Buddha. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan dua cara Asoka mengukuhkan pemerintahannya atau mengembangkan pengaruh melalui peraturan dan misi keagamaan. [4 markah]

Panduan: Gunakan Tiang Asoka dan misi ke Sri Lanka sebagai contoh.

Contoh jawapan: Peraturan dan undang-undang dipahat pada Tiang Asoka yang diletakkan di kawasan strategik bagi mengukuhkan pembinaan negara. Asoka juga menaungi misi agama Buddha, termasuk misi ke Sri Lanka yang dipimpin Mahendra.

F1 Peraturan dan undang-undang dipahat pada Tiang Asoka. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Tiang batu itu ditempatkan di kawasan strategik untuk mengukuhkan pembinaan negara. [1 markah]

F2 Asoka menaungi penghantaran misi agama Buddha. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Misi ke Sri Lanka diketuai oleh Mahendra. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B7S05 · Pengaruh kerajaan India berkembang melalui kaedah fizikal dan keagamaan.

B7S05 · Sederhana · Buku teks hlm. 142–145 · SP 4.2.4

(a) Nyatakan dua ciri perluasan kuasa secara fizikal. [2 markah]

Panduan: Fikirkan penguasaan wilayah dan hubungan antara kerajaan yang menang dengan kerajaan yang kalah.

Contoh jawapan: Perluasan fizikal melibatkan penguasaan wilayah lain. Kerajaan yang mengakui takluk pula mematuhi peraturan kerajaan yang menang.

F1 Kerajaan menguasai wilayah atau kerajaan lain. [1 markah]

F2 Kerajaan yang mengakui takluk mematuhi peraturan kerajaan yang menang. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan perbezaan penekanan keagamaan pada zaman Asoka dengan zaman Gupta. [4 markah]

Panduan: Nyatakan agama dan satu bentuk pengembangannya bagi setiap zaman.

Contoh jawapan: Asoka menumpukan agama Buddha dengan menghantar misi ke luar wilayah, termasuk ke Sri Lanka di bawah Mahendra. Pemerintah Gupta pula menekankan agama Hindu sebagai asas kebudayaan, kesusasteraan, seni bina dan pemerintahan.

F1 Asoka menumpukan pengembangan agama Buddha. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Misi Buddha dihantar ke luar wilayah, seperti Sri Lanka di bawah Mahendra. [1 markah]

F2 Pemerintah Gupta menekankan agama Hindu. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Kebudayaan, kesusasteraan, seni bina dan pemerintahan dikembangkan berasaskan agama Hindu. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B7S06 · Dinasti Qin dan Han memainkan peranan penting dalam peningkatan Tamadun China.

B7S06 · Sederhana · Buku teks hlm. 146–148 · SP 4.2.1, 4.2.5

(a) Namakan lembah sungai pusat perkembangan Tamadun China dan pusat pemerintahan Dinasti Qin. [2 markah]

Panduan: Bezakan lokasi lembah dengan nama kota pusat kerajaan.

Contoh jawapan: Pusat perkembangan tamadun ialah Lembah Sungai Huang He. Pusat pemerintahan Qin ialah Xianyang.

F1 Lembah Sungai Huang He. [1 markah]

F2 Xianyang. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan satu usaha Qin dan satu usaha Han yang menyusun atau mengembangkan pendidikan. [4 markah]

Panduan: Fikirkan tulisan pada zaman Qin dan sekolah pada zaman Han.

Contoh jawapan: Pada zaman Qin, Shi Huangdi menyeragamkan tulisan sehingga pendidikan menjadi lebih tersusun. Pada zaman Han, sekolah tinggi ditubuhkan di Chang’an, diikuti sekolah di daerah dan wilayah yang menekankan ajaran Konfusianisme.

F1 Shi Huangdi menyeragamkan sistem tulisan pada zaman Qin. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Penyeragaman itu menjadikan sistem pendidikan lebih tersusun. [1 markah]

F2 Dinasti Han menubuhkan sekolah tinggi di Chang’an. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Sekolah yang sama turut ditubuhkan di peringkat daerah dan wilayah dengan penekanan ajaran Konfusianisme. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B7S07 · Sistem pendidikan China mempunyai peringkat rendah, menengah dan tinggi.

B7S07 · Sederhana · Buku teks hlm. 149–149 · SP 4.2.5

(a) Nyatakan tumpuan utama pendidikan rendah dan pendidikan menengah. [2 markah]

Panduan: Bezakan hafalan dengan penulisan.

Contoh jawapan: Pendidikan rendah menumpukan hafalan tulisan dan buku suci tanpa perlu memahami makna. Pendidikan menengah pula menumpukan penulisan karangan dan sajak.

F1 Pendidikan rendah menumpukan hafalan tulisan dan buku suci tanpa perlu memahami maknanya. [1 markah]

F2 Pendidikan menengah menumpukan penulisan karangan dan sajak. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan dua aspek pembelajaran pada peringkat pendidikan tinggi. [4 markah]

Panduan: Bezakan kajian buku suci dengan pembelajaran etika dan tanggungjawab.

Contoh jawapan: Pada peringkat tinggi, pelajar mendalami buku suci dengan menterjemah dan menginterpretasikan kandungannya. Mereka juga mempelajari etika, upacara dan adat istiadat, termasuk tanggungjawab rakyat kepada raja dan negara.

F1 Pelajar mempelajari buku suci pada tahap yang lebih mendalam. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Mereka menterjemah dan menginterpretasikan kandungan buku tersebut. [1 markah]

F2 Pelajar mempelajari etika, upacara dan adat istiadat. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Pembelajaran turut merangkumi tanggungjawab rakyat kepada raja dan negara. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B7S08 · Peperiksaan perkhidmatan awam China dilaksanakan pada tiga tahap.

B7S08 · Sederhana · Buku teks hlm. 152–152 · SP 4.2.5

(a) Namakan peperiksaan tahap pertama dan tahap ketiga. [2 markah]

Panduan: Lengkapkan urutan Xiucai, Juren dan Jinshi.

Contoh jawapan: Peperiksaan tahap pertama ialah Xiucai, manakala tahap ketiga ialah Jinshi.

F1 Tahap pertama ialah Xiucai. [1 markah]

F2 Tahap ketiga ialah Jinshi. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Bandingkan Xiucai dengan Jinshi dari segi lokasi dan tempoh peperiksaan. [4 markah]

Panduan: Tulis lokasi dan tempoh bagi kedua-dua tahap.

Contoh jawapan: Xiucai diadakan pada peringkat daerah dan berlangsung sehari. Jinshi pula diadakan di ibu kota kerajaan dan berlangsung selama 13 hari.

F1 Xiucai dijalankan pada peringkat daerah. [1 markah]

F2 Jinshi dijalankan di ibu kota kerajaan. [1 markah]

F3 Tempoh Xiucai ialah sehari. [1 markah]

F4 Tempoh Jinshi ialah 13 hari. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B7S09 · Sistem peperiksaan China dikawal ketat dan kandungannya berasaskan Sembilan Buku Suci.

B7S09 · Cabaran · Buku teks hlm. 151–152 · SP 4.2.5

(a) Nyatakan dua kumpulan buku yang membentuk Sembilan Buku Suci. [2 markah]

Panduan: Jumlahnya terdiri daripada satu kumpulan empat buku dan satu kumpulan lima kitab.

Contoh jawapan: Sembilan Buku Suci terdiri daripada Empat Buku dan Lima Kitab.

F1 Empat Buku atau The Four Books. [1 markah]

F2 Lima Kitab atau The Five Classics. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan satu langkah menghalang penipuan sebelum peperiksaan dan satu syarat pencapaian untuk dipilih ke perkhidmatan kerajaan. [4 markah]

Panduan: Bezakan kawalan sebelum peperiksaan dengan pencapaian yang diperlukan selepas peperiksaan.

Contoh jawapan: Calon dikurung sebelum peperiksaan untuk mengelakkan penipuan. Dari segi pencapaian, calon perlu lulus dengan cemerlang; hanya calon yang mencapai kelulusan itu diserapkan ke dalam perkhidmatan kerajaan.

F1 Calon dikurung sebelum peperiksaan berlangsung. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Langkah ini bertujuan mengelakkan penipuan sebelum peperiksaan. [1 markah]

F2 Calon perlu lulus dengan cemerlang. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Hanya calon yang mencapai kelulusan itu diserapkan ke dalam perkhidmatan kerajaan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B7S10 · Pencapaian pendidikan berkait dengan pekerjaan dan kedudukan sosial dalam Tamadun China.

B7S10 · Cabaran · Buku teks hlm. 149–152 · SP 4.2.5

(a) Nyatakan dua matlamat sistem pendidikan selain memupuk nilai moral dan etika. [2 markah]

Panduan: Fikirkan pekerjaan kerajaan dan ajaran yang dikekalkan.

Contoh jawapan: Matlamatnya termasuk memilih pegawai kerajaan dan mengekalkan ajaran Konfusianisme. Lulus peperiksaan perkhidmatan awam atau membezakan golongan elit dengan rakyat juga boleh diterima sebagai idea lain.

F1 Mana-mana satu: memilih pegawai kerajaan, mengekalkan Konfusianisme, lulus peperiksaan perkhidmatan awam atau membezakan golongan elit dengan rakyat. [1 markah]

F2 Satu lagi matlamat yang berbeza daripada senarai yang diterima bagi F1; jangan mengulang idea pertama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Gunakan kelulusan tahap pertama dan tahap ketiga untuk menjelaskan hubungan pencapaian peperiksaan dengan kedudukan dalam kerajaan. [4 markah]

Panduan: Berikan satu kelulusan dan satu bentuk kedudukan bagi setiap tahap.

Contoh jawapan: Kelulusan tahap pertama membolehkan calon memasuki perkhidmatan kerajaan sebagai kakitangan peringkat rendah. Kelulusan tahap ketiga pula memberikan kedudukan dan pangkat tinggi bersama keistimewaan yang turut dinikmati keluarga serta kampung calon.

F1 Calon yang lulus tahap pertama diterima dalam perkhidmatan kerajaan. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Mereka menjadi kakitangan kerajaan peringkat rendah. [1 markah]

F2 Calon yang lulus tahap ketiga memperoleh jawatan kerajaan yang lebih tinggi. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Mereka menerima kedudukan dan pangkat tinggi serta keistimewaan yang turut melibatkan keluarga dan kampung. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

Bahagian B · Panduan esei

B7E01 · Huraikan empat faktor perluasan kuasa dalam Tamadun India, iaitu ketenteraan, dasar pemerintahan, sumber manusia dan kewangan.

B7E01 · Mudah · Buku teks hlm. 141–142 · SP 4.2.4

Contoh jawapan

Kekuatan ketenteraan membantu kerajaan memperluas kuasanya. Pasukan yang kuat dapat digunakan untuk menguasai wilayah lain, di samping mempertahankan kerajaan daripada serangan musuh. Disiplin tentera turut penting dalam perluasan fizikal.
Raja pula menentukan dasar pemerintahan. Keputusan pemerintah menetapkan hala tuju perluasan kuasa, maka tindakan kerajaan dalam memperbesar pengaruhnya berkait rapat dengan dasar yang dipilih oleh raja.
Sumber manusia yang mencukupi membekalkan tenaga untuk mengurus kerajaan. Pentadbiran yang baik dan berkesan diperlukan, bukan hanya pasukan yang berperang, supaya urusan kerajaan dapat dijalankan.
Akhirnya, kewangan yang kukuh membolehkan usaha perluasan kuasa dibiayai. Perbendaharaan perlu menyediakan wang secukupnya kerana kekurangan pembiayaan akan menyukarkan pelaksanaan usaha tersebut.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Kekuatan ketenteraan merupakan faktor perluasan kuasa. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Tentera yang kuat membantu menguasai wilayah dan mempertahankan kerajaan daripada musuh. [1 markah]

F2 Raja menentukan dasar pemerintahan. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Dasar raja menentukan hala tuju perluasan kuasa yang dijalankan kerajaan. [1 markah]

F3 Sumber manusia yang mencukupi diperlukan. [1 markah]

H3 Huraian bagi F3: Tenaga manusia membolehkan urusan pentadbiran kerajaan dijalankan dengan baik dan berkesan. [1 markah]

F4 Kerajaan memerlukan kewangan yang kukuh. [1 markah]

H4 Huraian bagi F4: Perbendaharaan menyediakan pembiayaan secukupnya untuk usaha perluasan kuasa. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B7E02 · Huraikan tiga peringkat pendidikan dalam Tamadun China dan satu sumbangan teknologi kertas kepada pendidikan.

B7E02 · Mudah · Buku teks hlm. 148–149 · SP 4.2.5

Contoh jawapan

Pada peringkat rendah, sistem pendidikan China memberikan tumpuan kepada hafalan. Pelajar menghafal tulisan serta buku suci tanpa perlu memahami maknanya. Pada peringkat menengah pula, tumpuan beralih kepada penulisan karangan dan sajak.
Pendidikan tinggi melibatkan kajian buku suci yang lebih mendalam. Pelajar menterjemah dan menginterpretasikan kandungannya. Mereka turut mempelajari etika upacara, adat istiadat serta tanggungjawab rakyat kepada raja dan negara. Oleh itu, tumpuan ketiga-tiga peringkat ini berbeza walaupun semuanya berada dalam sistem pendidikan yang sama.
Cai Lun membantu perkembangan pendidikan melalui teknologi pembuatan kertas. Bahan seperti kulit pokok, serpihan rami kain dan jaring digunakan dalam penghasilannya. Penggunaan kertas secara meluas di sekolah meningkatkan perkembangan pendidikan dan menyokong kegiatan pembelajaran.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Pendidikan rendah memberikan tumpuan kepada hafalan. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Pelajar menghafal tulisan dan buku suci tanpa perlu memahami maknanya. [1 markah]

F2 Pendidikan menengah memberikan tumpuan kepada penulisan. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Pelajar menulis karangan dan sajak. [1 markah]

F3 Pendidikan tinggi mendalami buku suci serta etika. [1 markah]

H3 Huraian bagi F3: Pelajar menterjemah dan menginterpretasikan buku suci serta mempelajari tanggungjawab kepada raja dan negara. [1 markah]

F4 Teknologi pembuatan kertas Cai Lun membantu pendidikan. [1 markah]

H4 Huraian bagi F4: Penggunaan kertas secara meluas meningkatkan pembelajaran di sekolah. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B7E03 · Huraikan empat tindakan Asoka selepas Perang Kalinga berkaitan perubahan dasar, pengembangan agama, peraturan negara dan misi ke luar wilayah.

B7E03 · Sederhana · Buku teks hlm. 143–145 · SP 4.2.4

Contoh jawapan

Selepas Perang Kalinga, Asoka menghentikan usaha perluasan kuasa secara fizikal. Korban nyawa dan kehilangan harta yang besar memberikan kesedaran kepadanya sehingga pemerintahannya menjadi lebih toleran dan bertanggungjawab terhadap kesejahteraan rakyat.
Asoka kemudian menumpukan pengembangan agama Buddha. Kaedah keagamaan mengembangkan pengaruh merentas sempadan dan tidak bergantung pada penguasaan wilayah dengan sempadan tetap seperti perluasan fizikal. Perubahan ini memperlihatkan pendekatan baharu pemerintahannya selepas peperangan.
Untuk mengukuhkan pembinaan negara, peraturan dan undang-undang pemerintahannya dipahat pada tiang batu. Tiang yang dikenali sebagai Tiang Asoka itu diletakkan di kawasan strategik.
Asoka turut menaungi penghantaran misi Buddha ke luar wilayah. Mahendra mengetuai misi ke Sri Lanka, manakala Sona dan Uttara membawa misi ke Asia Tenggara.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Asoka menghentikan perluasan kuasa secara fizikal. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Kesedaran daripada korban dan kemusnahan Kalinga mendorong pendekatan lebih toleran dan bertanggungjawab. [1 markah]

F2 Asoka menumpukan pengembangan agama Buddha. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Pendekatan keagamaan mengembangkan pengaruh merentas sempadan tanpa bergantung pada sempadan wilayah tetap. [1 markah]

F3 Peraturan dan undang-undang dipahat pada Tiang Asoka. [1 markah]

H3 Huraian bagi F3: Tiang ditempatkan di kawasan strategik bagi mengukuhkan pembinaan negara. [1 markah]

F4 Asoka menaungi misi penyebaran Buddha ke luar wilayah. [1 markah]

H4 Huraian bagi F4: Contohnya Mahendra mengetuai misi ke Sri Lanka, atau Sona dan Uttara ke Asia Tenggara. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B7E04 · Huraikan empat ciri peperiksaan perkhidmatan awam China dari segi peluang menduduki peperiksaan, keseragaman, kawalan penipuan dan pemilihan pegawai kerajaan.

B7E04 · Sederhana · Buku teks hlm. 150–152 · SP 4.2.5

Contoh jawapan

Peperiksaan perkhidmatan awam China hanya boleh diduduki oleh lelaki. Namun, dalam kalangan lelaki, latar belakang dan status sosial tidak menjadi penghalang untuk menduduki peperiksaan. Peluang ini tetap perlu dibezakan daripada penyertaan semua penduduk tanpa batasan.
Sistem yang sama dilaksanakan di seluruh empayar dan dikawal dengan ketat. Kandungan peperiksaan berasaskan Sembilan Buku Suci, iaitu Empat Buku dan Lima Kitab, yang mengekalkan tradisi pembelajaran China.
Penipuan dikawal melalui tindakan khusus. Calon dikurung sebelum peperiksaan berlangsung untuk mengelakkan penipuan, manakala mereka yang didapati meniru dikenakan hukuman.
Hanya calon yang lulus dengan cemerlang diserapkan ke dalam perkhidmatan kerajaan. Tahap kelulusan mempengaruhi kedudukan mereka: tahap pertama membawa jawatan peringkat rendah, sementara tahap ketiga memberikan pangkat tinggi dan pelbagai keistimewaan.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Hanya lelaki dibenarkan menduduki peperiksaan. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Dalam kalangan lelaki, penyertaan tidak ditentukan oleh latar belakang atau status sosial. [1 markah]

F2 Sistem peperiksaan yang sama digunakan di seluruh empayar. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Keseragaman ini melibatkan pelaksanaan sistem yang dikawal ketat, dengan kandungan berasaskan Sembilan Buku Suci. [1 markah]

F3 Langkah menghalang penipuan dilaksanakan. [1 markah]

H3 Huraian bagi F3: Calon dikurung sebelum peperiksaan atau calon yang meniru dikenakan hukuman. [1 markah]

F4 Kelulusan cemerlang digunakan untuk memilih kakitangan kerajaan. [1 markah]

H4 Huraian bagi F4: Jawatan dan keistimewaan yang diperoleh berbeza mengikut tahap kelulusan, seperti tahap pertama berjawatan rendah dan tahap ketiga berpangkat tinggi. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B7E05 · Bandingkan empat penekanan pemerintah dalam peningkatan tamadun: agama pada zaman Asoka dan Gupta di India, serta pendidikan pada zaman Qin dan Han di China.

B7E05 · Cabaran · Buku teks hlm. 144–148 · SP 4.2.4, 4.2.5

Contoh jawapan

Di India, Asoka menumpukan pengembangan agama Buddha selepas Perang Kalinga. Pengaruh ini disebarkan melalui misi keagamaan merentas sempadan, misalnya misi yang dipimpin oleh Mahendra ke Sri Lanka, tanpa meneruskan perluasan kuasa secara fizikal.
Pemerintah Gupta pula menekankan agama Hindu. Perkembangannya melibatkan kebudayaan, kesusasteraan, seni bina dan pemerintahan yang berasaskan agama tersebut. Penekanan ini berbeza daripada pengembangan Buddha yang dinaungi oleh Asoka.
Di China, pendidikan zaman Qin menekankan pemahaman perundangan. Ajaran Han Fei Zi mengutamakan ketegasan undang-undang sebagai cara mengawal tingkah laku manusia dalam masyarakat.
Pendidikan zaman Han pula menekankan ajaran Konfusianisme. Sekolah tinggi ditubuhkan di Chang’an, diikuti sekolah pada peringkat daerah dan wilayah. Oleh itu, dasar pemerintah mempengaruhi bentuk pembelajaran yang dikembangkan.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Asoka menekankan agama Buddha. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Pengaruh dikembangkan melalui misi seperti Mahendra ke Sri Lanka. [1 markah]

F2 Pemerintah Gupta menekankan agama Hindu. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Kebudayaan, kesusasteraan, seni bina dan pemerintahan berasaskan agama Hindu berkembang. [1 markah]

F3 Pendidikan Qin menekankan pemahaman perundangan. [1 markah]

H3 Huraian bagi F3: Ajaran Han Fei Zi mengutamakan undang-undang yang tegas untuk mengawal tingkah laku manusia. [1 markah]

F4 Pendidikan Han menekankan ajaran Konfusianisme. [1 markah]

H4 Huraian bagi F4: Sekolah tinggi di Chang’an dan sekolah daerah serta wilayah mengembangkan pembelajaran tersebut. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

Sumber

Sejarah Tingkatan 1, KSSM, KPM/DBP, cetakan pertama 2016, ISBN 978-983-49-1119-5. Standard: DSKP KSSM Sejarah Tingkatan 1, KPM 2016. Halaman dalam rujukan soalan ialah nombor halaman bercetak buku teks.

Buku teks KPM · DSKP KPM

© 2026 LauPeh, setakat hak yang boleh dilindungi. Bahan asal untuk pembelajaran percuma.

SEJARAH TINGKATAN 1 · BAB 08

Tamadun Islam dan Sumbangannya

Subjektif berstruktur & esei

10 soalan berstruktur · 5 esei · 100 markah latihan

Nama: _____

Kelas: _____ Tarikh: _____

Markah semakan kendiri: _____ / 100

Cuba dahulu. Semak kemudian.

Jawab semua soalan dengan kata-kata sendiri. Soalan bertanda Mudah disediakan untuk membina keyakinan sebelum mencuba Sederhana dan Cabaran. Gunakan kertas tambahan jika perlu.

Subjektif: bahagian (a) 2 markah dan bahagian (b) 4 markah. Esei: 8 markah setiap satu. Agihan ini untuk latihan, bukan format peperiksaan rasmi KPM.

Cara membina jawapan

Nyatakan: beri fakta yang diminta. Jelaskan atau huraikan: beri fakta serta penerangan yang berkaitan. Bandingkan: nyatakan persamaan atau perbezaan mengikut aspek yang diminta.

F = fakta atau isi. H = huraian yang menyokong fakta bernombor sama. Jangan beri dua markah untuk idea yang diulang. Gunakan contoh jawapan sebagai panduan, bukan untuk dihafal bulat-bulat.

Rujukan: buku teks KPM/DBP Sejarah Tingkatan 1, 2016, hlm. 158–189; DSKP KSSM KPM 2016. Untuk murid Tingkatan 1 sesi 2026.

Soalan dan panduan jawapan asli. Bukan soalan rasmi, skema rasmi atau ramalan peperiksaan. Semakan guru bebas belum dibuat.

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B8S01 · Masyarakat Arab sebelum kedatangan Islam terdiri daripada kelompok Hadhari dan Badwi.

B8S01 · Mudah · Buku teks hlm. 161–162 · SP 4.3.1

(a) Namakan ketua kabilah dan nyatakan satu sifat yang diperlukan untuk memegang jawatan itu. [2 markah]

(b) Jelaskan perbezaan cara hidup Hadhari dengan Badwi berdasarkan tempat tinggal dan kegiatan mereka. [4 markah]

B8S02 · Masyarakat Arab Jahiliah mempunyai pelbagai kepercayaan serta adat kehidupan.

B8S02 · Mudah · Buku teks hlm. 163–164 · SP 4.3.1

(a) Namakan kepercayaan menyembah berhala dan kepercayaan menyembah api yang disebut dalam buku teks. [2 markah]

(b) Jelaskan dua sikap positif masyarakat Arab Jahiliah berkaitan tetamu dan pengembara yang memerlukan bantuan. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B8S03 · Penerimaan wahyu pertama diikuti usaha menyampaikan ajaran Islam.

B8S03 · Mudah · Buku teks hlm. 165–166 · SP 4.3.2

(a) Namakan tempat Nabi Muhammad SAW menerima wahyu pertama dan surah wahyu tersebut. [2 markah]

(b) Jelaskan dua peringkat dakwah Nabi Muhammad SAW dengan satu contoh bagi setiap peringkat. [4 markah]

B8S04 · Penyebaran Islam diteruskan selepas kewafatan Nabi Muhammad SAW oleh Khulafa al-Rasyidin dan kerajaan Islam berikutnya.

B8S04 · Mudah · Buku teks hlm. 167–168 · SP 4.3.2

(a) Namakan dua khalifah dalam pemerintahan Khulafa al-Rasyidin. [2 markah]

(b) Jelaskan satu perkembangan pada zaman Bani Umaiyah dan satu perkembangan pada zaman Bani Abbasiyah. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B8S05 · Penyebaran Islam dipengaruhi oleh prinsip ajarannya serta hubungan dengan masyarakat lain.

B8S05 · Sederhana · Buku teks hlm. 169–169 · SP 4.3.2

(a) Nyatakan dua prinsip yang membantu penerimaan Islam selain kesyumulan. [2 markah]

(b) Jelaskan bagaimana hubungan diplomatik dan perdagangan membantu penyebaran Islam. [4 markah]

B8S06 · Kepimpinan Nabi Muhammad SAW merangkumi pentadbiran masyarakat dan pembangunan ekonomi Madinah.

B8S06 · Sederhana · Buku teks hlm. 170–171 · SP 4.3.3

(a) Namakan perlembagaan yang dirangka di Madinah dan dua kaum Islam yang dipersaudarakan sebagai satu pasangan jawapan. [2 markah]

(b) Jelaskan dua usaha pembangunan ekonomi baginda dalam pengurusan tanah dan pembinaan pasar. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B8S07 · Sumbangan politik Tamadun Islam merangkumi ummah, keadilan dan syura.

B8S07 · Sederhana · Buku teks hlm. 174–175 · SP 4.3.4

(a) Apakah maksud ummah dan syura dalam konteks bab ini? [2 markah]

(b) Jelaskan bagaimana keadilan dan konsep ummah menyumbang kepada kehidupan bernegara. [4 markah]

B8S08 · Tamadun Islam membangunkan institusi kewangan dan amalan ekonomi yang menjaga kebajikan masyarakat.

B8S08 · Sederhana · Buku teks hlm. 176–177 · SP 4.3.4

(a) Namakan institusi yang berfungsi seperti perbendaharaan negara dan nyatakan satu sumber hartanya. [2 markah]

(b) Jelaskan dua sumbangan ekonomi melalui pengurusan Baitulmal dan penyediaan kemudahan pengairan. [4 markah]

Bahagian A · Subjektif berstruktur

Jawab kedua-dua bahagian bagi setiap soalan.

B8S09 · Kegiatan intelektual berkembang melalui pusat pendidikan dan hasil karya ilmuan.

B8S09 · Cabaran · Buku teks hlm. 179–181 · SP 4.3.5

(a) Namakan dua pusat intelektual di Sepanyol yang menerima pelajar dari Eropah. [2 markah]

(b) Jelaskan sumbangan Ibn Sina dan al-Khawarizmi dengan menghubungkan bidang masing-masing kepada satu karya. [4 markah]

B8S10 · Seni bina Islam menggabungkan fungsi beribadat, keselesaan dan unsur keindahan.

B8S10 · Cabaran · Buku teks hlm. 182–184 · SP 4.3.5

(a) Nyatakan fungsi mihrab dan fungsi mimbar. [2 markah]

(b) Jelaskan hubungan reka bentuk tingkap dan hiasan bangunan dengan keselesaan pengguna dalam seni bina Islam. [4 markah]

Bahagian B · Esei

B8E01 · Huraikan empat aspek kehidupan masyarakat Arab sebelum Islam: Hadhari, Badwi, kepimpinan kabilah dan sikap memuliakan tetamu.

B8E01 · Mudah · Buku teks hlm. 161–164 · SP 4.3.1

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Nyatakan tempat tinggal dan kegiatan Hadhari serta Badwi.
2. Bagi kabilah, kenal pasti gelaran pemimpin dan sifatnya.
3. Akhiri dengan contoh sikap positif terhadap tetamu.

Bahagian B · Esei

B8E02 · Huraikan empat faktor penyebaran Islam: dakwah, hubungan diplomatik, perdagangan dan pembukaan wilayah baharu.

B8E02 · Mudah · Buku teks hlm. 167–169 · SP 4.3.2

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Gunakan empat faktor yang diberi sebagai empat isi.
2. Huraikan cara setiap faktor membantu penyebaran.
3. Sertakan contoh kawasan hanya apabila disokong buku teks.

Bahagian B · Esei

B8E03 · Jelaskan ketokohan Nabi Muhammad SAW melalui empat peranan: pemimpin negara, pemimpin masyarakat, pembangun ekonomi dan pemimpin tentera.

B8E03 · Sederhana · Buku teks hlm. 170–172 · SP 4.3.3

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Beri satu bukti khusus bagi setiap peranan.
2. Bezakan perlembagaan negara daripada usaha mempersaudarakan masyarakat.
3. Bagi ketenteraan, gunakan akhlak atau perundingan yang dinyatakan dalam buku teks.

Bahagian B · Esei

B8E04 · Huraikan perkembangan ilmu dalam Tamadun Islam melalui empat aspek: institusi masjid, pusat intelektual Sepanyol, penterjemahan ilmu Yunani dan karya al-Khawarizmi.

B8E04 · Sederhana · Buku teks hlm. 179–181 · SP 4.3.5

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Nyatakan satu tempat atau contoh bagi setiap aspek yang sesuai.
2. Bezakan tempat pembelajaran daripada kegiatan penterjemahan.
3. Hubungkan karya al-Khawarizmi dengan penyebaran ilmu matematik.

Bahagian B · Esei

B8E05 · Seni bina Islam mempunyai hubungan antara reka bentuk dengan fungsi. Huraikan hubungan itu bagi menara, mihrab, mimbar dan tingkap dalam iklim Nusantara.

B8E05 · Cabaran · Buku teks hlm. 182–184 · SP 4.3.5

8 markah · Gunakan isi dan huraian yang berkaitan.

Rangka bantuan

1. Bina empat pasangan: satu elemen dan satu fungsi atau huraian.
2. Jangan tertukar antara fungsi mihrab dengan mimbar.
3. Hubungkan tingkap dengan iklim, penyejukan dan pengudaraan.

Panduan jawapan & semakan kendiri

Bandingkan jawapan anda dengan isi penting. Setiap kriteria membawa 1 markah. H hanya diberi jika F yang berkaitan dipenuhi. Jumlah bagi setiap bahagian tidak boleh melebihi markah soalan.

Ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop KPM boleh diterima jika menepati soalan. Senarai ini menunjukkan satu laluan jawapan. Dapatkan pertimbangan guru untuk isi alternatif yang munasabah.

Bahagian A · Subjektif

B8S01 · Masyarakat Arab sebelum kedatangan Islam terdiri daripada kelompok Hadhari dan Badwi.

B8S01 · Mudah · Buku teks hlm. 161–162 · SP 4.3.1

(a) Namakan ketua kabilah dan nyatakan satu sifat yang diperlukan untuk memegang jawatan itu. [2 markah]

Panduan: Fikirkan pemimpin yang diterima ahli kabilah dan mampu mempertahankan mereka.

Contoh jawapan: Ketua kabilah ialah syeikh. Beliau perlu berani. Sifat matang, disukai ahli kabilah, pandai berpidato atau sanggup mempertahankan puaknya juga diterima sebagai satu sifat.

F1 Ketua kabilah ialah syeikh. [1 markah]

F2 Mana-mana satu sifat syeikh: berani, matang, disukai ahli kabilah, pandai berpidato atau sanggup mempertahankan puaknya. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan perbezaan cara hidup Hadhari dengan Badwi berdasarkan tempat tinggal dan kegiatan mereka. [4 markah]

Panduan: Berikan satu cara hidup dan satu kegiatan bagi setiap kelompok.

Contoh jawapan: Kaum Hadhari tinggal di kota dengan menjalankan perniagaan dan memiliki ternakan. Kaum Badwi pula hidup secara nomad, berpindah untuk mendapatkan rumput dan air bagi ternakan mereka.

F1 Kaum Hadhari tinggal di kota. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Mereka menjalankan perniagaan dan memiliki binatang ternakan. [1 markah]

F2 Kaum Badwi hidup secara nomad atau berpindah-randah. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Mereka memelihara ternakan dan berpindah untuk mencari rumput serta air. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B8S02 · Masyarakat Arab Jahiliah mempunyai pelbagai kepercayaan serta adat kehidupan.

B8S02 · Mudah · Buku teks hlm. 163–164 · SP 4.3.1

(a) Namakan kepercayaan menyembah berhala dan kepercayaan menyembah api yang disebut dalam buku teks. [2 markah]

Panduan: Bezakan Wathani dengan Majusi.

Contoh jawapan: Wathani merujuk penyembahan berhala. Majusi pula merujuk penyembahan api.

F1 Kepercayaan menyembah berhala ialah Wathani. [1 markah]

F2 Kepercayaan menyembah api ialah Majusi. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan dua sikap positif masyarakat Arab Jahiliah berkaitan tetamu dan pengembara yang memerlukan bantuan. [4 markah]

Panduan: Gunakan pengorbanan untuk tetamu dan api di tempat tinggi sebagai contoh.

Contoh jawapan: Mereka memuliakan tetamu sehingga sanggup mengorbankan kepentingan sendiri. Mereka juga membantu pengembara yang sesat dengan memasang api di tempat tinggi sebagai panduan.

F1 Mereka memuliakan tetamu. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Mereka sanggup mengorbankan kepentingan diri untuk melayani tetamu. [1 markah]

F2 Mereka membantu pengembara yang sesat. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Mereka memasang api di tempat tinggi sebagai panduan kepada pengembara tersebut. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B8S03 · Penerimaan wahyu pertama diikuti usaha menyampaikan ajaran Islam.

B8S03 · Mudah · Buku teks hlm. 165–166 · SP 4.3.2

(a) Namakan tempat Nabi Muhammad SAW menerima wahyu pertama dan surah wahyu tersebut. [2 markah]

Panduan: Jawapan memerlukan nama gua dan nama surah.

Contoh jawapan: Wahyu pertama diterima di Gua Hira’ daripada Surah al-Alaq.

F1 Gua Hira’. [1 markah]

F2 Surah al-Alaq. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan dua peringkat dakwah Nabi Muhammad SAW dengan satu contoh bagi setiap peringkat. [4 markah]

Panduan: Bezakan peringkat rahsia dengan peringkat terang-terangan.

Contoh jawapan: Pada peringkat awal, dakwah dilakukan secara rahsia, termasuk di rumah al-Arqam bin Abi al-Arqam. Seterusnya, baginda berdakwah secara terang-terangan dengan mengadakan pertemuan kaum keluarga di Bukit Safa.

F1 Dakwah dilakukan secara rahsia pada peringkat awal. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Dakwah berlangsung di rumah al-Arqam bin Abi al-Arqam, atau melalui sahabat baginda. [1 markah]

F2 Dakwah kemudian dilakukan secara terang-terangan. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Baginda mengadakan pertemuan dengan kaum keluarga di Bukit Safa. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B8S04 · Penyebaran Islam diteruskan selepas kewafatan Nabi Muhammad SAW oleh Khulafa al-Rasyidin dan kerajaan Islam berikutnya.

B8S04 · Mudah · Buku teks hlm. 167–168 · SP 4.3.2

(a) Namakan dua khalifah dalam pemerintahan Khulafa al-Rasyidin. [2 markah]

Panduan: Pilih dua daripada empat khalifah yang dipelajari.

Contoh jawapan: Dua khalifah ialah Abu Bakar al-Siddiq dan Umar bin al-Khattab. Uthman bin Affan serta Ali bin Abi Talib juga diterima sebagai pilihan yang berbeza.

F1 Mana-mana satu khalifah: Abu Bakar al-Siddiq, Umar bin al-Khattab, Uthman bin Affan atau Ali bin Abi Talib. [1 markah]

F2 Satu lagi khalifah yang berbeza daripada senarai yang diterima bagi F1; jangan mengulang nama pertama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan satu perkembangan pada zaman Bani Umaiyah dan satu perkembangan pada zaman Bani Abbasiyah. [4 markah]

Panduan: Kaitkan Umaiyah dengan Sepanyol dan Abbasiyah dengan ilmu pengetahuan.

Contoh jawapan: Pada zaman Bani Umaiyah, Islam tersebar ke Eropah melalui Andalusia atau Sepanyol. Kerajaan Bani Abbasiyah pula mengembangkan ilmu pengetahuan dengan pesat sehingga perkembangan tersebut sampai ke Eropah.

F1 Islam tersebar ke Eropah pada zaman Bani Umaiyah. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Andalusia atau Sepanyol menjadi pintu masuk penyebaran ke benua Eropah. [1 markah]

F2 Bani Abbasiyah meneruskan perkembangan ilmu pengetahuan dengan pesat. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Perkembangan ilmu itu meluas hingga ke Eropah. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B8S05 · Penyebaran Islam dipengaruhi oleh prinsip ajarannya serta hubungan dengan masyarakat lain.

B8S05 · Sederhana · Buku teks hlm. 169–169 · SP 4.3.2

(a) Nyatakan dua prinsip yang membantu penerimaan Islam selain kesyumulan. [2 markah]

Panduan: Satu berkaitan toleransi, satu lagi berkaitan keadilan.

Contoh jawapan: Dua prinsip tersebut ialah keterbukaan dan kesaksamaan.

F1 Prinsip keterbukaan. [1 markah]

F2 Prinsip kesaksamaan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan bagaimana hubungan diplomatik dan perdagangan membantu penyebaran Islam. [4 markah]

Panduan: Berikan satu hubungan dan kesannya bagi setiap faktor.

Contoh jawapan: Hubungan diplomatik kerajaan Islam dengan negara Eropah menarik minat masyarakat di sana terhadap perkembangan Islam. Hubungan baik pedagang Arab dengan pedagang Asia dan Afrika pula membantu penerimaan Islam melalui kegiatan perdagangan.

F1 Kerajaan Islam menjalin hubungan diplomatik dengan negara lain. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Hubungan dengan negara Eropah menarik minat masyarakat Eropah terhadap perkembangan Islam. [1 markah]

F2 Pedagang Arab menjalinkan hubungan perdagangan yang baik dengan pedagang luar. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Hubungan dengan pedagang Asia dan Afrika memudahkan penerimaan Islam di kawasan tersebut. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B8S06 · Kepimpinan Nabi Muhammad SAW merangkumi pentadbiran masyarakat dan pembangunan ekonomi Madinah.

B8S06 · Sederhana · Buku teks hlm. 170–171 · SP 4.3.3

(a) Namakan perlembagaan yang dirangka di Madinah dan dua kaum Islam yang dipersaudarakan sebagai satu pasangan jawapan. [2 markah]

Panduan: Jawapan kedua memerlukan kedua-dua nama kaum.

Contoh jawapan: Perlembagaan tersebut ialah Piagam Madinah. Dua kaum yang dipersaudarakan ialah Muhajirin dan Ansar.

F1 Piagam Madinah. [1 markah]

F2 Muhajirin dan Ansar. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan dua usaha pembangunan ekonomi baginda dalam pengurusan tanah dan pembinaan pasar. [4 markah]

Panduan: Gunakan tanah terbiar dan Pasar Suq al-Ansar.

Contoh jawapan: Baginda menggalakkan pembangunan semula tanah terbiar dan penebusan tanah yang tergadai. Baginda juga mencadangkan agar Abdul Rahman bin Auf membangunkan tempat berjual beli. Pasar Suq al-Ansar kemudian memajukan ekonomi umat Islam tanpa menyisihkan pesaing Yahudi.

F1 Baginda menggalakkan pembangunan semula tanah terbiar. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Usaha pengurusan tanah turut melibatkan penebusan semula tanah yang tergadai. [1 markah]

F2 Baginda mencadangkan pembangunan tempat berjual beli oleh Abdul Rahman bin Auf. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Pasar Suq al-Ansar membantu ekonomi umat Islam tanpa menyisihkan pesaing Yahudi. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B8S07 · Sumbangan politik Tamadun Islam merangkumi ummah, keadilan dan syura.

B8S07 · Sederhana · Buku teks hlm. 174–175 · SP 4.3.4

(a) Apakah maksud ummah dan syura dalam konteks bab ini? [2 markah]

Panduan: Satu ialah konsep masyarakat, satu lagi proses bermesyuarat.

Contoh jawapan: Ummah ialah konsep masyarakat dalam Tamadun Islam. Syura ialah mesyuarat untuk mencapai keputusan atau muafakat.

F1 Ummah ialah konsep masyarakat dalam Tamadun Islam. [1 markah]

F2 Syura ialah mesyuarat untuk mencapai keputusan atau muafakat. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan bagaimana keadilan dan konsep ummah menyumbang kepada kehidupan bernegara. [4 markah]

Panduan: Hubungkan layanan adil dengan kedamaian, serta penyatuan masyarakat dengan tanggungjawab bersama.

Contoh jawapan: Keadilan diberikan kepada penduduk walaupun berlainan agama dan keturunan. Bersama toleransi, amalan itu membawa kedamaian. Konsep ummah pula menyatukan masyarakat supaya setiap anggota bekerjasama memajukan negara.

F1 Pemerintahan memberikan keadilan kepada penduduk berbeza agama dan keturunan. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Keadilan dan toleransi antara kaum membawa kedamaian kepada negara. [1 markah]

F2 Konsep ummah menyatukan masyarakat tanpa mengira agama dan keturunan. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Setiap anggota bekerjasama memajukan negara sebagai tanggungjawab bersama. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B8S08 · Tamadun Islam membangunkan institusi kewangan dan amalan ekonomi yang menjaga kebajikan masyarakat.

B8S08 · Sederhana · Buku teks hlm. 176–177 · SP 4.3.4

(a) Namakan institusi yang berfungsi seperti perbendaharaan negara dan nyatakan satu sumber hartanya. [2 markah]

Panduan: Fikirkan Baitulmal serta zakat, wakaf atau sumber yang disebut dalam buku teks.

Contoh jawapan: Institusi tersebut ialah Baitulmal. Salah satu sumber hartanya ialah zakat masyarakat. Wakaf, sedekah atau sumber lain yang dinyatakan dalam buku teks juga boleh diterima.

F1 Baitulmal. [1 markah]

F2 Mana-mana satu sumber Baitulmal yang dinyatakan dalam buku teks, seperti zakat, wakaf atau sedekah. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan dua sumbangan ekonomi melalui pengurusan Baitulmal dan penyediaan kemudahan pengairan. [4 markah]

Panduan: Bezakan pengurusan kewangan dengan usaha meningkatkan pertanian.

Contoh jawapan: Baitulmal mengurus kewangan bagi pembangunan negara. Selain itu, sistem saliran dan pengairan diperluas serta diperbaik untuk meningkatkan hasil pertanian, seperti sistem Naurah di Syria.

F1 Baitulmal mengurus kewangan negara. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Kewangan itu digunakan untuk pembangunan negara. [1 markah]

F2 Sistem saliran dan pengairan diperluas atau diperbaik. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Kemudahan itu meningkatkan hasil pertanian, seperti sistem pengairan Naurah di Syria. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B8S09 · Kegiatan intelektual berkembang melalui pusat pendidikan dan hasil karya ilmuan.

B8S09 · Cabaran · Buku teks hlm. 179–181 · SP 4.3.5

(a) Namakan dua pusat intelektual di Sepanyol yang menerima pelajar dari Eropah. [2 markah]

Panduan: Kedua-duanya ialah nama kota.

Contoh jawapan: Pusat intelektual tersebut ialah Cordoba dan Toledo.

F1 Cordoba. [1 markah]

F2 Toledo. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan sumbangan Ibn Sina dan al-Khawarizmi dengan menghubungkan bidang masing-masing kepada satu karya. [4 markah]

Panduan: Tulis bidang, nama karya dan kaitannya bagi setiap tokoh.

Contoh jawapan: Ibn Sina menyumbang dalam perubatan melalui al-Qanun fi al-Tib. Al-Khawarizmi pula mengasaskan ilmu algebra dan menghasilkan Hisab al-Jabr wa al-Muqabalah, yang diterjemahkan serta digunakan sebagai teks asas di universiti Barat.

F1 Ibn Sina merupakan tokoh perubatan. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Karya perubatannya ialah al-Qanun fi al-Tib. [1 markah]

F2 Al-Khawarizmi merupakan tokoh matematik dan pengasas ilmu algebra. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Kitab Hisab al-Jabr wa al-Muqabalah menjadi karya pentingnya yang diterjemahkan dan digunakan sebagai teks asas di universiti Barat. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B8S10 · Seni bina Islam menggabungkan fungsi beribadat, keselesaan dan unsur keindahan.

B8S10 · Cabaran · Buku teks hlm. 182–184 · SP 4.3.5

(a) Nyatakan fungsi mihrab dan fungsi mimbar. [2 markah]

Panduan: Bezakan penanda arah dengan tempat penyampaian khutbah.

Contoh jawapan: Mihrab menandakan arah kiblat. Mimbar digunakan oleh imam untuk membaca khutbah atau menyampaikan syarahan.

F1 Mihrab menandakan arah kiblat. [1 markah]

F2 Mimbar digunakan oleh imam untuk membaca khutbah atau menyampaikan syarahan. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

(b) Jelaskan hubungan reka bentuk tingkap dan hiasan bangunan dengan keselesaan pengguna dalam seni bina Islam. [4 markah]

Panduan: Gunakan contoh iklim Nusantara dan hiasan kaligrafi atau geometri.

Contoh jawapan: Dalam iklim Nusantara yang panas dan lembap, tingkap yang banyak membantu penyejukan serta pengudaraan. Hiasan seperti kaligrafi dan motif geometri pula memperindah bangunan sambil memberikan keselesaan dan ketenangan.

F1 Bangunan di Nusantara mempunyai tingkap tersusun dalam jumlah yang banyak. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Tingkap membantu penyejukan dan pengudaraan dalam iklim panas dan lembap. [1 markah]

F2 Bangunan diperindah dengan hiasan seperti kaligrafi, arabes atau geometri. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Hiasan tersebut menimbulkan keselesaan dan ketenangan kepada pengguna. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

Bahagian B · Panduan esei

B8E01 · Huraikan empat aspek kehidupan masyarakat Arab sebelum Islam: Hadhari, Badwi, kepimpinan kabilah dan sikap memuliakan tetamu.

B8E01 · Mudah · Buku teks hlm. 161–164 · SP 4.3.1

Contoh jawapan

Kaum Hadhari tinggal di kota. Mereka menjalankan kegiatan perniagaan dan turut memiliki binatang ternakan. Cara hidup ini berbeza daripada kelompok yang sentiasa berpindah dari satu tempat ke tempat lain.
Kaum Badwi pula hidup secara nomad sambil memelihara ternakan, seperti unta, kambing dan biri-biri. Mereka berpindah-randah untuk mendapatkan rumput dan air yang diperlukan oleh ternakan mereka.
Dalam politik, masyarakat hidup berasaskan sistem kabilah yang diketuai seorang syeikh. Ketua ini perlu disukai ahli kabilah, matang, berani serta sanggup mempertahankan puaknya. Kebolehan berpidato juga merupakan sifat yang diperlukan.
Di samping amalan negatif yang dipelajari, terdapat sikap positif dalam masyarakat tersebut. Mereka memuliakan tetamu dan sanggup mengorbankan kepentingan diri sendiri demi tetamu yang memerlukan layanan.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Kaum Hadhari tinggal di kota. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Mereka menjalankan perniagaan dan memiliki binatang ternakan. [1 markah]

F2 Kaum Badwi hidup secara nomad. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Mereka berpindah mencari rumput dan air untuk ternakan. [1 markah]

F3 Kabilah diketuai oleh seorang syeikh. [1 markah]

H3 Huraian bagi F3: Syeikh perlu mempunyai sifat seperti matang, berani, disukai ahli atau sanggup mempertahankan puak. [1 markah]

F4 Masyarakat Arab Jahiliah mempunyai sikap memuliakan tetamu. [1 markah]

H4 Huraian bagi F4: Mereka sanggup mengorbankan kepentingan diri untuk tetamu. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B8E02 · Huraikan empat faktor penyebaran Islam: dakwah, hubungan diplomatik, perdagangan dan pembukaan wilayah baharu.

B8E02 · Mudah · Buku teks hlm. 167–169 · SP 4.3.2

Contoh jawapan

Dakwah merupakan faktor penting dalam penyebaran Islam. Pendekatan yang bijaksana dan berdiplomasi berjaya menarik masyarakat lain untuk memeluk Islam. Cara penyampaian yang baik membantu perkembangan ajaran tersebut kepada masyarakat di luar kelompok asalnya.
Hubungan diplomatik pula menghubungkan kerajaan Islam dengan negara-negara lain. Contohnya, hubungan dengan negara di Eropah telah menimbulkan minat masyarakat Eropah untuk mengikuti perkembangan Islam.
Kegiatan perdagangan turut membantu penyebaran. Pedagang Arab mempunyai hubungan baik dengan pedagang luar di Asia dan Afrika. Hubungan ini memudahkan penerimaan Islam di kawasan perdagangan tersebut.
Selain itu, pembukaan wilayah baharu meluaskan kawasan penyebaran. Sejak zaman Khulafa al-Rasyidin, perkembangan Islam berlaku di wilayah seperti Iraq, Syam dan Mesir. Faktor-faktor ini bersama-sama menerangkan perkembangan Islam.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Dakwah membantu penyebaran Islam. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Pendekatan bijaksana dan berdiplomasi menarik masyarakat lain untuk memeluk Islam. [1 markah]

F2 Hubungan diplomatik dijalin dengan negara luar. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Hubungan kerajaan Islam dengan negara Eropah menarik minat masyarakat Eropah terhadap perkembangan Islam. [1 markah]

F3 Perdagangan membantu penerimaan Islam. [1 markah]

H3 Huraian bagi F3: Hubungan baik pedagang Arab dengan pedagang Asia dan Afrika memudahkan penerimaan di kawasan tersebut. [1 markah]

F4 Pembukaan wilayah baharu meluaskan penyebaran Islam. [1 markah]

H4 Huraian bagi F4: Sejak zaman Khulafa al-Rasyidin, perkembangan berlaku di wilayah seperti Iraq, Syam dan Mesir. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B8E03 · Jelaskan ketokohan Nabi Muhammad SAW melalui empat peranan: pemimpin negara, pemimpin masyarakat, pembangun ekonomi dan pemimpin tentera.

B8E03 · Sederhana · Buku teks hlm. 170–172 · SP 4.3.3

Contoh jawapan

Sebagai pemimpin negara, Nabi Muhammad SAW merangka Piagam Madinah. Perlembagaan itu memberikan kebebasan kepada orang bukan Islam untuk mengamalkan agama dan adat masing-masing, di samping menyusun kehidupan negara.
Sebagai pemimpin masyarakat, baginda menyatukan Muhajirin dan Ansar. Baginda juga menerapkan nilai toleransi, hormat-menghormati serta keadilan supaya kehidupan masyarakat berasaskan hubungan yang baik antara anggotanya.
Dalam pembangunan ekonomi, baginda mencadangkan agar Abdul Rahman bin Auf membangunkan tempat berjual beli. Pasar Suq al-Ansar yang didirikan membantu memajukan ekonomi umat Islam tanpa menyisihkan pesaing mereka, iaitu orang Yahudi.
Sebagai pemimpin tentera, baginda menekankan akhlak ketika peperangan. Tentera dilarang membunuh sesuka hati dan memusnahkan tumbuhan atau tanaman. Oleh itu, kepimpinan tentera turut melibatkan kawalan terhadap tindakan pasukan.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Sebagai pemimpin negara, baginda merangka Piagam Madinah. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Piagam memberikan kebebasan kepada orang bukan Islam untuk mengamalkan agama dan adat mereka. [1 markah]

F2 Sebagai pemimpin masyarakat, baginda menyatukan Muhajirin dan Ansar. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Baginda menerapkan toleransi, hormat-menghormati dan keadilan dalam masyarakat. [1 markah]

F3 Sebagai pembangun ekonomi, baginda menggalakkan pembangunan tempat berjual beli. [1 markah]

H3 Huraian bagi F3: Pasar Suq al-Ansar memajukan ekonomi umat Islam tanpa menyisihkan pesaing Yahudi. [1 markah]

F4 Sebagai pemimpin tentera, baginda menjaga akhlak ketika berperang. [1 markah]

H4 Huraian bagi F4: Tentera dilarang membunuh sesuka hati atau memusnahkan tumbuhan dan tanaman. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B8E04 · Huraikan perkembangan ilmu dalam Tamadun Islam melalui empat aspek: institusi masjid, pusat intelektual Sepanyol, penterjemahan ilmu Yunani dan karya al-Khawarizmi.

B8E04 · Sederhana · Buku teks hlm. 179–181 · SP 4.3.5

Contoh jawapan

Pada zaman Bani Umaiyah, banyak masjid dijadikan institusi pendidikan. Antara contohnya ialah masjid di Damsyik, Kufah dan Basrah. Hal ini menunjukkan bahawa tempat tersebut turut digunakan untuk mengembangkan kegiatan pembelajaran masyarakat.
Cordoba dan Toledo pula menjadi pusat intelektual di Sepanyol. Pelajar dari pelbagai kawasan Eropah datang ke universiti Islam di sana untuk mendalami bidang sains dan falsafah.
Kegiatan penterjemahan turut mengembangkan pengetahuan. Sarjana Islam menterjemahkan ilmu dari zaman Yunani dan meningkatkan lagi pengetahuan tentang falsafah serta sains melalui usaha tersebut.
Dalam matematik, al-Khawarizmi menghasilkan Hisab al-Jabr wa al-Muqabalah. Karya ini diterjemahkan ke pelbagai bahasa. Terjemahan Latinnya digunakan sebagai teks asas di universiti Barat, menunjukkan penyebaran ilmu melampaui tempat asal penghasilannya.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Masjid digunakan sebagai institusi pendidikan pada zaman Bani Umaiyah. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Contohnya masjid di Damsyik, Kufah atau Basrah. [1 markah]

F2 Cordoba dan Toledo menjadi pusat intelektual di Sepanyol. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Pelajar dari Eropah datang mempelajari sains dan falsafah di universiti Islam di sana. [1 markah]

F3 Sarjana Islam melakukan penterjemahan ilmu dari zaman Yunani. [1 markah]

H3 Huraian bagi F3: Penterjemahan meningkatkan lagi pengetahuan tentang falsafah dan sains. [1 markah]

F4 Al-Khawarizmi menghasilkan Hisab al-Jabr wa al-Muqabalah. [1 markah]

H4 Huraian bagi F4: Terjemahan karyanya ke bahasa Latin digunakan sebagai teks asas di universiti Barat. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

B8E05 · Seni bina Islam mempunyai hubungan antara reka bentuk dengan fungsi. Huraikan hubungan itu bagi menara, mihrab, mimbar dan tingkap dalam iklim Nusantara.

B8E05 · Cabaran · Buku teks hlm. 182–184 · SP 4.3.5

Contoh jawapan

Menara dalam seni bina Islam dibina dengan bentuk tirus dan memuncak tinggi. Bentuk ini berkait dengan fungsinya supaya laungan azan dapat didengari dari jarak yang jauh, seperti yang diterangkan dalam buku teks.
Mihrab pula menjadi salah satu elemen penting di dalam masjid. Fungsinya ialah menandakan arah kiblat. Mihrab perlu dibezakan daripada mimbar, yang digunakan oleh imam untuk membaca khutbah atau menyampaikan syarahan kepada jemaah.
Reka bentuk juga disesuaikan dengan iklim setempat. Dalam seni bina Nusantara, tingkap disusun dengan jumlah yang banyak kerana iklimnya panas dan lembap serta kerap hujan. Tingkap membantu penyejukan dan pengudaraan. Contohnya ialah Masjid Tengkera di Melaka. Oleh itu, ciri bangunan mempunyai tujuan penggunaan yang tertentu.

Isi penting · maksimum 8 markah

F1 Menara dibina dalam bentuk tirus dan tinggi. [1 markah]

H1 Huraian bagi F1: Bentuk itu bertujuan membantu laungan azan didengari dari jauh. [1 markah]

F2 Mihrab merupakan elemen penting dalam masjid. [1 markah]

H2 Huraian bagi F2: Mihrab berfungsi sebagai penanda arah kiblat. [1 markah]

F3 Mimbar disediakan untuk imam. [1 markah]

H3 Huraian bagi F3: Imam menggunakannya untuk membaca khutbah atau menyampaikan syarahan. [1 markah]

F4 Tingkap disusun dalam jumlah banyak dalam seni bina Nusantara. [1 markah]

H4 Huraian bagi F4: Tingkap membantu penyejukan dan pengudaraan yang sesuai dengan iklim panas dan lembap. [1 markah]

Terima ungkapan setara dan jawapan lain yang tepat dalam skop buku teks KPM. Setiap idea diberi markah sekali sahaja. Huraian mesti berkaitan dengan fakta yang dinyatakan. Panduan semakan kendiri ini bukan skema rasmi; pertimbangan guru diutamakan.

Sumber

Sejarah Tingkatan 1, KSSM, KPM/DBP, cetakan pertama 2016, ISBN 978-983-49-1119-5. Standard: DSKP KSSM Sejarah Tingkatan 1, KPM 2016. Halaman dalam rujukan soalan ialah nombor halaman bercetak buku teks.

Buku teks KPM · DSKP KPM

© 2026 LauPeh, setakat hak yang boleh dilindungi. Bahan asal untuk pembelajaran percuma.